

ანტილასავლური პროცეგანდე

ანტიდესავლური
პროცესუალება
2019

ავტორები:

თამარ პინწურაშვილი

სოფო გელავა (ყალბი ინფორმაცია და მანიპულაციური შინაარსი)

მკვლევარები:

თინა გოგოლაძე, სოფო გელავა

მონაცემთა დამუშავება:

მარიამ ცუცქირიძე

მედია მონიტორინგი:

თამარ გაგნიაშვილი, სოფო გოგბაძე, ხათია ლომიძე,

სოფო ჩხაბუძე, მარიამ ცხოვრებაშვილი

დიზაინი:

ბესიჭ დანელია, IBDESIGN

ფოტო გარეკანზე: Shutterstock © Ayman Alakhvas

ანგარიში მომზადდა მედიის განვითარების ფონდის (MDF) მიერ, „ტოლერანტობის, სამოქალაქო ცნობიერებისა და ინტეგრაციის მხარდაჭერის პროგრამის“ (PITA) ფარგლებში, რომელიც ხორციელდება საქართველოს გაეროს ასოციაციის მიერ, აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს ფინანსური მხარდაჭერით. პუბლიკაციაში მოცემული შეხედულებები და მოსაზრებები ეკუთვნის პუბლიკაციის ავტორ(ებ)ს და არ უნდა აღიქმებოდეს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს და საქართველოს გაეროს ასოციაციის პოზიციად.

ISBN 978-9941-8-2249-0

© 2020, მედიის განვითარების ფონდი

WWW.MDFGEORGIA.GE

WWW.MYTHDETECTOR.GE

WWW.MILLAB.GE

ანტიდასავლური პროპაგანდის რიგით მეხუთე ყოველწლიური ანგარიში 2019 წლის მედია მონიტორინგის და ყალბი ინფორმაციის გადამოწმების შედეგებს ასახავს. ანგარიში, რომელიც ტრადიციულად ანტიდასავლურ გზავნილებს, მათ ფორმირებას და დროთა განმავლობაში ცვალებადობას აკვირდება, ასევე ახდენს ამ გზავნილების წყაროების იდენტიფირებას, ყალბი ინფორმაციების გამოვლენას.

დაკვირვება როგორც მედია საშუალებებზე, ასევე სხვა წყაროებზე – პოლიტიკურ კლასზე, სასულიერო პირებზე, საზოგადოებრივ ორგანიზაციებსა და საზოგადოების ცალკეულ წარმომადგენლებზე ხორციელდება. ყალბი ინფორმაციის გამოვლენა ტრადიციული მედია საშუალებების მონიტორინგის გარდა, სოციალურ ქსელ ფეისბუკითაც ხდება.

ანგარიში 2019 წლის 1 იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით პერიოდს მოიცავს. შესავალ ნაწილში წარმოდგენილია კვლევის მთავარი მიგნებები, მეთოდოლოგია და ერთიანი რაოდენობრივი მონაცემები და მათი წყაროები. მესამე ნაწილში მიმოხილულია თუ როგორია ნარატივების სტრუქტურა (ფრეიმინგი), სადაც ცალკე თავი ეთმობა ჰანმრთელობისა და ბიო უსაფთხოების ნაწილს, რომელიც ბოლო ხუთი წლის მონაცემებს აკამებს და რიჩარდ ლუგარის სახელობის ჰანმრთელობის ცენტრის წინააღმდეგ რუსეთის ხელისუფლების თანმიმდევრულ და მიზანმიმართულ მავნე ინფორმაციულ ოპერაციებს ასახავს. ცალკე არის განხილული სხვადასხვა ყალბი შინაარსის გავრცელების ის შემთხვევები, რომლებიც პროექტის „მითების დეტექტორის“ ფორმატში გამოვლინდა.

ანალიგიური კვლევა მედიის განვითარების ფონდმა 2014-2018 წლებშიც ჩაატარა. კვლევა საქართველოს გაეროს ასოციაციასთან (UNAG) პარტნიორობით, აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) პროგრამის „ტოლერანტობის, სამოქალაქო ცნობიერებისა და ინტეგრაციის მხარდაჭერა“ ფარგლებში განხორციელდა.

გეოგრაფიული

ანგარიშში გამოყენებულია კვლევის შერეული მეთოდოლოგია:

- **კონტენტ-ანალიზი.** ნარატივების და მათი წყაროების იდენტიფიცირება, რაც კონტექსტის გაგების და ტენდენ-ციებზე დაკვირვების შესაძლებლობას იძლევა, ქართულენოვანი ტრადიციული მედიის (ტვ, ბეჭდვითი და ონლაინ გამოცემები) კონტენტ-ანალიზის მეშვეობით ხორციელდება, რა დროსაც რაოდენობრივი და თვისებრივი მონაცემების დამუშავება ხდება. რაოდენობრივი ნაწილი მოიცავს ანტიდასავლური კომენტარების რაოდენობას თემატიკის მიხედვით, ხოლო თვისებრივ ნაწილში მოცემულია გზავნი-ლების ტიპოლოგია.
- **კულტურული იდენტიტეიტის და გერივების შემთხვევა.** CrowdTangle-ის ანალიტიკური ხელსაწყოს მეშვეობით ხდება ფეისბუკ გვერდებსა და ფეისბუკში გავრცელებული ყალბი ინფორმაციის იდენტიფიცირება, მათი გადა-მოწმება და წყაროების შესწავლა. დამატებით ხდება მკითხველის მიერ მოწოდებული ყალბი ინფორ-მაციის გადამოწმება, რაც სისტემატიური მონიტორინგის ნაცვლად, შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით გამოვლენილ შემთხვევებს და მათ წყაროებს მოიცავს.

კონტენტ-ანალიზის დანიშნულებების გარემო. როგორც მედიის განვითარების ფონდის ადრე ჩატარებული კვლევა¹ ცხად-ყოფს, რუსულ მედიას ინფორმაციის წყაროდ უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებულ რეგიონებში მეტად იყენებენ. იდენტურ დეზინფორმაციულ გზავნილებს კი ქართულენოვანი მედია მომხმარებელი ქართულენოვანი წყაროებით იღებს. სწორედ ამიტომ აღნიშნული კვლევის ფარგლებში მონიტორინგის სუბიექტად ქართულენოვანი მედია საშუალებებია შერჩეული.

მონიტორინგის სუბიექტებად შეირჩა როგორც მეინსტრამული, ასევე ტაბლოიდური მედია. დაკვირვება 15 მედია საშუალებაზე ხორციელდებოდა. ტელევიზიების შემთხვევაში პროგრამული ბადის ცვლილებების გამო ზოგიერთი გადაცემა, რომელიც ეთერიდან მოიხსნა, ახალი ანალოგიური ფორმატის გადაცემებით ჩანაცვლდა. მონიტორინგი შემდეგ სუბიექტებზე განხორციელდა:

¹ MDF (2019), „საქართველოს ევროატლანტიკური ინტეგრაციის საკითხებზე უმცირესობებით დასახლებული რეგიონების ინფორმირება“. <http://mdfgeorgia.ge/geo/library/107>

- **4 ტელევიზიის პრამის ყოველდღიური საინფორმაციო და კვირის ანალიტიკურ გამოშვება:** სა-ზოგადოებრივი მაუწყებელი (მომბე, ახალი კვირა), რუსთავი 2, შემდგომში მთავარი (კურიერი, P.S.)², იმედი (ქრონიკა, იმედის კვირა). ობიექტივის საინფორმაციო გამოშვება (ახალი ამბები).
- **5 ტელევიზიის თოქ-შოუ:** საზოგადოებრივი მაუწყებელი (კვირის ინტერვიუ), რუსთავი 2 (არჩევანი) შემ-დგომში მთავარი (არჩევანი)³, იმედი (პირისპირ)⁴, ობიექტივი (ლამის სტუდია; დღის ბოლოს⁵), კავკასია (ბარიერი, სპექტრი).
- **6 ონლაინ გამოცემა:** საქინფორმი, ნეტგაზეთი, ინტერპრესნიუსი, საქართველო და მსოფლიო, PIA, მარ-შალპრესი.
- **4 გაზეთი:** რეზონანსი, კვირის პალიტრა, ასავალ-დასავალი, ალია.

ყველა ინფორმაციის იღებისური და ვერიფიკაცია. CrowdTangle-ის ანალიტიკური ხელსაწყოს მეშვეობით დაკვირვება ანტილიბერალურ, კრემლისტურ და ხელისუფლებასთან დაკავშირებულ ფეისბუკ გვერდებსა და ფეის ბდება. ბაზაში არსებული გვერდების განახლება პერიოდულად ხორციელდება. გამოვლენილი ყალ-ბი ან მანიპულაციური შინაარსის ვერიფიკაცია მედიის განვითარების ფონდის ფაქტების გადამოწმების პორტალის „მითების დეტექტორის“ მეთოდოლოგიის საფუძველზე ხდება, რომელიც 4 ეტაპს მოიცავს:

1. შერჩევა
2. ფაქტების გადამოწმება
3. შეფასება
4. წყაროს შესახებ ინფორმაციის მოძიება.

გადამოწმება ღია წყაროებზე დაყრდნობით და შესაბამისი ინსტრუმენტებით (OSINET) ხდება, რომელთა შესახებ დეტალური ინფორმაცია „მითების დეტექტორის“ ვებ-გვერდზეა განთავსებული⁶.

² მას შემდეგ რაც, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ 2019 წლის ივლისში არ დააკმაყოფილა რუსთავი 2-ის სარჩელი, მონიტორინგის სუბიექტი, რუსთავი 2-ის ყოფილი თანამშრომლების მიერ დაფუძნებული ტელეკომპანია „მთავარი“ გახდა, კერძოდ საინფორმაციო გამოშვება „მთავარი“ და კვირის ანალიტიკური გადაცემა „პოსტ ფაქტუმი“.

³ ტვ რუსთავი 2-ის მფლობელის შეცვლის შემდეგ გადაცემამ „არჩევანი“ ახლადდაფუძნებული „მთავარი არხის“ ეთერში გადაინაცვლა, შესაბამისად 2019 წლის ოქტომბრიდან მონიტორინგის სუბიექტი შეიცვალა.

⁴ 2019 წლის ნოემბერში იმედზე გადაცემა „პირისპირ“-ის დახურვის შემდეგ, მონიტორინგის სუბიექტი თოქ-შოუ „არენა“ გახდა.

⁵ თოქ შოუ „დღის ბოლოს“ მონიტორინგის სუბიექტი 2019 წლის სექტემბერში, ვალერი კვარაცხელიას საავტორო გადაცემის „ოქროს კვეთის“ დახურვის შემდეგ გახდა.

⁶ მითების დეტექტორი, მეთოდოლოგია, <http://mythdetector.ge/ka/page/metodologia>

სარჩევი

მთავარი მიზნები	8
1. ეროვანი მონაცემები	13
2. აწილასავლური გზავნილების წყაროები	22
მედია	23
პარტიები / პოლიტიკოსები	24
საზოგადოებრივი ორგანიზაციები	25
საზოგადოების წარმომადგენლები	26
სასულიერო პირები	27
3. აწილასავლური ნარატივების სტრუქტურა (ზრუნვის)	28
I. შიშვილის დათვება	29
1.1. რუსეთის არგალიზიანების შიში	29
1.2. ომის შიში	30
1.3. ტერიტორიული მთლიანობის დაკარგვის შიში	33
1.4. ბიოდივერსიის შიში	34
1.5. იდენტობის დაკარგვის შიში	39
II. უიმედობა	41
2.1. დასავლეთი ვერ დაგვიცავს	41
2.2. დემოკრატია, სუვერენიტეტი ფიქციაა	42
2.3. ორი დასავლეთი: ლიბერალიზმი მარცხს განიცდის	44
III. ხსნა	44
3.1. ნეიტრალიტეტი	44
3.2. პირდაპირი დიალოგი რუსეთთან	45
3.3. რუსეთზე ეკონომიკური დამოკიდებულება = სტაბილურობას	45
3.4. ერთმორწმუნე რუსეთი მორალური ოკუპაციის დასაძლევად	46
4. ყალბი ინფორმაცია და განვითარები შინაარსი	47
რუსული წყაროები	56
დანართი 1	
ბიოუსაფრთხოება: ლუგარის ლაბორატორია – რუსეთის ხელისუფლების სამიზნე	57

დიაგნოზი |

დიაგნოზი 1. ანტიდასავლური გზავნილების თემატიკა 2016-2019 წლებში	14
დიაგნოზი 2. ანტიდასავლური გზავნილების თემატიკა, 2019	15
დიაგნოზი 3. გზავნილები ამერიკის შეერთებულ შტატებთან დაკავშირებით	16
დიაგნოზი 4. გზავნილები იდენტობასთან დაკავშირებით	17
დიაგნოზი 5. გზავნილები NATO-სთან დაკავშირებით	18
დიაგნოზი 6. გზავნილები დასავლეთთან დაკავშირებით	19
დიაგნოზი 7. გზავნილები რუსეთთან, საბჭოთა სისტემასთან დაკავშირებით	20
დიაგნოზი 8. გზავნილები ევროპავშირთან დაკავშირებით	20
დიაგნოზი 9. გზავნილები არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სოროსთან დაკავშირებით	21
დიაგნოზი 10. ანტიდასავლური გზავნილები წყაროების მიხედვით	22
დიაგნოზი 11. ანტიდასავლური გზავნილების წყაროები მედია საშუალებების და მათი რესპონდენტების მიხედვით	23
დიაგნოზი 12. ანტიდასავლური გზავნილების ტიპოლოგია მედია საშუალებების მიხედვით	24
დიაგნოზი 13. ანტიდასავლური გზავნილების წყაროები პოლიტიკოსების მიხედვით	24
დიაგნოზი 14. ანტიდასავლური გზავნილების ტიპოლოგია პოლიტიკოსების მიხედვით	25
დიაგნოზი 15. ანტიდასავლური ნარატივების სტრუქტურა	28
დიაგნოზი 16. ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ კრემლის ინტერესების გამხმოვანებლები	36
დიაგნოზი 17. რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლები ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ	37
დიაგნოზი 18. დამოკიდებულება ლუგარის ლაბორატორიისადმი (ასაკობრივი ჯგუფები), NDI, 2019	38
დიაგნოზი 19. დამოკიდებულება ლუგარის ლაბორატორიისადმი (ეთნიკურობა), NDI, 2019	38
დიაგნოზი 20. ყალბი ინფორმაციის თემატიკა	48
დიაგნოზი 21. რუსული წყაროები	56

| მოქალაქეთა მიზნები

2019 წლის მედია მონიტორინგის შედეგების ანალიზისას შემდეგი ტენდენციები გამოიკვეთა:

- წინა წლების მსგავსად 2019 წლის მედია მონიტორინგი კვლავ ანტიდასავლური გზავნილების მზარდ ტენდენციაზე მეტყველებს, რაც ბოლო 4 წლის დინამიკის ჭრილში, გაორმაგებული მაჩვენებელია (2019 წელი: 2769; 2016 წელი: 1258).
- 2016 წელთან შედარებით საგრძნობლად არის გაზრდილი ანტიმერიკული და ანტიატო გზავნილები, რაც უსაფრთხოების საკითხებზე ამერიკის მხრიდან საქართველოს უპირობო მხარდაჭერას, მათ შორის ალიანსში ინტეგრირების მხრივ თანმიმდევრულ მხარდაჭერას უკავშირდება; ნატოს წინააღმდეგ გზავნილების ზრდა კი – პრორუსული პარტიის „პატრიოტთა ალიანსის“ ნეიტრალიტეტის შესახებ გააქტიურებულ კამპანიას.
- ამერიკასთან მიმართებით ორი ახალი გზავნილი იყო აქტუალური: 1) მკვიდრდებოდა მოსაზრება, რომ ანაკლიის პროექტი ეკონომიკური ხასიათის არ არის და მას ამერიკისთვის სამხედრო-მილიტარისტული დანიშნულება აქვს; 2) საქართველოში ამერიკის სამხედრო ბაზის განთავსების მიზანშეუწონლობაზე შეფასებები საქართველოს პრეზიდენტის კომენტარს უკავშირდებოდა, რომელმაც ასეთი შესაძლებლობა რუსეთის პროვოცირებად შეაფასა, რამაც პრორუსულად განწყობილი აქტორებისთვის ნოყიერი ნიადაგი შექმნა.
- პარალელურად გაზრდილია რუსეთის მხარდამჭერი განცხადებები, რაც საგარეო კურსის გადახედვის და საქართველოს პრობლემების კრემლთან პირისპირ დარჩენის გზით კონფლიქტების მოგვარების გზავნილებს შეიცავდა.
- ევროკავშირის/ევროპის წინააღმდეგ გზავნილები თითქმის წინა წლის მონაცემების იდენტურია და 2017 წლის შემდეგ, როცა ევროპასთან უვიზო მიმოსვლა ძალაში შევიდა, შემცირებულია. ევროკავშირის წინააღმდეგ გზავნილების შემცირება, შესაძლოა იმითაც იყოს განპირობებული, რომ ევროინტეგრაციის შემდგომი ეტაპები აქტიური განხილვის ფაზაში არ ყოფილა.

წყაროები

ანტიდასავლური გზავნილების მთავარი წყარო მედია იყო, რომელსაც პარტიები და პოლიტიკოსები მოსახულია, რაც ძირითადად „პატრიოტთა ალიანსის“ ნატოს და აშშ-ს საჭინააღმდეგო კამპანიას უკავშირდებოდა.

- შეტყ.** ანტიდასავლური გზავნილების მთავარ წყაროებად კვლავ 5 მედია საშუალება გამოიკვეთა, ესენია: კრემლთან დაკავშირებული ონლაინ გამოცემები „საქართველო“ და „საქინფორმი“; პრორუსულ პარტია პატრიოტთა ალიანსთან დაკავშირებული ტვ „ობიექტივი“ და გაზეთები, რომლებიც ეთნონაციონალისტურად პოზიციონირებენ, თუმცა ხშირად კრემლისტური მედიის ნარატივებს იმეორებენ („ასავალ-დასავალი“ და „ალია“).
- პარტყ.** 2019 წელს პარტიებიდან წინა წლის მსგავსად პატრიოტთა ალიანსი ლიდერობდა, რომელსაც მოსახულის რუსეთის ხელისუფლება, გაერთიანებული დემოკრატიული მოძრაობა, ნეიტრალური სოციალისტური საქართველო და ქართული იდეა. აღსანიშნავია ისიც, რომ ანგარიშში მოყვანილი მმართველი პარტია „ქართული ოცნების“ მოგიერთი განცხადება ანტიდასავლური გზავნილების რაოდენობრივ მონაცემებში ასახული არ არის, რადგან ირიბ ხასიათს ატარებს. თუმცა კონტექსტის აღსაქმელად და გასააზრებლად არის მოყვანილი, რადგან ასეთი ირიბი განცხადებები ხშირად ანტიდასავლურ დისკურსს აძლიერებს.

დარჩევის სტრუქტურა (ზრიგით)

ანტიდასავლური ნარატივების სტრუქტურა სამ საფეხურიანია და შემდეგ ეტაპებს მოიცავს: I. შიშების დათესვა; II. უიმედობის დანერგვა და III. ხსნის ანუ გამოსავლის შეთავაზება.

I. შიშების დათესვა

- რეალის არალიტიკული შეზღუდვების შეზღუდვა.** ნატოსა და ევროკავშირში გაწევრიანების დეკლარირებული მიზნის პარალელურად, ქართული ოცნების 2012 წლის წინასაარჩევნო პროგრამაში მკაფიოდ იყო გაცხადებული, რომ საქართველო აღარ უნდა ყოფილიყო დასავლეთსა და რუსეთს შორის წინააღმდეგობრივ საკითხთა ნუსხაში. იგივე თეზას 2019 წელს რუსეთთან დაკავშირებული აქტორები – ევრაზიული ინსტიტუტის და პატრიოტთა ალიანსის წარმომადგენლებიც ახმოვანებდნენ. ნატოში ინტეგრირებასთან და საქართველოში ამერიკული სამხედრო ბაზების განთავსებასთან ერთად ანაკლიის ღრმაში მშენებლობის საკითხიც რუსეთის ინტერესებთან შეუთავსებლად მიიჩნეოდა, რასაც 2020 წლის დასაწყისში მთავრობის მხრიდან ანაკლიის კონსორციუმისთვის ხელშეკრულების შეწყვეტა მოჰყვა.
- რაის განაცხადის შეზღუდვა** კვლავ ეფუძნებოდა გზავნილებს, რომ ომი ამერიკის წაქეზებით დაიწყო, რომ ამერიკა და სხვა დასავლელი პარტნიორები არ არიან დაინტერესებული საქართველოსა და რუსეთს შორის

კონფლიქტების მოგვარებით და რომ საქართველოში ნატოს ან ამერიკის ბაზების განთავსება ქვეყანას სამხედრო პოლიგონად აქცევს, რაც მის „სირიიზაციას“ გამოიწვევს.

- **შეისრულის მოლის დაკარგვის შეზღუდვა** წინა წლების მსგავსად კოლექტური თავდაცვის ნატოს მე-5 მუხლის ოკუპირებულ რეგიონებზე ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის შემდეგ გავრცელებას და საქართველოს ნატოში დაჩქარებული წესით ინტეგრირების ინიციატივას უკავშირდებოდა, ასევე ნატოში ინტეგრირების შემთხვევაში, საქართველოში თურქეთის ბაზების განთავსების საფრთხეებს.
- **პოლიციას შეზღუდვა** ძირითადად ამერიკის მთავრობის მხარდაჭერით შექმნილი რიჩარდ ლუგარის სახელობის ბიოუსაფრთხოების ლაბორატორიასთან მიმართებით ინერგებოდა, რომელიც წლებია რუსეთის ხელისუფლების სამიზნეა და ქართულ საზოგადოებაში შიშების დათესვას და ბიოდივერსიის საფრთხეებით მანიპულირებას ისახავს მიზნად. რუსეთის ხელისუფლებისთვის ლუგარის ლაბორატორიის მნიშვნელობას ისიც ცხადყოფს, რომ ეს თემატიკა თვით პრეზიდენტ პუტინისა და სხვა მაღალი რანგის პოლიტიკური თანამდებობის პირების დღის წესრიგის შემადგენელია და წინასწარ დაგეგმილ ინფორმაციული გავლენის პორაციებს ხშირად სწორედ მათი კომენტარები მოსდევს.
- **იურიდიული დაკარგვის შეზღუდვა** „რუსული სამყაროს“ კონცეფციას ეფუძნება, რომელიც კრემლის ექსპანსიონისტურ და მესიანისტურ საგარეო პოლიტიკას განსაზღვრავს და „მორალური განზომილება“ აქვს. 2019 წელს, ერთის მხრივ, ხდებოდა დასავლური ღირებულებების მართლმადიდებლობასთან შეუთავსებლობაზე ხაზგასმა, მეორე მხრივ იმაზე, რომ დასავლეთი საქართველოს მორალურ დეგრადაციას უწყობს ხელს, რაც ფიზიკურ ოკუპაციაზე გაცილებით მძიმე შედეგის მომტანია.

II. შემადგრებელი გარემოები

- **დასავლეთი ვარ დაჯაშვილი**. წინა წლების მსგავსად ხდებოდა სკეპტიციზმის დანერგვა, რომ დასავლეთს/ნატოს და საქართველოს სტრატეგიულ პარტნიორებს ქვეყნის დაცვა არ ძალუდთ, რომ საქართველოს გამოისინი კონფრონტაციაში არ შევლენ რუსეთთან და რომ ამერიკა არასანდო პარტნიორია, რომელმაც ქურთების დაცვა ვერ შეძლო.
- **დამოკრატია, სევერინიუსტონი უისტონი**. მკვიდრდებოდა მოსაზრება, რომ დასავლეთი ორმაგი სტანდარტებით და პოლიტიკური მიზანშეწონილობით მოქმედებს, საქართველო რეალურად არ არის სუვერენული სახელმწიფო და მის საქმეებში ამერიკა და სხვა ქვეყნები ისევე ერევიან, როგორც საბჭოთა კავშირი ერეოდა. 20 ივნისის ანტისაოკუპაციო აქციაც ამერიკის მართულად იყო წარმოჩნდილი, რომელსაც როგორც რუსეთის ხელისუფლება, ასევე ადგილობრივი აქტორები აშშ-ის თავდაცვის მდივნის ყოფილი თანაშემწის, მაიკლ კარპენტერს უკავშირებდნენ.
- საქართველოს საქმეებში ამერიკის ჩარევის ნარატივს თან ახლდა პრორუსული პარტია „პატრიოტთა ალიანსის“ აქცია ამერიკის საელჩოს წინ, ასევე მათ მიერვე ორგანიზებული კამპანია NDI-ის და IRI-ის კვლევების წინააღმდეგ, რასაც წინ ამ ინსტიტუტების სანდოობის შესახებ მმართველი პარტიის ლიდერის, ბიძინა ივანიშვილის კრიტიკული შეფასებები უსწრებდა.
- **ორი დასავლეთი: ლიგასალიზმი გარეშე განვითარება**. როგორც სახელისუფლებო, ასევე რუსეთის ინტერესების გამტარი აქტორები ახდენდნენ ორი დასავლეთის ერთმანეთისგან გამიჯვნას. ერთი მხრივ, სახელისუფლებო მედია მაკეინის ინსტიტუტის კონფერენციაზე საქართველოს ხელისუფლების მიმართ გამოთქმულ

კრიტიკას ტრამპის ოპოზიციისა და ქართული ოპოზიციის ტრამპის საწინააღმდეგო ქმედებად აფასებ-და; მეორე მხრივ, სხვადასხვა აქტორები კონსერვატიულ დასავლეთს ლიბერალურისგან მიჰნავდნენ და ლიბერალიზმის მარცხე ამახვილებდნენ ყურადღებას.

III. სსნ

- **ნებრაობა.** საფრთხეების კულტივირებისა და უიმედობის განცდის დანერგვის პარალელურად, ანტი-დასავლური გზავნილები საგარეო პოლიტიკის გადახედვაზე და ნეიტრალიტეტის იდეის მხარდაჭერაზე ამახვილებდა ყურადღებას, რასაც საზოგადოების მობილიზების მიზნით პატრიოტთა ალიანსის კამპანია ერთვოდა თან.
- **პირდასი დიალექტურობა.** რუსეთთან პირდაპირი დიალოგის გზით აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს პრობლემის მოგვარებას პატრიოტთა ალიანსი წლებია ადვოკატირებს, რაც შენევის საერთაშორისო ფორმატზე უარის თქმას და რუსეთთან პირისპირ დარჩენას გულისხმობს, მისი, როგორც კონფლიქტის მხარის პასუხისმგებლობის უგულებელყოფის მიზნით. ეს ყოველივე კი რუსეთს არა ოკუპანტად, არამედ ქართულ და აფხაზურ-ოსურ მხარეებს შორის მომრიგებლად აქცევს.
- **სსნ ეპონიკური დამოკიდებულება = სსნალურობა.** ვითარდებოდა აზრი, რომ რუსეთთან ბოლო წლებში მიღწეული ეკონომიკური სტაბილურობა 20 ივნისის ანტისახელმწიფოებრივი ანტისაოკუპაციო აქციით საფრთხის ქვეშ დადგა და რომ საქართველო ისტორიულადაც და ეკონომიკურადაც რუსეთზეა დამოკიდებული.
- **ერთორზე ასეთი პოსტი რუსური დასახულის დასაქმევა.** მართლმადიდებელი რუსეთის მესიანისტური იდეაზე ძირითადად კვლავ ცალკეული სასულიერო პირები და „საქართველო და მსოფლიო“ ამახვილებდნენ ყურადღებას.

ყულგი და განვულებური შინაარსი

- ფაქტების გადამოწმების ონლაინ პორტალმა „მითების დეტექტორმა“ 2019 წელს 199 ყალბი და მანიპულაციური შინაარსის მასალა გადაამოწმა, რომელთაგან ყველაზე მეტი ყალბი ინფორმაცია მედიებიდან „საქართველო და მსოფლიომ“ (31), „სპუტნიკ საქართველომ“ (17) და „საქინფორმმა“ (16) გაავრცელეს; სოციალური მედიიდან – ფეისბუკ გვერდებმა „სტალინი“ (10) და „ალტ-ინფო“ (9); პარტიებიდან – „პატრიოტთა ალიანსმა“ (24).
- სტატისტიკის გაყალბება/ციფრებით მანიპულირება ყველაზე ხშირად ეკონომიკისა და მიგრანტების საკითხს შეეხებოდა; ინტერვიუები მანიპულაციურად ყველაზე ხშირად NATO-ში ინტეგრაციის კონტექსტში გავრცელდა; ყველაზე მეტი კონსპირაცია ჭანდაცვისა და ბიოუსაფრთხოების თემაზე გავრცელდა, ისტორიის ფალსიფიცირება კი მეტწილად საბჭოთა პერიოდს შეეხებოდა.
- 2019 წელს ვიზუალური მანიპულაციის თანხლებით გავრცელდა რამდენიმე დეზინფორმაცია, ქართველი მუსლიმებისა და საქართველოს მოქალაქე ეთნიკური სომხების სეპარატისტული განაცხადის შესახებ, რაც რელიგიურ და ეთნიკურ ნიადაგზე შუღლის გაღვივებას ისახავდა მიზნად.

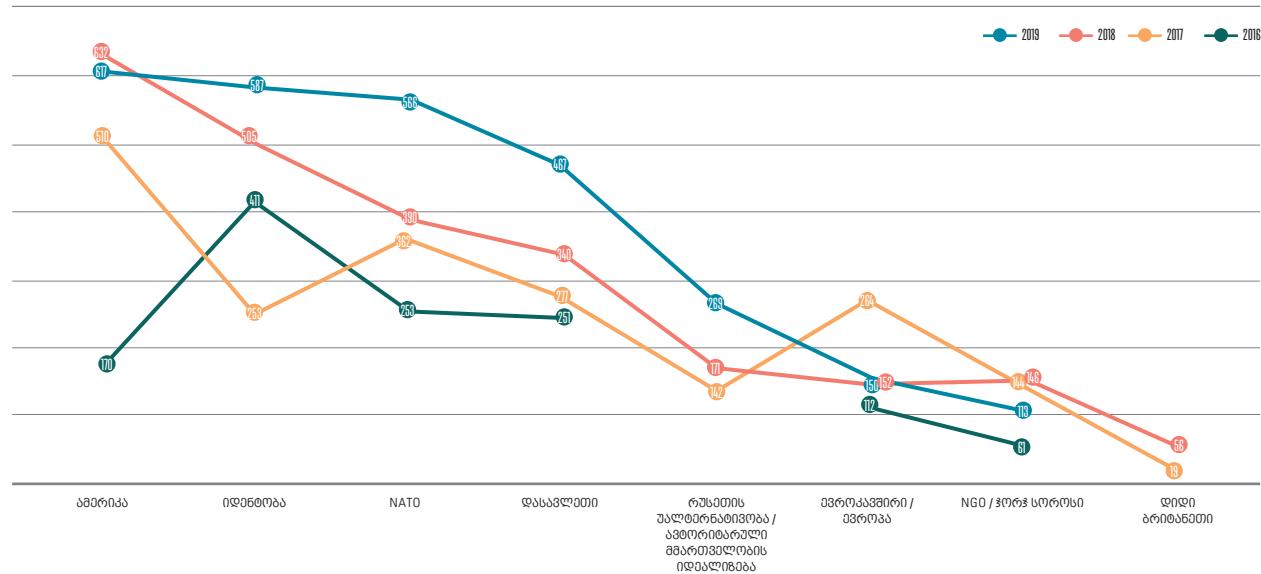
- მხატვრული ფილმის კადრების რეალურ მოვლენად წარმოჩენა ევროპის ისლამიზაციის ნარატივის დამკვიდრებას და ანტიმიგრანტული განწყობების გაღვივებას ისახავდა მიზნად.
- გაყალბებულ ვიდეოსთან ერთად, რომელშიც ჭორჭ ბუში უმცროსი ამერიკულ იმპერიალიზმს ამხელ-და, გამოვლინდა ხელოვნური ინტელექტით გენერირებული სახელისუფლებო ბლოგერი, რომელსაც სახელისუფლებო სარედაქციო პოლიტიკის ონლაინ მედია ანაკლიის განვითარების კონსორციუმის დამფუძნებლის მამუკა ხაჩარაძის, ასევე პოლიტიკური ოპოზიციისა და კრიტიკული მედიის წინააღმდეგ როგორც რეალურ წყაროს ისე ციტირებდა.
- წინა წელთან შედარებით გაიზარდა სატირული მასალების რეალურ ინფორმაციად გავრცელების შემთხვევები.

1. ერთიანი მონაცემები |

2019 წლის მედია მონიტორინგი კვლავ ანტიდასავლური გზავნილების მზარდ ტენდენციაზე მეტყველებს. ანგარიშში სულ 2769 ასეთი კომენტარია გაანალიზებული, რაც ბოლო 4 წლის დინამიკის ჭრილში, გაორმავებული მაჩვენებელია (2016 წელი: 1258). წამყვანი თემატიკა ბოლო ორი წლის მონაცემების მსგავსად კვლავ ამერიკასთან, იდენტობასთან და ჩრდილო-ატლანტიკურ აღიანსთან დაკავშირებული ნეგატიური დისკურსია. 2016 წელთან შედარებით საგრძნობლად არის გაზრდილი ანტიამერიკული (2019 წელი: 617; 2016 წელი: 170) და ანტინატო (2019 წელი: 566; 2016 წელი: 253) გზავნილები, რაც ქვეყნის მთავარი სტრატეგიული პარტნიორის მხრიდან უსაფრთხოების საკითხებზე საქართველოს უპირობო მხარდაჭერას, მათ შორის ალიანსში ინტეგრირების მხრივ თანმიმდევრულ მხარდაჭერას უკავშირდება. ნატოს წინააღმდეგ გზავნილების ზრდა კი პრორუსული პარტიის „პატრიოტთა ალიანსის“ ნეიტრალიტეტის შესახებ გააქტიურებულ კამპანიას უკავშირდება. ამავდროულად, დასავლეთის⁷ წინააღმდეგ გაკეთებული შეფასებებიც მზარდი დინამიკით გამოირჩევა (2019 წელი: 467; 2016 წელი: 251). პარალელურად გაზრდილია რუსეთის მხარდაჭერი განცხადებები, რაც საგარეო კურსის გადახედვის და საქართველოს პრობლემების კრემლთან პირისპირ დარჩენის გზით კონფლიქტების მოგვარების გზავნილებს შეიცავს (2019 წელი: 269, 2017 წელი: 142). ევროკავშირის წინააღმდეგ გზავნილები თითქმის წინა წლის მონაცემების იდენტურია და 2017 წლის შემდეგ, როცა ევროპასთან უვიზო მიმოსვლა ძალაში შევიდა, შემცირებულია. ევროკავშირის წინააღმდეგ გზავნილების შემცირება, შესაძლოა იმითაც იყოს განპირობებული, რომ ევროინტეგრაციის შემდგომი ეტაპები აქტიური განხილვის ფაზაში არ არის. იდენტობასთან დაკავშირებული დისკურსი წინა წლების მსგავსად კვლაც უცვლელი და აქტუალურია (587), თუმცა თუ 2016 წელს იდენტობის დაკარგვის თემა ყველა სხვა საკითხზე დომინირებდა, ახლა მას ანტიამერიკული გზავნილები უსწრებს.

⁷ ამ კატეგორიაში მოხვდა გზავნილები, რომლებიც ერთდროულად როგორც ამერიკას, ასევე ევროპას და საერთაშორისო ინსტიტუტებს შეეხება; ასევე შემთხვევები, როცა დასავლეთი როგორც ერთიან გეოპოლიტიკურ და ლირებულებით სივრცედ განიხილება.

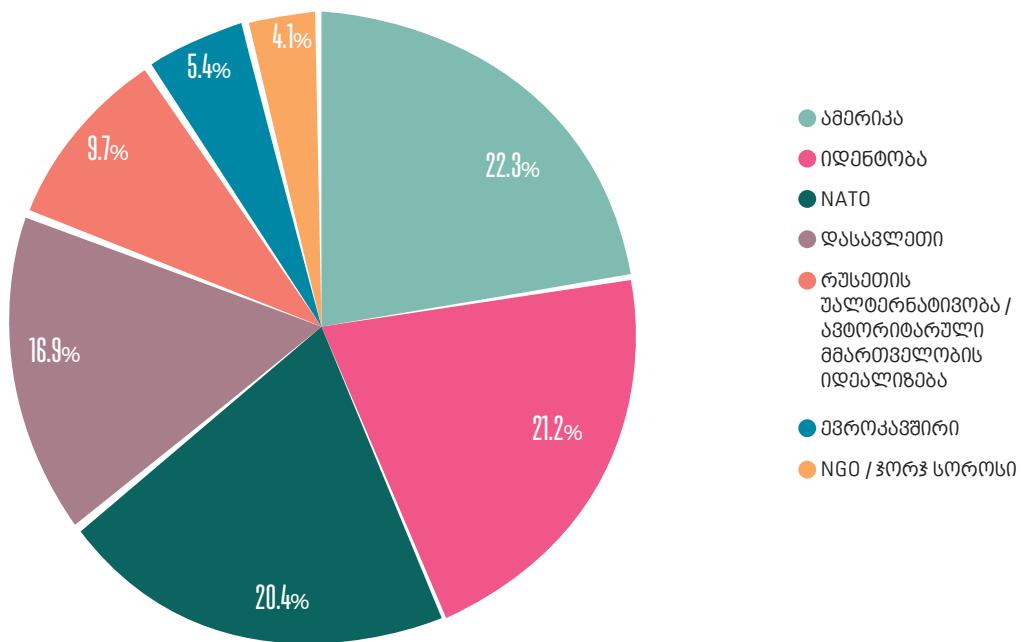
დიაგრამა 1. ანტიდუსავლერი გზავნილების თემატიკა 2016-2019 წლებში

თემატიკა	2019	2018	2017	2016
ამერიკა	617	632	510	170
იდენტობა	587	505	253	411
Nato	566	390	362	253
დასავლეთი	467	340	277	251
რუსეთის უალტერნატივობა / ავტორიტარული მმართველობის იდეალიზება	269	171	142	
ევროკავშირი / ევროპა	150	152	264	112
NGO / ჰორჯ სოროსი	113	146	144	61
დიდი ბრიტანეთი		56	19	
სულ	2769	2392	1971	1258

როგორც დიაგრამა 2-ზე ჩანს, 2019 წელს ანტიამერიკული (22,3%), იდენტობასთან დაკავშირებული (21,2%) და ანტინატო (20,4%) გზავნილების პროცენტული ხვედრითი წილი თითქმის თანაბარი იყო. რუსეთის, როგორც უალტერნატივობა პარტნიორის და საბჭოთა ავტორიტარული მმართველობის იდეალიზების თემატიკას საერთო მონაცემებში 9,7% უჭირავს. შედარებით მცირე იყო ევროკავშირის (5,4%) და ჰორჯ სოროსისა და არასამთავრობოების წინააღმდეგ გაკეთებული კომენტარები (4,1%).

ღიაგრძელებული განცხლის თემატიკა, 2019

ქმრის. 2019 წელს ამერიკასთან მიმართებით ორი ახალი გზავნილი იყო აქტუალური:

- აქციუს ღრმაზუღვები პარტიი.** ახალი გზავნილი, რომელიც ამერიკასთან დაკავშირებით 2019 წელს გამოიკვეთა, ანაკლიის ღრმაზუღვები პორტის მშენებლობას უკავშირდება, რომელიც მისი ეკონო-მიკური სარგებლის და რეგიონალური მნიშვნელობის გამო რუსეთის ხელისუფლების სამიზნეა⁸. მო-საზრება, რომ ანაკლიის პროექტი ეკონომიკური ხასიათის არ არის და მას ამერიკისთვის სამხედრო-მილიტარისტული დანიშნულება აქვს, სულ 33 შემთხვევაში გამოიკვეთა და წყარო როგორც თავად რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლები, ასევე კრემლისტური პარტია „პატრიოტთა ალიანსი“ და კრემლისტური ქართულენოვანი მედია იყო.
- ჰერიკის სახელით გადა სასართველოში.** საქართველოში ამერიკის სამხედრო ბაზის განთავსების მი-ზანშეუწონლობაზე შეფასებები შედარებით მცირე იყო და საქართველოს პრეზიდენტის კომენტარს უკავშირდებოდა, რომელმაც ამერიკის ხმასთან ინტერვიუში ასეთი შესაძლებლობა რუსეთის პროვო-ცირებად შეაფასა⁹, რამაც პრორუსულად განწყობილი აქტორებისთვის ნოყიერი ნიადაგი შექმნა.

ქველი გზავნილებიდან ისევ დომინირებდა მოსაზრებები, რომ:

- ჰერიკის უერთისეული უზარესი საქართველოს სეიმის სამსახურის მიღე-ბის პროცესში და რეალურად მართავს ქვეყანას (166). აღსანიშნავია ისიც, რომ ამერიკის ხელისუფლე-**

⁸ მითების დეტექტორი, 11 სექტემბერი, 2019. „რატომ ეშინია რუსეთს ანაკლიის პორტის?“

<http://mythdetector.ge/ka/myth/ratom-eshinia-rusets-anakliis-portis-kremlis-propaganda-ntv-siuzhetshi>

⁹ ია მეურმიშვილი, ამერიკის ხმა, 1 მაისი, 2019. ინტერვიუ სალომე ზურაბიშვილი.

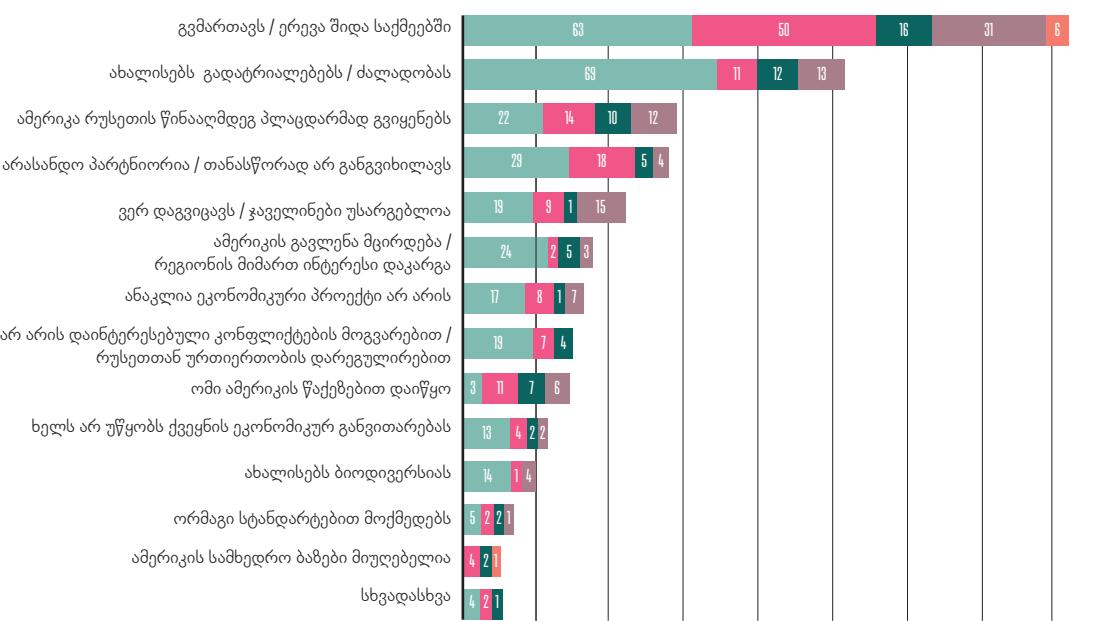
<https://www.amerikiskhma.com/a/interview-with-president-zourabishvili/4897528.html>

ბა ყველა შემთხვევაში ერთიან სუბიექტად არ იყო წარმოდგენილი და ზოგჯერ ამერიკის პრეზიდენტის დონალდ ტრამპის ამ პროცესებისგან გამოჰვნა ხდებოდა. უფრო მეტიც, დემოკრატების და ქართული ოპოზიციის, არასამთავრობოებისა და სხვა აქტორების ქმედებები ტრამპის წინააღმდეგ მიმართულად იყო წარმოჩენილი.

- **ახერიცა კონფლიქტების, ქალაზონის, სახელმწიფო გადაწრიალებების ინსპირაციის (105),** მათ შორის გარკვეულ შემთხვევებში 20 ივნისის ანტისაკუპაციო აქციის დაშლის შემდეგ განვითარებულ მოვლენებშიც ამერიკული კვალის ძიების მცდელობა იკვეთებოდა.
- **ახერიცა საქართველოს რესატის წილადების კლასიფიკაცია (58),** რაც ამკვიდრებდა აზრს, რომ კონფლიქტის მიზეზი არა რუსეთის აგრესია, არამედ ამერიკა-რუსეთს შორის დაპირისპირებაა და რომ საქართველო ორი სუპერსახელმწიფოს დაპირისპირებას ეწირება.
- **ახერიცა არასანდო პარტნიორის (56).**
- **საქართველოს დაცვა არ ქმუშის (44).**
- **ახერიცას გავლენა და ინფერისი რეზიონის მიმართ მცირდება (34).**
- **ახერიცა არ არის დაინტერესული კონფლიქტების მოვარაბით (30).**
- **ომი ახერიცის წაქვეზაბით დაწყო (27),** ამასთანავე ომის დაწყების ინიცირება ამერიკული სენატორის ჭონმაკენის საპრეზიდენტო კამპანიის მიზნებს უკავშირდებოდა.
- **ახერიცა ხელს არ უყოს ქვეყნის პოლომიკურ განვითარებას (21),**
- **ახერიცას გორდივერსიას (19)**
- **ორგანიზაციური სტანდარტებით მოქადაცებას (10).**

როგორც დიაგრამა 3-დან ჩანს, ანტიამერიკული კომენტარები მეტწილად მედიის მხრიდან კეთდებოდა.

ღიაგრამა 3. გზავნილები ახერიცის შემთხველ შზაშემთან დაკავშირებით

● მედია

● პაროლიბი

● საგოგობოებრივი თრგანიზაციები

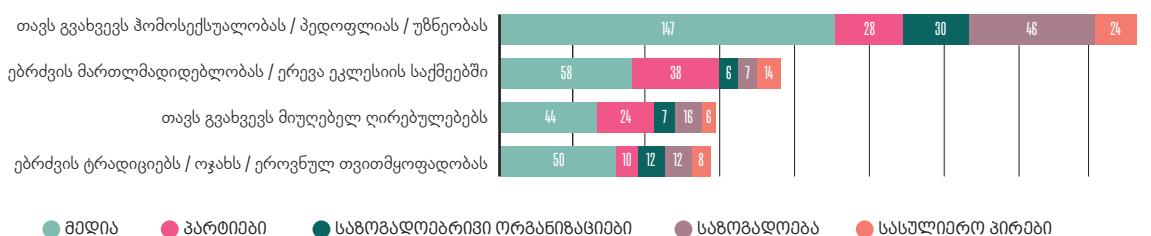
● საზოგადოება

● სასულიერო პირები

იღებული / ღირებულებები. იდენტობის დაკარგვასთან დაკავშირებულ დისკურსში პომოსექსუალობის და გარყვნილი ცხოვრების თავსმოხვევის შიშები დომინირებდა (275), რასაც რელიგიასთან, კერძოდ მართლმადიდებლობასთან ბრძოლა და ეკლესიის საქმეებში ჩარევის შესახებ გზავნილები (123), ასევე თავსმოხვეული მიუღებელი ღირებულებები (97) მოსდევდა. მკვიდრდებოდა ასევე მოსაზრება, რომ დასავლეთი ებრძვის ტრადიციულ ოჯახს, ეროვნულ თვითმყოფადობას (92).

იდენტობის დაკარგვის საფრთხესთან დაკავშირებულ თემებზე ყველაზე ხშირ წყაროდ მედია გვევლინებოდა.

ღიაგრამა 4. გვარისა იღებულებასთან დაკავშირებით

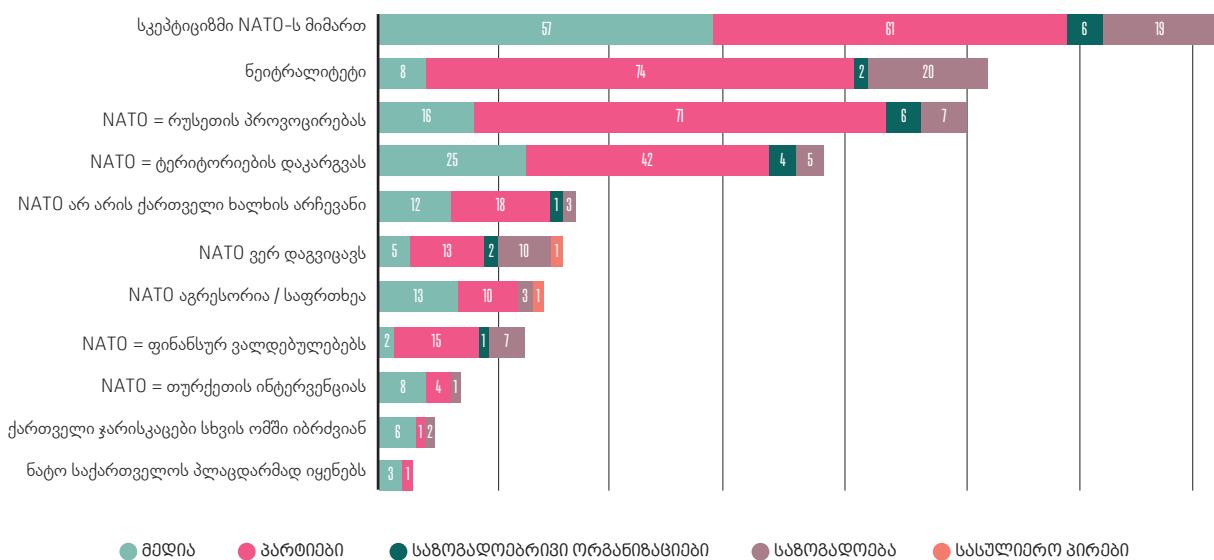
NATO. ნატოს წინააღმდეგ შემდეგი თემები იყო აქტუალური:

- ნებულიზაცია.** გზავნილების 8რდა პრორუსული პარტია პატრიოტთა ალიანსის ნეიტრალიტეტის მოთხოვნით წარმოებულ კამპანიას უკავშირდება, რომელსაც ისინი მიუმზრობლობის ინიციატივის სახელით ახმოვანებდნენ (104).
- ნეტ = უინაურ დანარჩევა.** ამავე პარტიის გზავნილები კოლექტიური უსაფრთხოებისთვის საქართველოს ბიუჟეტიდან გაღებული თანხების მიზანშეუწონლობაზე ამახვილებდა ყურადღებას და გაწეულ კონტრიბუციას გაუმართლებელ ფინანსურ ხარჯად აფასებდა (25).
- ნეტ = სერიოზული დაკარგება.** ნატოში საქართველოს გაწევრიანებასა და რუსეთის მიერ ოკუპირებული ტერიტორიების – აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს – დაკარგვის საფრთხეს შორის ტოლობის ნიშნის დასმა (76) ისევ კოლექტიურ უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით ნატოს წესდების მე-5 მუხლს უკავშირდებოდა. ინიციატივა, რომელიც საქართველოს ნატოში დაჩქარებული წესით ინტეგრირებასთან დაკავშირებით ჰქონითი ფონდის მკვლევარმა ლუკ კოფიმ 2018 წელს გაახმოვანა და ალიანსში საქართველოს დაჩქარებული წესით მიღებას ითვალისწინებს, ხოლო წესდების მე-5 მუხლის ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის შემდეგ განვრცობას, 2019 წელს თბილისში მაკვეინის ინსტიტუტის და EPRC-ის კონფერენციაზე ნატოს ყოფილმა გენერალურმა მდივანმა ანდრეს ფოგ რასმუსენმა გააქცერა. აღნიშნულ განცხადებას ტერიტორიების დაკარგვის საფრთხესთან დაკავშირებით მორიგი მანიპულაციური ტალღა მოჰყვა.
- სერიული გვარის პროცესირება.** ნატოს მიმართ სკეპტიციზმი, რომ საქართველოს ჩრდილო-ატლანტიკურ ალიანსში გაწევრიანება არარეალურია და თავად ნატოს ერთობა მყიფეა (143), ისევ დომინანტი თემა იყო.
- ნეტ = აუსეთის პროცესირება (100).** 2019 წელსაც აქტუალური გზავნილი იყო.

● სსპელახი. კვლავ ხდებოდა აზრის დამკვიდრება, რომ ნატო არ არის ქართველი ხალხის არჩევანი (34), ნატო ვერ დაგვიცავს (31), ნატო თავად არის აგრძელობი და საფრთხე (27). ნატოში ინტეგრირების თურქეთის ინტერვენციად წარმოჩენა წინა წლების მსგავსად თურქეთის ნატოს წევრობას და რეგიონში მის ექსპანსიურ პოლიტიკას უკავშირდებოდა (13). ნატოს ევიდით საერთაშორისო სამშვიდობო მისიებში ქართველი ჯარისკაცების მონაწილეობა კოლექტიურ უსაფრთხოებაში შეტანილი წვლილის ნაცვლად, სხვა ქვეყნებისთვის გაღებულ ხარკად (9) იყო წარმოჩენილი. შედარებით ნაკლები იყო გზავნილი იმის შესახებ, რომ ნატო საქართველოს პლაცდარმად იყენებს (4).

ნატოს წინააღმდეგ გზავნილებს ყველაზე ხშირად პარტიები ახმოვანებდნენ ამ მიმართულებით ძირითადად პატრიოტთა ალიანსი აქტიურობდა.

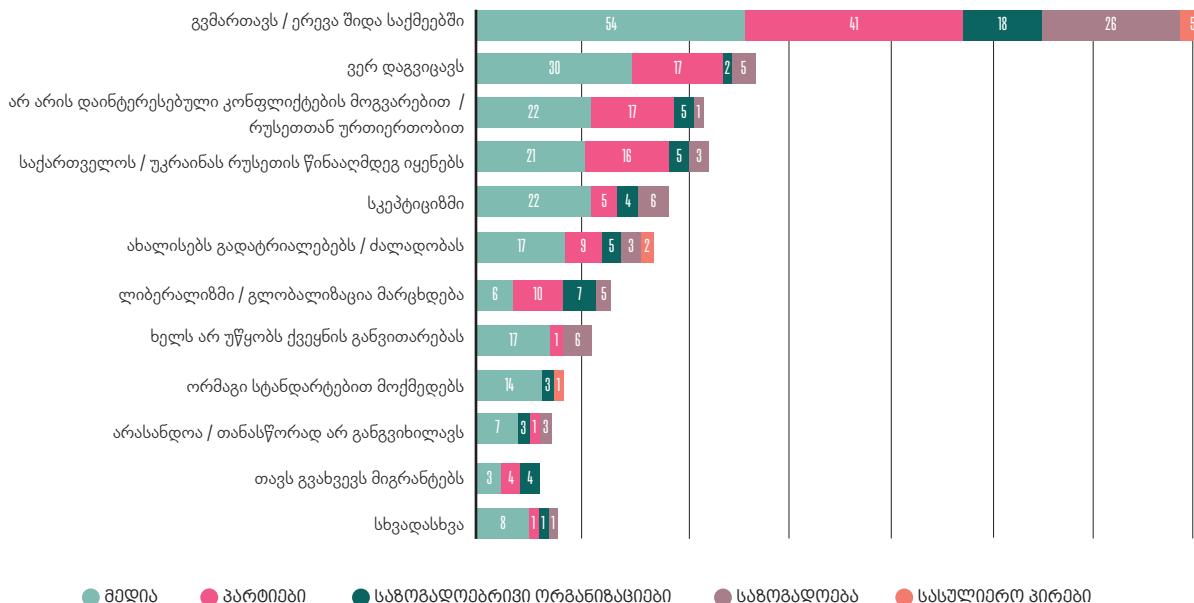
დიაგრამა 5. გზავნილები NATO-სთან დაკავშირდებით

დეკვლეონი. ახალი გზავნილი, რომელიც დასავლეთის ქვეყნების მიმართ ვრცელდებოდა იყო მოსაზრება, რომ ლიბერალიზმი, გლობალიზაცია ამერიკასა და სხვა დასავლურ ქვეყნებში მარცხს განიცდის, რომ ხდება დასავლეური ფასეულობების გადაფასება (28).

ძველი გზავნილებიდან კვლავ დომინირებდა მოსაზრება, რომ დასავლეთი ხელყოფს საქართველოს სუვერენიტეტს შიდა საქმეებში ჩარევის გზით და რეალურად მართავს ქვეყანას (144); ხდებოდა უიმედობის დათესვა, რომ დასავლეთი ვერ დაგვიცავს (54), ამასთანავე არ არის დაინტერესებული კონფლიქტების მოგვარებითა და რუსეთთან ურთიერთობების დარეგულირებით (45), ხოლო საქართველოს და უკრაინას რუსეთის წინააღმდეგ იყენებს (45). დასავლეთის მიმართ სკეპტიციზმის დანერგვასთან ერთად (37), ის გადატრიალებების და ძალადობის ინსპირატორად (36) იყო წარმოჩენილი, რომელიც ხელს არ უწყობს ქვეყნის განვითარებას (24), ორმაგი სტანდარტებით მოქმედებს (18); თანასწორად არ განვიხილავს (14) და თავს გვახვევს მიგრანტებს (11).

დისკუსია 6. გზანილები დასავლეთთა დაკავშირებით

● შედას ● პაროლი ● საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ● საზოგადოება ● სასულიერო პირი ბი

რუსეთის უაღზარდაშივობა / კულტურული გარემონტობის ჩრდილიზამი.

რუსეთზე საქართველოს ეკონომიკური დამოკიდებულების შესახებ გზავნილები 2019 წელს წინა პერიოდზე უფრო აქტუალური გახდა (50) და კომუნისტი დეპუტატების საქართველოს პარლამენტში გამოსვლის თანმდევ ანტისაოკუპაციო პროტესტს უკავშირდებოდა, რასაც კრემლმა საქართველოსთან საპარტნერო ფრენების შეწყვეტით უპასუხადობი იმაზე, რომ ეს საქართველოს ტურისტულ სექტორს ზიანს მიაყენებდა და ქვეყანა რუსეთის ეკონომიკაზე დამოკიდებულების გარეშე ვერ გადარჩებოდა, სწორედ 20 ივნისის საპროტესტო აქციის კონტექსტში განიხილებოდა.

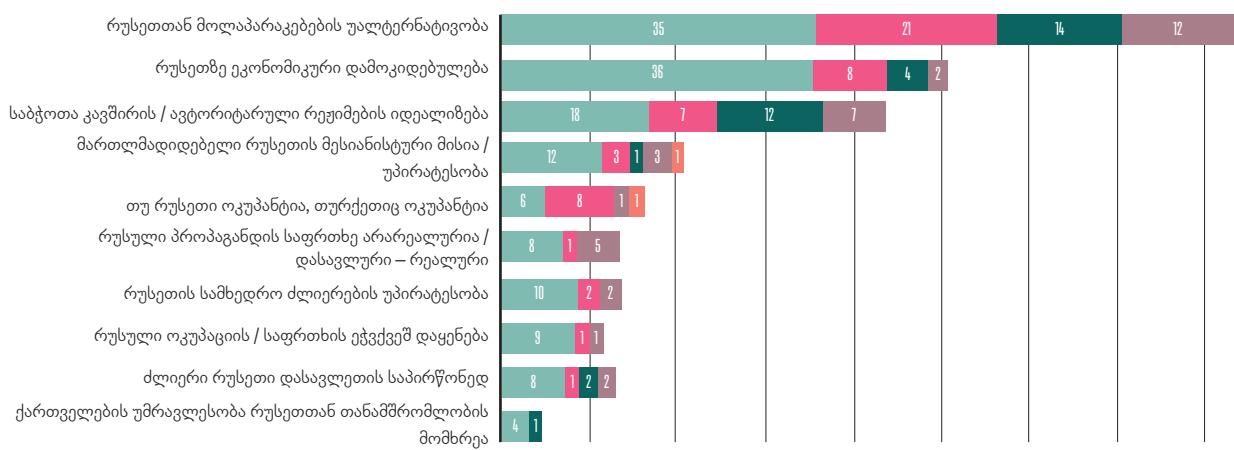
წინა წლებისგან განსხვავებით, გზავნილი – თუ რუსეთია ოკუპანტი, თურქეთიც ოკუპანტია – წლევანდელ რაოდენობრივ მონაცემებშიც ავსახეთ (16), რადგან თურქოფობიური კონტექსტის გარდა, რომელიც ტრადიციულად „სიძულვილის ენის“ ანგარიშის შემადგენელია, იკვეთება საქართველოს დღევანდელი უსაფრთხოების გამოწვევებიდან („რუსეთის ოკუპაცია“) ფოკუსის ისტორიულ ოკუპაციაზე (ოსმალეთის იმპერიის ოკუპაცია) გადატანის მცდელობა. ეს გზავნილი აქტუალური იყო იმ ფონზე, როცა გარკვეული წყაროები რუსეთის მიერ საქართველოს ოკუპაციას ეჭვებეჭვეშ აყენებდნენ (11).

გზავნილები ჩრდილოელ მეზობელთან მოლაპარაკებების უაღმერნატივობასა და პირდაპირი დიალოგის აუცილებლობის შესახებ (82) წინა წლებთან შედარებით მნიშვნელოვნად გაზრდილია, რასაც საბჭოთა კავშირის და ავტორიტარული რეჟიმების იდეალიზება მოსდევს (44). რუსეთის, როგორც მართლმადიდებელი ქვეყნის განსაკუთრებულ მისიაზე, დაიცვას ერთმორწმუნე ქვეყნები დასავლური საფრთხეებისგან (20) აქცენტირება კვლავ აქტუალური იყო, ისევე როგორც რუსეთის სამხედრო უპირატესობაზე აპელირება (14). გარკვეული წყაროები რუსული პროპაგანდის საფრთხის უგულებელყოფას

¹⁰ თამარ გაზდელიანი, 20 დეკემბერი, 2019. რუსეთის „სასჯელი“ – ემბარგო და დეზინფორმაციები. <http://mythdetector.ge/ka/myth/rusetis-sasjeli-embargo-da-dezinformatsiebi>

ახდენდნენ და ამტკიცებდნენ, რომ პირიქით, პროპაგანდას საკუთარი პოლიტიკური დღის წესრიგისთვის დასავლეთი მიმართავს (14). ძლიერი რუსეთის დასავლეთის საპირწონედ წარმოჩენასთან ერთად (13) ზოგიერთი წყარო გამოთქვამდა მოსაზრებას, რომ ქართველების უმრავლესობას რუსეთთან თანამშრომლობა სურს (5).

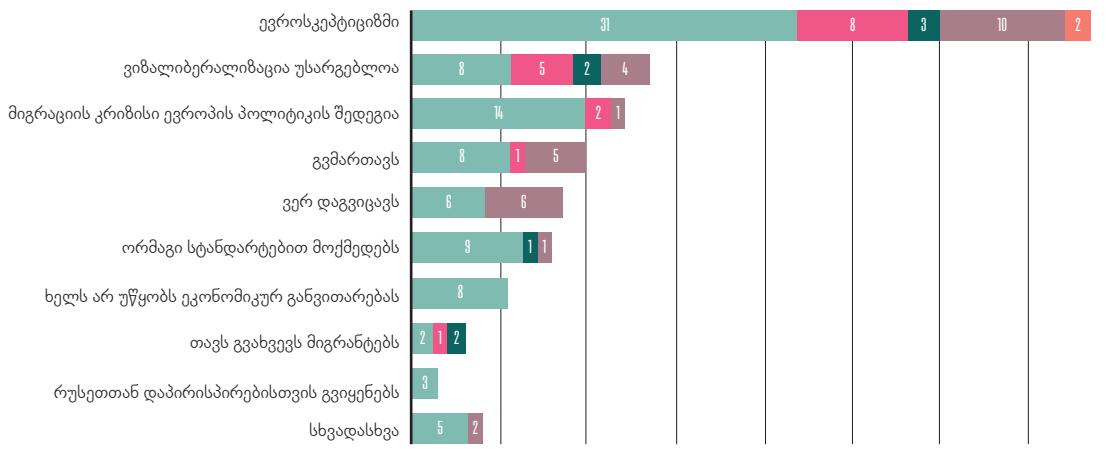
ღიაპილები რუსეთთან, საჭროთა სისტემასთან დაკავშირებით

● მედია ● პარტიები ● საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ● საზოგადოება ● სასულიერო პირები

ვარობა / ვაროკავშირი. ევროკავშირთან და ევროპასთან მიმართებით გზავნილები არ შეცვლილა და არც რაოდენობრივად გაზრდილა. ევროსკეპტიციზმს (54) მოსდევდა გზავნილი, რომ ვიზალიბერალიზაცია და ასოცირების ხელშეკრულება უსარგებლოა (19), ხოლო მიგრაციის კრიზისი ევროპის პოლიტიკის შედეგია და რომ ევროპა საკუთარი ტოლერანტობის მძევალია (17). ვრცელდებოდა ასევე ძველი გზავნილები, რომ ევროკავშირი გვმართავს (14), ვერ დაგვიცავს (12), ორმაგი სტანდარტებით მოქმედებს (11) და ხელს არ უწყობს ქვეყნის განვითარებას (8). შედარებით ნაკლებად, მაგრამ მაინც ფიგურირებდა მოსაზრება, რომ ევროკავშირი მიგრანტების მიღებას გვავალდებულებს (5) და რუსეთთან დაპირისპირებისთვის გვიყენებს (3).

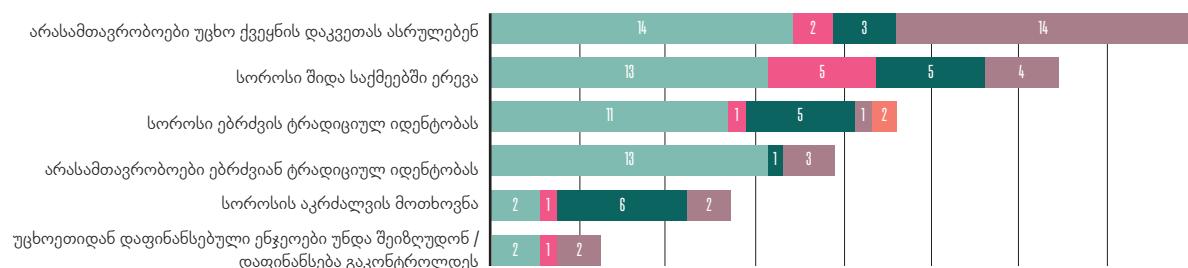
ღიაპილები ვარობასთან დაკავშირებით

● მედია ● პარტიები ● საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ● საზოგადოება ● სასულიერო პირები

NGO, ჯორჯ სოროსი. დამოკიდებულებები და გზავნილები არც არასამთავრობოებისა და ამერიკელი ფილანტროპისა და ფონდ ღია საზოგადოების დამფუძნებლის ჯორჯ სოროსის მიმართ შეცვლილა. დომინირებდა გზავნილი, რომ სოროსი საქართველოს შიდა საქმეებში ერევა (27) და ებრძვის ტრადიციულ იდენტობას (20), ისევე როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციები (17). ისმოდა, როგორც სოროსის ფონდის აკრძალვის მოთხოვნა (11), ასევე უცხოეთიდან დაფინანსებული არასამთავრობოების შეზღუდვისა და გაკონტროლების მოწოდებებიც (5).

დიაგრამა 9. გზავნილური არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სოროსთან დაკავშირებით

● მედია

● პარტნერი

● საზოგადომარივი ორგანიზაციები

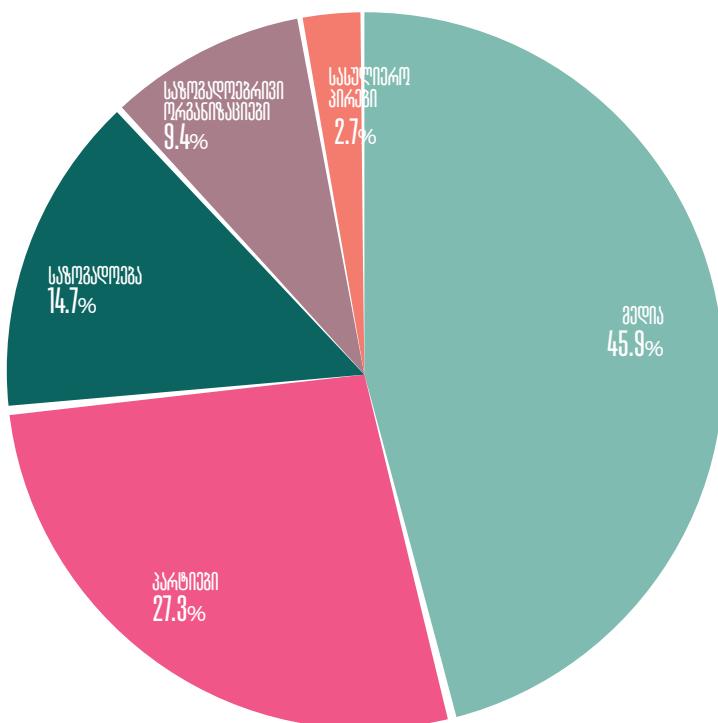
● საზოგადოება

● სასულიერო პირები

2. ანტიდასავლური გზავნილების წყაროები

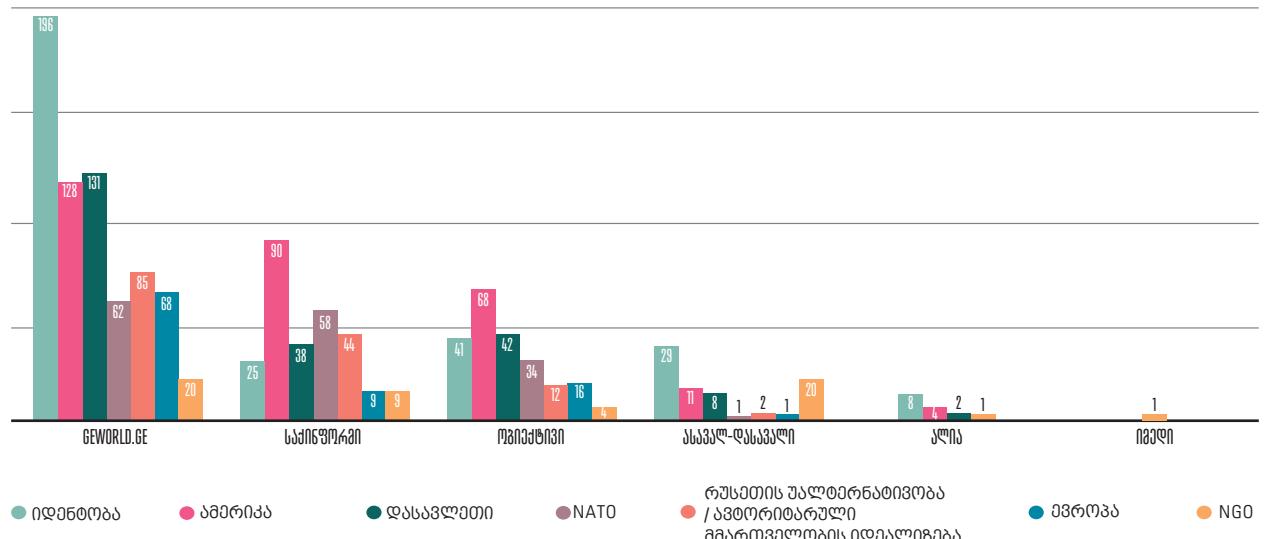
წინა წლების მსგავსად, ანტიდასავლური გზავნილების მთავარი წყარო მედია (1271) იყო, რომელსაც პარტიები და პოლიტიკოსები (756) მოსდევენ. პოლიტიკოსების მიერ გაკეთებული კომენტარები 2018 წელთან შედარებით თითქმის გაორმაგებულია (2018: 420), რაც ძირითადად „პატრიოტთა აღიანსის“ ნატოს და აშშ-ს საწინააღმდეგო კამპანიებს უკავშირდებოდა. საზოგადოების ცალკეული წარმომადგენლების (407) და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების (260) ანტიდასავლური კომენტარები თითქმის წინა წლის იდენტური იყო, ხოლო სასულიერო პირების მხრიდან მედიით გაკეთებული ანტიდასავლური კომენტარები – შედარებით მცირე (75).

დიაგრამა 10. ანტიდასავლური გზავნილები წყაროების მიხედვით

იდენტობის დაკარგვასთან დაკავშირებული კომენტარები „საქართველო და მსოფლიოში“ (196), გაზეთებში „ასავალ-დასავალი“ (29) და „ალია“ (8) დომინირებდა. ონლაინ გამოცემა „საქინფორმში“ (90) და ტვ „ობიექტივში“ (68) ყველაზე მეტი ანტიამერიკული კომენტარი გავიდა. ნატოს წინააღმდეგ გზავნილებს ყველაზე მეტად „საქართველო და მსოფლიოში“ (62) და „საქინფორმში“ (58) ვხვდებით; არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და სოროსის წინააღმდეგ – „საქართველო და მსოფლიოში“ (20) და „ასავალ-დასავალში“ (20).

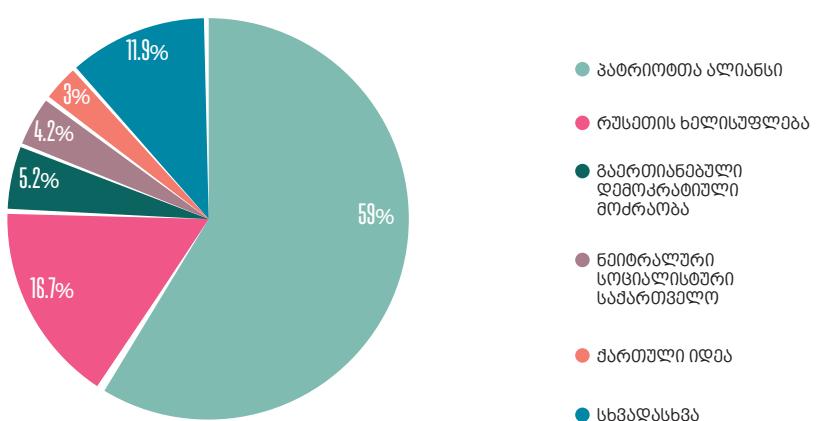
დიაგრამა 12. ანტიდესავლური გზავნილების ტიპობრივი გადასამუშავებების მიხედვით

პარტნიორი / კოლიტიკურსები

ანტიდასავლური გზავნილების მხრივ 2019 წელს წინა წლის მსგავსად პატრიოტთა ალიანსი (446) ლიდერობდა, ამასთანავე მონაცემები წინა წელთან შედარებით გაოთხმაგებულია. პატრიოტთა ალიანსს მოსდევს რუსეთის ხელისუფლება (126), გაერთიანებული დემოკრატიული მოძრაობა (39), ნეიტრალური სოციალისტური საქართველო (32) და ქართული იდეა (23). ნეიტრალური სოციალისტური საქართველოს ლიდერი, ვალერი კვარაცხელია ტვ „ობიექტივიში“ წამყვანიც არის და მედიის ნაწილშიც ფიგურირებს.

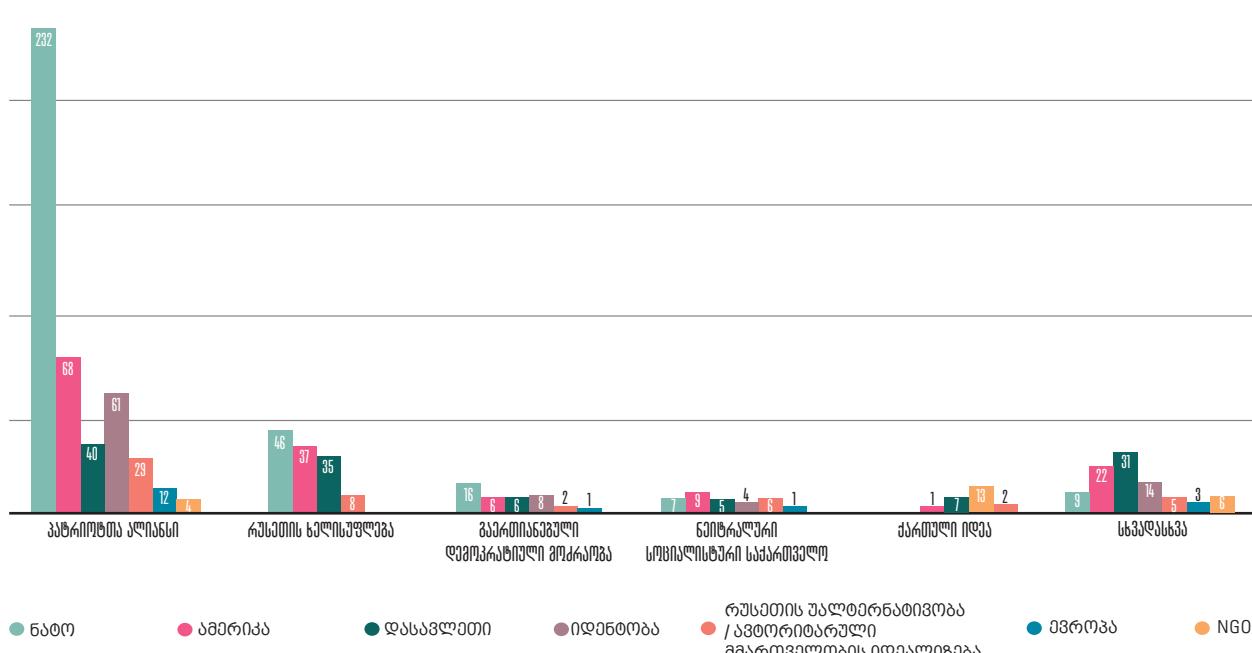
დიაგრამა 13. ანტიდესავლური გზავნილების წყაროები კოლიტიკურსების მიხედვით

როგორც დიაგრამა 14-დან ჩანს, პატრიოტთა ალიანსი ყველა თემაზე დომინირებდა, თუმცა ნატოს საჭი-ნააღმდეგო გზავნილები (232) მნიშვნელოვნად აღემატებოდა სხვა თემაზე გაკეთებულ ყველა კომენტარს. რუსეთის ხელისუფლების კომენტარები ნატოს (46), ამერიკის (37) და დასავლეთის წინააღმდეგ იყო მი-მართული (35).

გაერთიანებული დემოკრატიული მოძრაობის შემთხვევაშიც ყველაზე მეტი გზავნილი ნატოს წინააღმდეგ იყო მიმართული (25); რუსეთის ხელისუფლებასა (34) და გაერთიანებულ დემოკრატიულ მოძრაობას (25) ყველაზე მეტი კომენტარი ამერიკის წინააღმდეგ აქვთ გაკეთებული. იდენტობის დაკარგვის საფრთხეზე (61) ყველაზე მეტი გზავნილი პატრიოტთა ალიანსის შემთხვევაში გვხვდება, ანტილიბერალურ პარტია „ქართული იდეის“ კომენტარებიდანაც იდენტობის დაკარგვის საფრთხეზე დომინირებს (13).

დიაგრამა 14. ანტიდესავლური გზავნილების ჟიკოლობის კოლონიკოსების მიხედვით

საზოგადოებრივი ორგანიზაციები

მედია მონიტორინგის შედეგად გამოვლინდა 23 საზოგადოებრივი ორგანიზაცია, რომელიც წინა წლების მსგავსად ანტიდასავლური გზავნილებით გამოირჩეოდა. მათგან ახალია „საქართველოს განვითარების ლაბორატორია“ (23), რომელსაც ძირითადად მისი დირექტორი ირაკლი გოგავა წარმოადგენდა¹¹ და მეტ-წილად ტვ „ობიექტივის“ ეთერში ჩნდებოდა. სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციებიდან ყველაზე აქტიურები იყვნენ პრიმაკოვის სახელობის ქართულ-რუსული საზოგადოებრივი ცენტრი (45) და ევრაზიის ინს-

¹¹ 1999-2004 წლებში გოგავა საქართველოს პარლამენტის წევრი იყო მოქალაქეთა კავშირიდან და დაკავშირებული იყო ქვემო ქართლის გუბერნატორთან ლევან მამალაძესთან <https://old.civil.ge/geo/article.php?id=640>

ტიტუტი (45), რომელიც თავის პოზიციას ხშირად „საქართველო და მსოფლიოს“ ვებ-გვერდზე აქვეყნებდა, ისევე როგორც ორგანიზაცია „სტალინელი“ (17).

#	საზოგადოებრივი მიზანების განვითარების კონკრეტული მიზანები	კონკრეტული მიზანების რაობა
1	პრიმაკოვის სახელობის ქართულ-რუსული საზოგადოების ცენტრი	45
2	ევრაზიული ინსტიტუტი	45
3	უფლებადადმცველთა გაერთიანება	36
4	საქართველოს განვითარების ლაბორატორია	23
5	გლობალური კვლევების ცენტრი	19
6	სტალინელი	17
7	ქართული მარში	17
8	სახალხო კრება	14
9	მართვის სტრატეგიული ინსტიტუტი	9
10	ტერორიზმის კვლევის ცენტრი	7
11	ბავშვთა უფლებების დაცვის საზოგადოება	5
12	ყოფილი პატიმრები – ადამიანის უფლებებისათვის	5
13	ქართული მისია	4
14	სხვადასხვა	14
სულ		260

საზოგადოების წარმომადგენლოები

საზოგადოების წარმომადგენლოება ანტიდასავლური კომენტარებიდან (407) ყველაზე ხშირად ფიგური-რებდნენ შემდეგი პირები: თადარიგში მყოფი გენერალ-ლეიტენანტი გურამ ნიკოლაიშვილი (58); ბიზნეს-მენი ლევან ვასაძე, რომელმაც კაპიტალი რუსეთში დააგროვა; პოლიტოლოგი თამარ კიკნაძე (31), რომელიც პრიმაკოვის ცენტრის ღონისძიებებში და ქართულ-რუსულ ფორუმებში აქტიურად მონაწილეობს, ასევე ტვ „ობიექტივის“ ხშირი რესპონდენტია; ტვ „ობიექტივის“ მაყურებლები(24), რომლებიც ანტიდასავლურ შეფასებებს ძირითადად თოქ-შოუში სატელეფონო ჩართვის დროს აკეთებდნენ და სხვები. მათ შორის იყო Veterans Today-ს უურნალისტი ჭეფრი სილვერმანიც (10), რომელიც ძირითადად ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ აქტიურობდა.

საზოგადოების წარმომადგენლოები	საზოგადოების წარმომადგენლოები
გურამ ნიკოლაიშვილი	რეზო ამაშუკელი
ლევან ვასაძე	გურამ ქართველიშვილი
თამარ კიკნაძე	გოგა ხაინდრავა
„ობიექტივის“ ტელემაყურებელი	ჭეფრი სილვერმანი
მამუკა არეშიძე	ჰამლეტ ჭიპაშვილი

სასულიერო პირები

2018 წლის მსგავსად სასულიერო პირებიდან ყველაზე მეტად ანტიდასავლური გზავნილებით ავტალის ქი-თევან წამებულის სახელობის ტაძრის წინამძღვარი გიორგი რაზმაძე გამოირჩეოდა.

სასულიერო პირები		სასულიერო პირები	
გიორგი რაზმაძე	26	დავით ნობაძე	2
დავით ქვლივიძე	8	იაკობ იაკობაშვილი	2
სხვადასხვა სასულიერო პირები	8	მელქისედეკ დიაკონიძე	2
დავით ისაკაძე	7	ქრისტეფორე წამალაძე	2
სპირიდონ აბულაძე	5	დავით ლასურაშვილი	1
იოანე გამრეკელი	4	ირემია ლომაძე	1
ბასილ მკალავიშვილი	3	რომან ვასკრესენსკი	1
გიორგი პავლოვი	3		

3. ანტიდასავლური ნარატივების სტრუქტურა (ფრაიმინგი)

ანტიდასავლური ნარატივების სტრუქტურა წინა წლების მსგავსად კვლავ სამ საფეხურიანია და შემდეგ ეტაპებს მოიცავს: I. შიშების დათესვა; II. უიმედობის დანერგვა და III. ხსნის ანუ გამოსავლის შეთავაზება.

ღიაგრამა 15. ანტიდასავლური ნარატივების სტრუქტურა

I. შიგავის დაოსვე

1.1. რესოუსების არაროზინაციის შემთხვევა

ნაციონალური მოძრაობის მმართველობისგან განსხვავებით (2004-2012), რომელიც რუსეთთან ურთიერთობაში რადიკალური რიტორიკითა და ქმედებებით (რუსეთის ფაშისტების გაძევება) გამოირჩეოდა, 2012 წლის ხელისუფლებაში მოსული მმართველი პარტია „ქართული ოცნების“ მიდგომები კრემლის მიმართ თვისებრივად განსხვავებული იყო. ნატოსა და ევროკავშირში გაწევრიანების დეკლარირებული მიზნის პარალელურად, ქართული ოცნების 2012 წლის წინასაარჩევნო პროგრამაში მკაფიოდ იყო გაცხადებული, რომ საქართველო აღარ უნდა ყოფილიყო დასავლეთსა და რუსეთს შორის წინააღმდეგობრივ საკითხთან ნუსხაში. იგივე თემას 2019 წლის რუსეთთან დაკავშირებული აქტორები – ევრაზიული ინსტიტუტის და პატრიოტთა ალიანსის წარმომადგენლებიც ახმოვანებდნენ:

საქართველოს მთავრობის 2012 წლის წინასაარჩევნო პროგრამა ¹²	ეპსილონი ინსტიტუტი, 28 იანვარი, 2019	პატრიოტთა ალიანსი, 22 ივნისი, 2019
„საქართველოს ფაქტორი აღარ უნდა არსებობდეს დასავლეთსა და რუსეთსა შორის წინააღმდეგობრივ საკითხთან ნუსხაში“.	გულბათ რეხილაძე: „ჩვენი მიზანია: არ დავუშვათ კავკასიის და, განსაკუთრებით, საქართველოს საბოლოო ჩამოყალიბება რუსეთსა და ამერიკას, დასავლეთს შორის დაპირისპირების არენად ¹³ .“	დავით თარხან-მოურავი: „საქართველო უკვე არის დაპირისპირების საგანი და არ უნდა იყოს არავითარ შემთხვევაში ¹⁴ .“

რუსეთის არგალიზიანების საბაბით, ერთი მხრივ, მმართველი პარტია ხშირად სათანადოდ არ რეაგირებდა კრემლის ინფორმაციულ ოპერაციებზე (მაგალითად, მიზანმიმართულ კამპანიაზე ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ), მეორეს მხრივ, კრემლის ინტერესების გამხმოვანებლები მუდმივად აპელირებდნენ იმ თემებზე, რომლებსაც მოსკოვის გალიზიანების პოტენციალი აქვს. ნატოში ინტეგრირებასთან და საქართველოში ამერიკული ბაზების განთავსებასთან ერთად ანაკლიის ღრმაშეყლოვანი პორტის მშენებლობის საკითხიც რუსეთის ინტერესებთან შეუთავსებლად მიიჩნეოდა, რასაც 2020 წლის დასაწყისში მთავრობის მხრიდან ანაკლიის კონსორციუმისთვის ხელშეკრულების შეწყვეტა მოჰყვა¹⁵.

კავკასიის პორტი ეპონომიკური პროექტი პარტნერი არ არის. პროგრამული პარტია „პატრიოტთა ალიანსი“ და მასთან დაკავშირებული ტვ „ობიექტივი“ ეჭვებელი აყენებდა პორტის ეკონომიკურ დანიშნულებას და მას ამერიკის სამხედრო ინტერესების პრიზმაში განიხილავდა.

ბონდო მძინარაშვილი, ტვ „ობიექტივის“ წამყვანი: „...როცა გენერალი [შოვესი] აკეთებს ამას, აქ ხოქეტექსტებში იგულისხმება, რო ანაკლიის პორტი კრიტიკულად მნიშვნელოვანია არა ეკონომიკური განვითარებისთვის, არამედ სულ სხვა მიზნებით?“

¹² ქართული ოცნება, 2012 წლის წინასაარჩევნო პროგრამა http://www.ivotge.ge/images/doc/pdfs/ocnebis%20saarchevno%20programa.pdf?fbclid=IwAR09_KnIZVAdSBcUvmX7vh3vcA7l-S__P3lyFysgPAxP5UhKNhHWmuX1W0

¹³ <https://bit.ly/2XTuuZK>

¹⁴ ობიექტივი, დღის ბოლოს, 22 ივნისი. <https://www.myvideo.ge/v/3825956>

¹⁵ ანა ჩხიგვაძე, ამერიკის ხმა, 14 იანვარი. ანაკლიის პორტის გაურკვეველი მომავალი. <https://www.amerikiskhma.com/a/unclear-future-of-the-anaklia-port-project/5244109.html>

გიგი მაღლაკელიძე, პატრიოტთა ალიანსი: „დიდი კითხვის ნიშანი ჩნდება ამ პორტის ეკონომიურ ეფექტურობაზე¹⁶.“

დავით თარხან-მოურავი, პატრიოტთა ალიანსი: „მიუმხრობლობის შემთხვევაში ანაკლიაში ღრმაწყლოვანი პორტი ჩვენ გვექნება... მიუმხრობლობა ისაა, რომ იქ არ იქნება უცხო ქვეყნების წყალქვეშა ნავები და ეს ნიშნავს, რომ არ გრძნობს საშიშროებას რუსეთი, თორემ პორტი გაქვს და შენია¹⁷.“

„საქინფორმის“ რედაქტორი ხაზს უსვამდა იმ ფაქტს, რომ წინა ხელისუფლებისგან განსხვავებით, „ქართული ოცნება“ ამერიკელების დაკვეთის უსიტყვით შემსრულებელი არ არის და მან ანაკლიის პროექტის მშენებლობა ამიტომ შეაჩერა.

არნო ხიდირბეგიშვილი, საქინფორმის მთაგარი რედაქტორი: „ივანიშვილი, სააკაშვილისგან განსხვავებით, ბრმად არ შეასრულებს მათ ნებას და უკვე შეაჩერა შავ ზღვაზე აშშ-ის პირველი სამხედრო-საზღვაო ბაზის – ანაკლიის პორტების მშენებლობა“.¹⁸

რუსეთის საგარეო უწყების მინისტრის მოადგილე კი ამერიკის შეერთებული შტატების სახელმწიფო მდივნის მაიკ პომპეოს განცხადებას,¹⁹ რომ პორტი საქართველოს თავისუფალ ეკონომიკებთან ურთიერთობას გააძლიერებდა და ჩინეთისა და რუსეთის ეკონომიკური ინტერესების მსხვერპლობისგან იხსნიდა, რუსეთსა და საქართველოს შორის ურთიერთობის ნორმალიზების გამო დასავლეთის შეშფოთებით ხსნიდა:

გრიგორი კარასინი, რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე: „დასავლეთში ნერვიულობა გამოწვეულია იმით, რომ საქართველოსა და რუსეთს შორის ნორმალური ურთიერთობები მყარდება... თუ რა უნდა გაკეთდეს ანაკლიის პორტთან დაკავშირებით, ეს საქართველომ უნდა გადაწყვიტოს, მაგრამ ის, რაც პომპეომ რუსეთისა და ჩინეთის მიმართ თქვა, არ არის ის ტონი, რომელიც ჩვენ გვაწყობს²⁰.“

1.2. მოს შემთხვევა

ომის განახლების შიშს კრემლი და კრემლის ინტერესების გამტარი აქტორები საქართველოში წლებია აღვივებენ. ამ მიზნით კვლავ აქტუალურია შემდეგი გზავნილები:

რომ ავტომობილი დაიყვანო, რაც მიზნად ისახავს რუსეთის პასუხისმგებლობის უგულებელყოფას და კონფლიქტში საქართველოს და მისი სტრატეგიული პარტნიორის დადანაშაულებას:

ჭეფრი სილვერმანი, ვეტერანს თუდეი: „2008 წლის აგვისტოს ომიც ამერიკის ტესტ-გეგმის ნაწილი იყო²¹.“

¹⁶ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 26 ოქტომბერი. <https://www.myvideo.ge/v/3867060>

¹⁷ ობიექტივი, ღამის ბოლოს, 25 ივნისი. <https://www.myvideo.ge/v/3812793>

¹⁸ საქინფორმი, 2 დეკემბერი. <https://bit.ly/3fgzjSS>

¹⁹ რადიო თავისუფლება, 11 ივნისი, 2019. პომპეო: გამოვხატე იმედი, რომ საქართველო დაასრულებს პორტის პროექტს. <https://bit.ly/2MLSWWG>

²⁰ საქინფორმი, 17 ივნისი. <https://bit.ly/37lrUPI>

²¹ ასავალ-დასავალი, 13-19 მაისი.

ლევან ჩაჩუა, ქართული იდეა: „რაც შეეხება ბრაიზებსა და კრამერებს, რომლებიც გვეუბნებიან, რომ რუსეთს მხოლოდ ძალის ენა ესმის, ამგვარი მზაკვრული წაქეზებით მათ თავის დროზე სააკაშვილი იქამდე მიიყვანეს, რომ მძინარე ცხინვალი დააბომბინეს“²².

ნინო ბურჯანაძე, გაერთიანებული დემოკრატიული მოძრაობა: „პრობლემა გახლდათ ის, რომ სა-აკაშვილი წააქეზა მაკვეინმა და მისმა გუნდმა, რომელსაც ამერიკის საპრეზიდენტო არჩევნების წინ ძალიან სჭირდებოდა ანტირუსული ისტერიის შექნმა“²³.

ვლადიმერ პუტინი, რუსეთის პრეზიდენტი: „საბრძოლო ზონაში [2008 წელს] ამერიკელები იმყო-ფებოდნენ. ქართული არმია ამერიკელების შეიარაღებული იყო. ამერიკელი ინსტრუქტორები რომ წვრთნიდნენ, ესეც ფაქტია²⁴.

ამერიკა / დასავლეთი არ არის დაინტერესებული კონფლიქტის მოგვარებით და რუსეთთან ურთიერთობის დარეგულირებით:

გიორგი ლომია, პატრიოტთა ალიანსი: „არავის არ აწყობს შენს ქვეყანაში მშვიდობა... იმიტომ, რომ მუდმივად რუსეთისკენ უნდა გაიშვირონ თითი და თქვან, რო აი, აგრესორი, აი, ნახეთ ოკუპანტი და ა.შ... ჩვენ როგორც საცდელი კურდღლები და საცდელი ვირთხები ვჭირდებით უცხოელებს, რო ჩვენით მათ უნდა ევაჭრონ რუსებს“²⁵.

მარია ზახაროვა, რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური წარმომადგენელი: „ჩვენი დასავლელი, განსაკუთრებით ამერიკელი კოლეგები, განაგრძობენ რუსეთის, აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დადანაშაულებას. იმის ნაცვლად, რომ ხელი შეუწყონ მშვიდობასა და უსაფრთხოებას ამიერკავკასიაში, ყველაფერს აკეთებენ რეგიონში ვითარების დესტაბილიზაციისთვის. ჩვენ ვხედავთ, როგორ ამარაგებენ საქართველოს იარაღით, ითრევენ სამხედრო ბლოკებში“²⁶.

ამინდი / დასავლეთი რუსთან დაკირისპირების კლასიარამდ გვისებას:

ბესო ბარბაქაძე, საქართველო და მსოფლიოს უურნალისტი: „რუსეთთან საომრად ყველაზე კარგი პოლიგონი სწორედ ჩვენი ტერიტორიაა. ამერიკელებმა კარგად იციან, რომ სხვა მეზობლებს ვერ ააბუნტებენ, ვერ „დააგოიმებენ“²⁷.

ნინო რატიშვილი, ტვ ობიექტივის წამყვანი: „მთავარი მაინც ის არის, რომ ამერიკას მაინც სჭირდება ირანთან ომის გაჩაღებისთვის საქართველოს ტერიტორია²⁸.“ „მე სულ მეშინია არ დაიწყოს სირიისა და საქართველოსი, პოლიგონიზაცია²⁹.

²² საქართველო და მსოფლიო, 19 სექტემბერი, <https://bit.ly/2kmZ7Wq>

²³ ასავალ-დასავალი, 12-18 აგვისტო

²⁴ რუსთავი 2, პოსტსკრიპტუმი, 5 მაისი, საარქივო ჩანაწერი <https://www.myvideo.ge/v/3786254>

²⁵ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 11 სექტემბერი, <https://www.myvideo.ge/v/3849196>

²⁶ იმედი, ქრონიკა, 13 სექტემბერი <https://www.imedi.ge/ge/video/41859/pasukhi-moskovs#!?type=2&page=2>

²⁷ საქართველო და მსოფლიო, 19 სექტემბერი, <https://bit.ly/2lZhstc>

²⁸ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 25 ივნისი, <https://www.myvideo.ge/v/3813031>

²⁹ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 23 ოქტომბერი, <https://www.myvideo.ge/v/3865556>

კარიპის/ნატოს გაზები რეალის პროცესის გამოსვევა. საქართველოში ამერიკის ბაზების განთავსების მიზანშეუწონდობაზე კომენტარები, ერთი მხრივ, „ჰერითოზის ფონდის“ საგარეო პოლიტიკის ცენტრის დირექტორის, ლუკ კოფის ინიციატივას³⁰ უკავშირდებოდა, სირიის დატოვების შემდეგ ამერიკული ჯარები საქართველოში, კერძოდ, სამცხე-ჭავახეთში განეთავსებინათ; ასევე საქართველოს პრეზიდენტის განცხადებაზე³¹ პრორუსი აქტორების რეაგირებას, რომ საქართველოში ამერიკული ბაზების განთავსება რუსეთის პროვოცირებას გამოიწვევდა:

ბაკურ სვანიძე, უურნალისისი: „ეს [სირიიდან გამოსული ამერიკული ჯარის განთავსება საქართველოში] მართლაც „ბრწყინვალე შანსია“ საიმისოდ, რომ მომავალში საქართველოც (ღმერთმა დაგვიფაროს!) სირიას დაემსგავსოს და ორი (ან სამი) დიდი სახელმწიფოს მიერ ერთმანეთის ძალების გამოსაცდელ პოლიგონად იქცეს³².“

გიგი მაღლაკელიძე, პატრიოტთა ალიანსი: „საქართველოში რო სამხედრო ბაზა გაკეთდეს, ღმერთმა არ ქნას და 1 ჭურვიც რო ჩამოვარდეს, იმდენად ძლიერია უკვე ბირთვული იარაღი... ვფიქრობ, რომ საქართველო არ შეიძლება მუსკულებზე, ჭაველინებზე და რაღაცა ძალის დემონსტრირებაზე, განსაკუთრებით საქართველო, იყურებოდეს ქვეყნის უსაფრთხოების კონცეფციიდან³³.“

დიმიტრი ლორთქიფანიძე, პრიმაკოვის სახელობის ქართულ-რუსული საზოგადოებრივი ცენტრი: „მე მინდა გამოვეხმაურო საქართველოს პრეზიდენტის განცხადებას, უცხო ქვეყნის ბაზების საქართველოში განთავსებასთან დაკავშირებით, რომელსაც მხარს ვუჭრ და მიმაჩნია, რომ არის ბრძნული და ძალიან პრაგმატული³⁴.“

მელქისედეკ დიაკონიძე, მიტროპოლიტი: „იქით ამერიკული ბაზის შექმნაზე გამოაცხადა უარი [სალო-მე ზურაბიშვილმა] და ამისთვის თავდახრით ვუხდი მადლობას³⁵.“

პვლავ აქტუალური იყო გზავნილი, რომ ნატოში ინტეგრირება რუსეთის პროვოცირებას გამოიწვევს:

ანზორ დანელია, საქართველო და მსოფლიოს ავტორი: „რუსეთმა, რომელსაც დღეს „ძალა შესწევს ქადილისა“, რამდენჯერ გაგაფრთხილათ, ჩემი საზღვრების სიახლოეს არ დაგუშვებ არავითარ ნატო-კატოებსო?... რუსეთს აიძულებთ, როგორც იმ დივერსანტმა სააკაშვილმა აიძულა და ამის გამო დაგვეკარგა სამაჩაბლო, აფხაზთი, მოვიდეს და ქვა-ქვაზე დაადუღოს³⁶.“

ვაჟა ოთარაშვილი, პატრიოტთა ალიანსი: „ქართული სახელმწიფო არ გვექნება თუნადაც აქ ერთი ნატოს ბაზაც რომ განათავსო. დაგადუღებს ის რუსეთი იმ ბაზის გვერდზე³⁷.“

³⁰ ნინო გელაშვილი, რადიო თავისუფლება, 25 ოქტომბერი, 2019. „ლუკ კოფის მხრიდან ეს არის განწყობების მოსინჯვა როგორც საქართველოში, ასევე აშშ-ში“. <https://bit.ly/2C3RVam>

³¹ ია მეურმიშვილი, ამერიკის ხმა, 1 მაისი, 2019. ინტერვიუ სალომე ზურაბიშვილი. <https://www.amerikiskhma.com/a/interview-with-president-zourabishvili/4897528.html>

³² საქართველო და მსოფლიო, 30 ოქტომბერი, <https://bit.ly/31WZA0Z>

³³ ობიექტივი, დამის სტუდია, 11 მაისი, <https://www.myvideo.ge/v/3789664>

³⁴ მარშალპრესი, 9 მაისი. <https://marshalpress.ge/archives/234915>

³⁵ ალია, 6-12 მაისი

³⁶ საქართველო და მსოფლიო, 19 სექტემბერი. <https://bit.ly/2msBFrL>

³⁷ კავკასია, ბარიერი, 16 სექტემბერი. <https://www.myvideo.ge/v/3851684>

ნატოში საქართველოს ინტეგრირების თემაზე მკვეთრი განცხადებები რუსეთის ხელისუფლების მხრიდან კეთდებოდა, რომელიც მოუწოდებდა საქართველოს ხელისუფლებას თანმიმდევრული ყოფილიყო და ორმაგი თამაშის ნაცვლად, არჩევანი გაეკეთებინა:

გრიგორი გარასინი, რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე: „თბილისი უნდა ჩამოყალიბდეს: ან აირჩიოს სამხრეთ კავკასიაში რეგიონალური კეთილგანწყობის ატმოსფეროს შექმნა, ან ევროატლანტიკური დღის წესრიგი... კარგად გვახსოვს, რით დაიწყო უკრაინის პრობლემა... ისტორია გვიჩვენებს, რომ ორ დაფაზე ერთდროულად თამაშის მცდელობები გაუგებრობას იწვევს, რასაც ნეგატიური შედეგები შეიძლება მოჰყვეს“³⁸.

1.3. უარისრისლი მოლისნობის დაკარგვის შეზოვა

ტერიტორიული მთლიანობის დაკარგვის შიში წინა წლების მსგავსად კოლექტიური თავდაცვის შესახებ ნატოს მე-5 მუხლის ოკუპირებულ რეგიონებზე ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის შემდეგ გავრცელებას და საქართველოს ნატოში დაჩქარებული წესით ინტეგრირების ინიციატივას შეეხებოდა, რაც 2019 წლს ნატოს ყოფილმა გენერალურმა მდივანმა ანდრეს ფოგ რასმუსენმა³⁹ გააუღირა. ამ ინიციატივას კრემლის აქტორების გარდა, ქართული ოცნების ცალკეული წარმომადგენლების ნეგატიური შეფასებაც მოჰყვა:

გია ვოლსკი, ქართული ოცნება: „ამ ტერიტორიებზე ვერც ჩვენ და ვერცერთი პოლიტიკური ძალა უარს ვერ იტყვის, არ იტყვის, რადგან ისტორიისა და სახელმწიფოს წინააღმდეგ სვლაა⁴⁰.“

თავისუფალი საქართველო: „დისკუსიები საქართველოს ნატო-ში ინტეგრაციის საკითხე ნამდვილად უნდა დაიწყოს, ოღონდ უნდა დაიწყოს არა იმ კუთხით, მისაღებია თუ არა აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის გარეშე ნატო-ში ინტეგრაცია, არამედ საერთოდ, აზრი აქვს თუ არა ნატო-სთან თანამშრომლობის გაგრძელებას, თუკი ამის შედეგად ხდება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის რღვევა და არა აღდგენა?“⁴¹

კონსპირაციას, რომ საქართველოს ნატოში ინტეგრირება თურქეთის ჭარის შემოსვლის და ტერიტორიების დაკარგვის ტოლთასი იყო, მეტწილად თურქოფილით გამორჩეული პარტია „პატრიოტთა ალიანსი“ და კრემლისტური „საქართველო და მსოფლიოს“ გამომცემელი ავრცელებდნენ:

ალექსანდრე ჭავჭავაძე, საქართველო და მსოფლიოს გამომცემელი: „მხოლოდ იდიოტებმა შეიძლება არ დაიკრონ, რომ თუ საქართველო ნატოში გაწევრიანდება, ეს უკანასკნელი კი საქართველოში თავის ჭარებს შემოიყვანს ფსოუზე ჩასაყინებლად, ეს აუცილებლად თურქეთის ჭარი იქნება“⁴².

დაგით თარხან-მოურავი, პატრიოტთა ალიანსი: „თუ სამხედრო მიუმხრობლობა არ იქნა, აი, მე გეუბნებით, რომ აჭარას ჩაყლაპავს თურქეთი და ამას ხელს შეუწყობენ სწორედ ნატოს ქვეყნები“⁴³.

³⁸ IPN, 28 თებერვალი. <https://bit.ly/3d5jywq>

³⁹ Civil.ge, 11 სექტემბერი, 2019. „რისკი ცალსახად არსებობს“ – ინტერვიუ ანდერს ფოგ რასმუსენთან. <https://civil.ge/ka/archives/319831>

⁴⁰ ინტერპრესნიუსი, 10 სექტემბერი. <https://bit.ly/2C1dZCI>

⁴¹ ინტერპრესნიუსი, 10 სექტემბერი. <https://bit.ly/3e2nGys>

⁴² საქინფორმი, 2 ოქტომბერი. <https://bit.ly/3fdDy1s>

⁴³ ობიექტივი, დღის ბოლოს, 23 ივლისი. <https://www.myvideo.ge/v/3826729>

1.4. პიოლინარის შევა

დააგადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის დაქვემდებარებაში არსებული ლუგარის ლაბორატორია, რომელიც ამერიკელი სენატორის რიჩარდ ლუგარის სახელს ატარებს, წლებია რუსეთის ფედერაციის სამიზნეა. პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც საქართველოში ლუგარის ლაბორატორია აშენდა, ყოფილ საბჭოთა ქვეყნებში ბიოლოგიური საფრთხეების შემცირებას ისახავს მიზნად, კვლევებზე ორიენტირებისა და ადგილობრივი ლაბორატორიების თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვის გზით⁴⁴. სენატორების სემ ნანისა და რიჩარდ ლუგარის საკანონმდებლო ინიციატივა, რომელიც კონგრესმა დაამტკიცა, პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში და მთელს მსოფლიოში მიმოფანტული მასობრივი განადგურების იარაღის შესაძლებლობების მშვიდობიანი სამეცნიერო მიზნებისთვის გადაკეთებას ემსახურება.

წინამდებარე თავში შეჯამებულია ის ძირითადი ტენდენციები, რომლებიც ბოლო წლებში ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ რუსეთის ხელისუფლების მხრიდან გამოიკვეთა და მიზანმიმართული ხასიათი აქვს.

რუსეთის ხელისუფლებისთვის ლუგარის ლაბორატორიის მნიშვნელობას ისიც ცხადყოფს, რომ ეს თემატიკა თვით პრეზიდენტ პუტინისა და სხვა მაღალი რანგის პოლიტიკური თანამდებობის პირების დღის წესრიგის შემადგენელია და წინასწარ დაგეგმილ ინფორმაციული გავლენის ოპერაციებს ხშირად სწორედ მათი კომენტარები მოსდევს. რუსეთის ხელისუფლების ინტერესებს ლუგარის ლაბორატორიასთან დაკავშირებით, რომლის მიზანია ქართულ საზოგადოებაში შიშების დათესვა და ბიოდივერსიის საფრთხეებით მანიპულირება, შემდეგი აქტორები ახმოვანებენ:

- საქართველოს უშიშროების ყოფილი მინისტრი მოსკოვიდან.** საქართველოს უშიშროების ყოფილი მინისტრი იგორ გიორგაძე, რომელიც პრეზიდენტ შევარდნაძეზე განხორციელებული ტერაქტის გამო, ქებნილი იყო, ყურადღების ცენტრში 2018 წლის სექტემბერში მოექცა, როდესაც მოსკოვში საგანგებოდ მოწყობილ პრესკონფერენციაზე განაცხადა, რომ ლუგარის ლაბორატორიაში ექსპერიმენტების შედეგად ადამიანები იხოცებოდნენ და რომ ეს პროცესი C ჰეპატიტის სამკურნალო ამერიკულ პრეპარატს Sovaldi-ს გამოცდას უკავშირდებოდა⁴⁵.
- ურნალისტები უცხოური გაგრებითა და კრემლთან კავშირებით:**
 - დილიანა გაიტანვიევა**⁴⁶ ჰესბოლასთან და კრემლთან დაახლოებული ბულგარელი ურნალისტია, რომლის გამოძიება ლუგარის ლაბორატორიაზე ჰესბოლასთან დაკავშირებულ ტელეკომპანია Al-Mayadeen-ზე, ყირიმში რეგისტრირებულ News-Front-სა⁴⁷ და რუსეთთან დაკავშირებულ South Front⁴⁸-ზე გამოქვეყნდა, ასევე კონსპირაციებით ცნობილ Zero Hedge-ში. გაიტანვიევა რუსეთის თავდაცვის სამინისტროს TV “Звезда”-ს ეთერში ლუგარის ლაბორატორიაზე ჩატარებული გამოძიების

⁴⁴ Nunn-Lugar Revisited. National Security Archive Electronic Briefing Book No. 447 <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB447/>

⁴⁵ მითების დეტექტორი, 20 სექტემბერი, 2018. „გიორგაძის მტკიცება, თითქოს C ჰეპატიტის მკურნალობის პროგრამა ადამიანის გარდაცვალებას იწვევს, აბსურდულია.“ <http://mythdetector.ge/ka/myth/giorgadzis-mtkitseba-titkos-c-hepatitis-mkurnalobis-programma-adamianis-gardatsvalebas-icvevs>

⁴⁶ დილიანა გაიტანვიევა, პროფესიონალი. <http://mythdetector.ge/ka/profile/gaitanjieva-diliana>

⁴⁷ News Front, პროფესიონალი. <http://mythdetector.ge/ka/profile/akhali-ambebis-pronti-news-front>

ავტორად გვევლინება, რომელიც „სახითათო ცდებთან“ დაკავშირებით იგორ გიორგაძის მოსკოვიდან გაკეთებულ განცხადებებს ამყარებს. გაიტანიებას საქართველოში ამერიკის საელჩოსა და საქართველოს ფანდაციის სამინისტროს კლასიფიცირებულ, ასევე სამინისტროს თანამშრომლების სამსახურეობრივ მიმოწერაზე მიუწვდებოდა ხელი, რაც ცალკეული სამთავრობო უწყებებიდან ინფორმაციის გაუონვაზე მიანიშნებს⁴⁹. გაიტანიებას გამოძიებები ქართული მედიიდან „საქართველო და მსოფლიოსა“ და tvalsazrisi.ge-ში იძეჭდებოდა.

- **ჯეფრი სილვერმანი⁵⁰** Veterans Today-ს საქართველოს ბიუროს ხელმძღვანელია. ამავე დროს ის აშშ-ის მიერ სანქცირებული, ალექსანდრ მალკევიჩის მიერ დაფუძნებული USA Really-ს ავტორი და ლუგარის ლაბორატორიის წინააღმდეგ რუსული სახელისუფლებო მედიების ერთ-ერთი მთავარი წყაროა⁵¹. უფრო მეტიც, სილვერმანი 2018-2019 წლებში საქართველოს ხელისუფლების დაფინანსებული მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის პროგრამის „ისწავლე და ასწავლე საქართველოსთან ერთად“ მოხალისე მასწავლებელი იყო და საბიუჭეტო დაფინანსებასაც იღებდა. სილვერმანი ლუგარის ლაბორატორიას ბიოლოგიური იარაღის გამოცდაში რუსული ტელეარხების გარდა (რუსეთის პირველი არხი, Roscine24), ქართულ მედიებშიც („ასავალ-დასავალი“, „საქართველო და მსოფლიო“, „ობიექტივი“, „საქინფორმი“) ხშირად ადანაშაულებს.

3. ევრაზიული ინსტიტუტის დაფუძნებული პატრიოტი TV

პრორუსული ორგანიზაცია ევრაზიული ინსტიტუტის მიერ დაფუძნებული ინტერნეტ-ტელევიზია პატრიოტი TV-ს დოკუმენტური ფილმიც⁵² 2018 წლის გაზაფხულზე გამოჩნდა და ლაბორატორიას სიცოცხლის-თვის საფრთხის შემცველად წარმოაჩენდა. მასში ზუსტად იგივე რესპონდენტები მონაწილეობენ, ვინც გაიტანიებას ფილმშია წარმოდგენილი, დამატებით ფიგურირებს თავად პატრიოტი ტვ-ის დამფუძნებელი და 100%-იანი წილის მფლობელი გიორგი ირემაძე.

- 4. **აფხაზეთის და ეწ. „სამხრეთ ოსეთის“ დე ფაქტო ხელისუფლებების წარმომადგენლები** პერიოდულად აკეთებენ განცხადებებს, რომ მათ ტერიტორიებზე დაავადებების გავრცელება ლუგარის ლაბორატორიას უკავშირდება.

⁴⁸ EU vs Disinfo, APRIL 08, 2019, South Front - Russian Hiding Being Russian
https://euvdisinfo.eu/south-front-russia-hiding-being-russian/?fbclid=IwAR1rPhJcvHedfAvjUwf6U7Sp0_yyP4H3Mi2OuUKS9AHZRtDlshpbUUCyNE
Dilyana Gaytandzhieva, 16 January 2018. The Pentagon Bio-Weapon. <https://southfront.org/pentagon-bio-weapons/>

⁴⁹ მითების დეტექტორი, 27 სექტემბერი, 2018. „როგორ ცდილობს კრემლი სკრიპალების საქმეში რუსული კვალის ლუგარის ლაბორატორიით გადაფარგვა“. <http://mythdetector.ge/ka/myth/rogor-tsdlobs-kreml-skipalebis-sakmesti-rusuli-kvalis-lugaris-laboratoriit-gadaparvas>

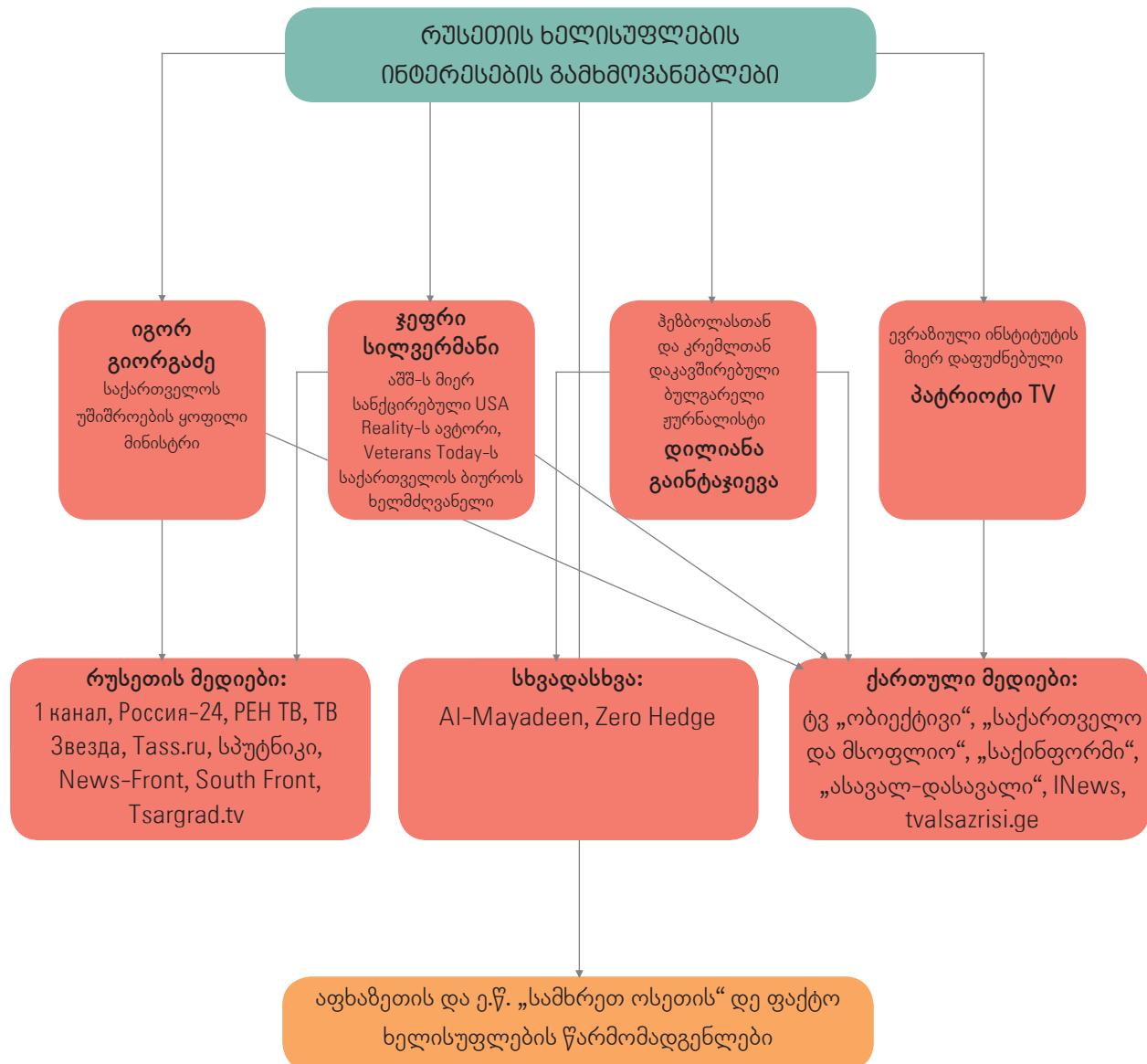
⁵⁰ ჯეფრი სილვერმანი, პროფესიონალი. <http://mythdetector.ge/ka/profile/silvermanijepri>

⁵¹ მითების დეტექტორი, 5 ნოემბერი, 2019. აშშ-ის მიერ სანქცირებული USA Really-ს ავტორი „ასწავლე და ისწავლე საქართველოსთან ერთად“ პროგრამის მასწავლებელია.

⁵² <http://mythdetector.ge/ka/myth/ashsh-mier-sanktsirebuli-usa-really-s-avtori-ascavle-da-iscavle-sakartvelostan-ertad-programis>

მითების დეტექტორი, 28 იანვარი, 2019. ვის ეყრდნობა კრემლი „წყაროებად“ ლუგარის ლაბორატორიაზე კონსპირაციების გასავრცელებლად? <http://mythdetector.ge/ka/myth/vis-eqrnoba-kreml-cqaroebad-lugaris-laboratoriaze-konspiratsiebis-gasavrtseleblad>

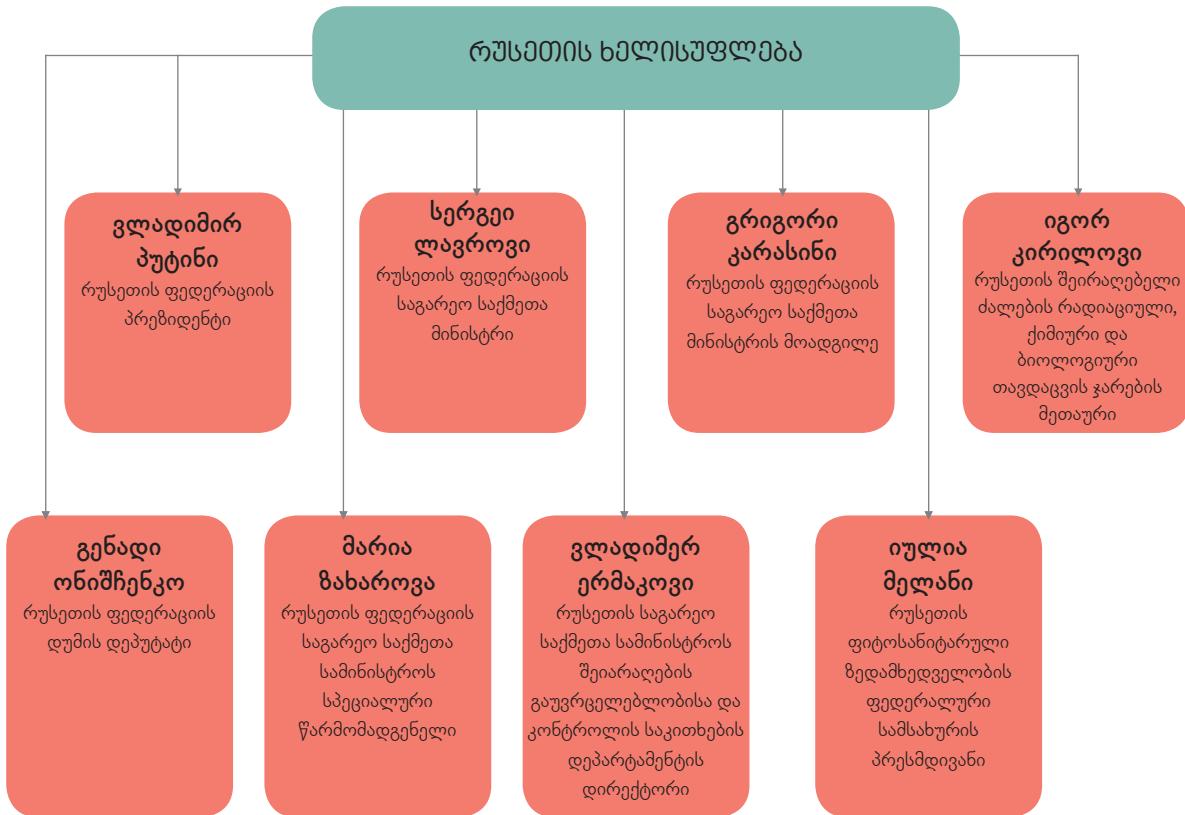
ღიაგრძელებული დოკუმენტის შედეგების გამოყენება

რუსეთის ინტერესების გამოყვანებელი აქტორების პოზიციები, მათი ჩართულობა ინფორმაციული გავლენის ოპერაციებში რუსეთის ხელისუფლებისთვის ნოკიერ ნიადაგს ქმნის საქართველოსა და სხვა პოსტ საბჭოთა ქვეყნებში ამერიკის დახმარებით განვითარებული ლაბორატორიებიდან წარმოქმნილ საფრთხეებზე ისაუბროს და განაცხადოს, რომ ის რუსეთის საზღვრებთან ბიოლოგიური იარაღის გამოცდას არ დაუშვებს⁵³.

⁵³ გლავდიმერ ერმაკოვი, რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს შეიარაღების გაუგრცელებლობისა და კონტროლის საკითხების დეპარტამენტი: „რუსეთი საკუთარ საზღვრებთან ამერიკელების მიერ ბიოლოგიური ექსპერიმენტების ჩატარებას არ დაუშვებს“. ობიექტივი, საინფორმაციო, 25 სექტემბერი <https://www.myvideo.ge/v/3678525>

ღიაზრამა 17. რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლები ლუგარის ლაპორატორიის წინამდებარებები

2018 წლის სექტემბერში იგორ კირილოვის ბრალდებებს, თითქოს ლუგარის ლაბორატორიაში პრეპარატ Sovaldi-ს ცდიან, რომელიც რუსეთში ლიცენზირებულია და სასიცოცხლო მნიშვნელობის წამლების ნუსხაშია, ვლადიმერ პუტინისა⁵⁴ და სხვათა განცხადები მოჰყვა იმ საფრთხეების შესახებ, რომლებიც მათი მტკიცებით, ამერიკელთა ჩართულობით ლუგარის ლაბორატორიაში იქმნება. სწორედ ამ სცენარის გამყარებას ემსახურებოდა 2018 წლის სექტემბერშივე ბულგარელი უურნალისტის ფილმი⁵⁵ და სილვერმანის თანმდევი კომენტარები⁵⁶. ეს ყოველივე კი დროში ბრიტანეთის მთავრობის მიერ სკრიპალების „ნოვინკოით“ მოწამვლის საქმეზე რუსეთის დადანაშაულებას დაემთხვა⁵⁷ და რუსეთის პასუხისმგებლობიდან ყურადღების „ამერიკულ საფრთხეებზე“ გადატანას ისახავდა მიზნად.

⁵⁴ ვლადიმირ პუტინი, რუსეთის პრეზიდენტი: „რამდენად სანდოა დოკუმენტები [ლუგარის ლაბორატორიაში შესახებ], ამის განსჯას საკუთარ თავზე ვერ ავიღებ. ვნახე საქართველოს უშიშროების ყოფილი მინისტრის განცხადება. უდავოდ საგნგაშოა, თუ მართლაც ატარებენ ასეთ სამშაოებს, ეს ძლილი საშმიანია. იქიდნ გამომდინარე რაც ვნახე, საუბარია რაღაც პრეპარატებზე, რომლებსაც შეუძლია გავლენა მოახდინოს ადამიანზე კონკრეტული ეთნიკური ჯგუფის კუთვნილების შესაბამისად. 2-3 თაობის შემდეგ რადიკალურად იცვლება საწყისი სახე. თუ ვინმე ასეთ რამეს აკეთებს, უნდა იცოდეს, რომ სხვაც გააკეთებს. ამიტომ საჭიროა წინასწარ დაჭირომა და საერთო წესის შემუშავება ამ უკიდურესად მგრძნობიარე სფეროსთვის“.
<http://mythdetector.ge/ka/myth/putini-kartvelebitvis-sashishis-ucodebs-preparats-romelsats-rusetsshi-2016-clidan>

⁵⁵ მითების დეტექტორი, 27 სექტემბერი, 2018. „როგორ ცდილობს კრემლი სკრიპალების საქმეში რუსული კვალის ლუგარის ლაბორატორიით გადაფარვას“ <http://mythdetector.ge/ka/myth/rogor-tsdlobs-kremli-skripalebis-sakmishi-rusuli-kvalis-lugaris-laboratoriit-gadaparvas>

⁵⁶ კეფრი სილვერმანი, 25 სექტემბერი, 2018, ტვ ობიექტივი. <https://www.myvideo.ge/v/3678530>

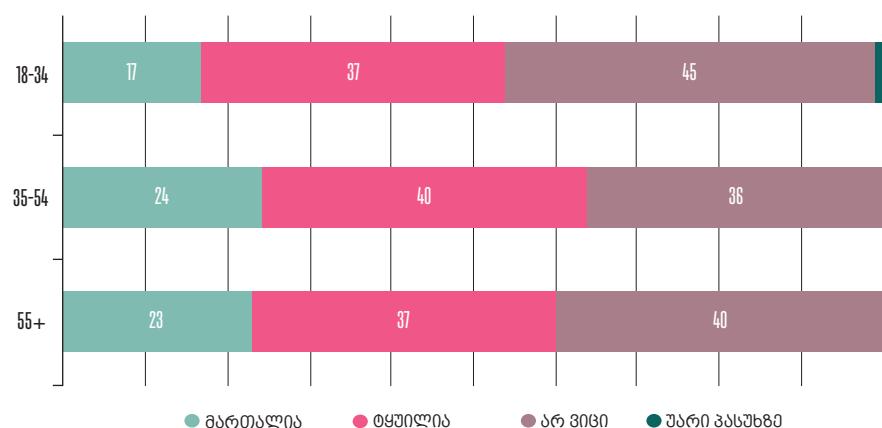
⁵⁷ NY Times, 5 September, 2018 UK Charges 2 Men in Novichok Poisoning. <https://www.nytimes.com/2018/09/05/world/europe/russia-uk-novichok-skripal.html>

თანდართულ ცხრილში (იხ. დანართი 1) შეჯამებულია ყველა ის ძირითადი გზავნილი და მათი წყარო, რო-
მელიც ბოლო წლებში ლუგარის ლაბორატორიასთან დაკავშირებით ვრცელდებოდა.

გვლენა საქართველოში ჸიჩევა. ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI) მიერ 2019 წელს ჩატარებული კვლე-
ვა⁵⁸ აჩვენებს, რომ საკმაოდ მაღალია იმ რესპონდენტთა რიცხვი, ვინც არ ფლობს ინფორმაციას იმის
შესახებ, უწყობს თუ არა საქართველოში ლუგარის ლაბორატორია ეპიდემიების გავრცელებას ხელს
(18-34 – 45%, 35-54 – 36%, 55+ – 40%). თუ ამ მონაცემებს, იმათ რაოდენობასაც დავუმატებთ, ვინც
ლუგარის ლაბორატორიას ეპიდემიების გავრცელების კერად მიიჩნევს (18-34 – 17%, 35-54 – 24%, 55+
– 40%), გამოდის, რომ ჯამურად 50%-ზე მეტია იმ რესპონდენტთა რიცხვი, რომელსაც ამ საკითხებზე ან
საკმარისი ინფორმაცია არ აქვს ან არააწორი ინფორმაცია აქვს.

დაგრადა 18. დამოკიდებულება ლუგარის ლაბორატორიის სასპენდიცი ჯავახი, NDI, 2019

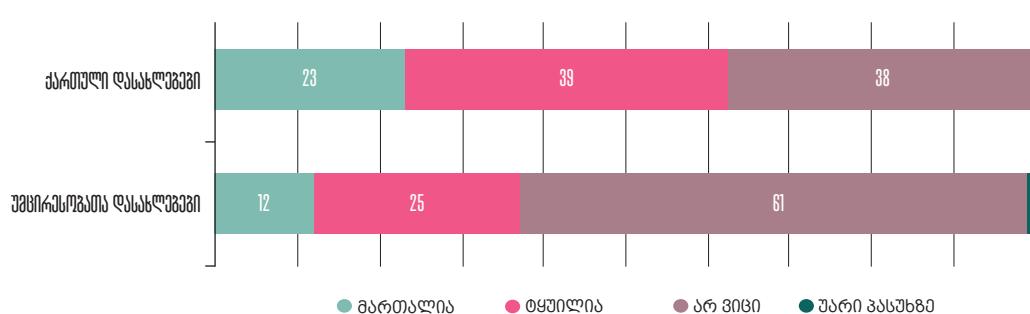
მართალია თუ ფული? – აშშ-ს მიერ დაფინანსებული ლუგარის ლაბორატორია
საჭართველოში ეპიდემიების გავრცელებას უცყობს ხელს

უმცირესობებით დასახლებულ რეგიონებში კი ამ საკითხებზე არაინფორმირებულობის მაჩვენებელი გაცი-
ლებით მაღალია (61%), ხოლო იმ ადამიანთა რაოდენობა, ვინც ამ ცნობას სარწმუნოდ მიიჩნევს – 12%-ი.

დაგრადა 19. დამოკიდებულება ლუგარის ლაბორატორიის ეთნიკურობა, NDI, 2019

მართალია თუ ფული? – აშშ-ს მიერ დაფინანსებული ლუგარის ლაბორატორია
საჭართველოში ეპიდემიების გავრცელებას უცყობს ხელს

⁵⁸ NDI, აპრილი, 2019. საზოგადოების განწყობა საქართველოში
<https://caucasusbarometer.org/ge/na2019ge/TFLUGLAB-by- AGEGROUP/>

მედიის განვითარების ფონდის მიერ 2019 წელს ჩატარებული „ანეკდოტური მტკიცებულებების კვლევა“, რომლის ფარგლებშიც საქართველოს 4 რეგიონში⁵⁹ 139 ადამიანი პირისპირ ინტერვიუს მეთოდით გამოიკითხა, ასევე აჩვენებს, რომ რესპონდენტები ყველაზე მოწყვლადები სწორედ ვირუსებთან და ეპიდემიებთან დაკავშირებული კონსპირაციების მიმართ არიან. გამოკითხულთა 45,8%-ს სჭრა, რომ ვირუსებს ხელოვნურად ავრცელებენ, ხოლო ბიოლოგიურ იარაღს და სხვადასხვა პრეპარატებს ჩვენზე ცდიან⁶⁰. მათგან, ვინც ასე ფიქრობს, ნაწილის აზრით, მიზანი ტერიტორიების მითვისებისთვის მოსახლეობის განადგურებაა, ხოლო ნაწილის აზრით, პრეპარატების ქართველებზე გამოცდა და ფარმაცევტული ბიზნესის, ასევე მეზობელი თურქეთის ინტერესები.

როგორც NDI-ის საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვა, ასევე MDF-ის ინტერვიუები, აჩვენებს კორელაციას კრემლის გზავნილებსა და საზოგადოებრივ აღქმებს შორის და მდგომარეობას, რომელიც კორონავირუსის პანდემიამდე არსებობდა. აღსანიშნავია ისიც, რომ პანდემიის პერიოდში კრემლის ცვალებადი ნარატივებისა და დიაგნოსტიკის პროცესში ლუგარის ლაბორატორიის განსაკუთრებული როლის გამო, შესაძლოა, ახალმა კვლევებმა განსხვავებული სურათი აჩვენოს.

1.5. იუნიონის დაარჩევის საფრთხეები

იდენტობის დაკარგვის საფრთხეზე აპელირებას კრემლის პროპაგანდა წლებია ახდენს. ის „რუსული სამყარო“⁶¹ კონცეფციას ეფუძნება, რომელიც კრემლის ექსპანსიონისტურ და მესიანისტურ საგარეო პოლიტიკას განსაზღვრავს და „მორალური განზომილება“ აქვს.

2019 წლის მედიის ანალიზი აჩვენებს, რომ ერთის მხრივ, ხდებოდა ხაზგასმა დასავლური ღირებულებების მართლმადიდებლობასთან შეუთავსებლობაზე, ასევე, იმაზე, რომ დასავლეთი საქართველოს მორალურ დეგრადაციას იწვევს, რაც ფიზიკურ ოკუპაციაზე გაცილებით მძიმე შედეგის მომტანია.

- **დასავლური ღირებულებები, რომელიც უარისად კათოლიკუს-პროცესუალურობას გარემონტირებას უკავებელია**

ალექსანდრე ჭავია, „საქართველო და მსოფლიოს“ გამომცემელი: „წინააღმდეგობებს, ერთი მხრივ, კათოლიკობა-პროტესტანტიზმსა და, მეორე მხრივ, მართლმადიდებლობას შორის ათასწლოვანი ისტორია აქვს... ჩვენი ეკლესიის ღირებულებები შეუთავსებელია ცხოვრების დასავლურ წესთან, რომლის ჩვენთან დანერგვას ასე მონდომებით ცდილობენ⁶²“. „პროტესტანტული მსოფლმხედველობისა და ინგლისურ-ამერიკულ-გერმანული მენტალიტეტის საფუძველს წარმოადგენს რაციონალიზმი, მკვეთრი ინდივიდუალიზმი და ანალიტიკურობა, მარტოობაში ცხოვრება და ბრძოლა, საკუთარი თავის იმედი... ყველა ეს თვისება კატეგორიულად მიუღებელია მართლმადიდებლური შეგნებისთვის... თეზისი იმის შესახებ, რომ ჩვენი დასავლეთთან ერთობის ფაქტორს „საერთო რელიგია“ წარმოადგენს, უსაფუძვლოა⁶³“.

⁵⁹ სამცხე-ჯავახეთი, აჭარა, კახეთი, შიდა ქართლი. MDF, 2019. ანეკდოტური მტკიცებულებების კვლევა. <http://mdfgeorgia.ge/geo/view-library/129>

⁶⁰ იქვე. გვ. 8

⁶¹ Nicolai N. Petro, March 23, 2015, Russia's Orthodox Soft Power https://www.carnegiecouncil.org/publications/articles_papers_reports/727

⁶² საქართველო და მსოფლიო, 13 ნოემბერი, 2019. <https://bit.ly/2rE2POF>

⁶³ საქართველო და მსოფლიო, 9 ოქტომბერი, 2019. <https://bit.ly/20wLfpI>

- გარმოშვილებრიგა დასავლეთის პივილიზაციის მთავარი გამოშვევაა

გიორგი რაზმაძე, სასულიერო პირი: „შვედეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი კარლ ბილდტი... პირდაპირ ამბობდა, რომ მართლმადიდებლობა მთავარი გამოწვევა იყო დასავლური ცივილიზაციისთვის, რადგან ის ოჯახური ურთიერთობების რეგლამენტირებას ახდენდა და არ ცნობდა სექსუალური უმცირესობების უფლებებს⁶⁴.“

- საკეთი საცხლე დასავლეთი მორალურ / ზეობრივად გვიპარობს, რაზ გამილები საჭიროა

ნინო რატიშვილი, ტვ „ობიექტივის“ წამყვანი: „ვის ინტერესებში შედის, მაგალითად, ელგებეტე და სხვა ისეთი მტკიცნეული ჩვენთვის, მათი დაფინანსება და აი, ესე წამოწევა, რომ გახდეს პრობლემა საზოგადოებაში და დაპირისპირების?.. საქართველოზე გადაწყვიტეს რომ აღარ დახარჯონ ტანკები, ბომბები, თოფები ტყვიები და ეხლა რა მნიშვნელობა აქვს, რითი დამიპყრობ და რითი შეაჩერებ ეკონომიკას და განვითარებას, გამრავლებას⁶⁵.“ რუსეთი ოკუპანტია, აბა, რაა... ჩემთვის არანაკლები და უფრორე ბოროტი და საშიში ოკუპანტია ლიბერტარიანიზმი – აღვირახსნილი უზნეობა, რომელსაც ლიბერასტმა ოკუპანტებმა თვალთმაქცურად თავისუფლება დაარქვეს⁶⁶.“

- დასავლეთი იას ჩვენი მისამართის კომოდესასალობას, მისუმალ ღირებულებებს, რაზ ქალიბური განცურების განვითარების შემსახირებელის

გიორგი გიგაური, „ასაგალ-დასავალის“ უურნალისტი: „სწორედ ასე დგას საკითხი: არა ასე „რუსეთი თუ ამერიკა?“, არამედ „პედერასტიას ემსრობი თუ არა?“... არც გაბედოთ საქართველოს ხელისუფლებისთვის და ქართველი ხალხისთვის პედერასტიის დემოკრატიად შემოსალება!“⁶⁷

სოფო კიკაჩეიშვილი, ქართული ოცნება, სოფელ მელაურის თემში მერის წარმომადგენელი: „ყველაფერი კარგია, საჭმელი, ჩასაცმელი, აბა ევროპა სჭობია? ევროპა?! პიდარასტების და იმის რა ქვია, ცისფერების და ლესბოსელების ქვეყანა?! მე მომწონს რუსეთი, მაგათი ტრადიციები⁶⁸.“

გიორგი რაზმაძე, დეკანოზი: „მივმართავ პირველ რიგში ელჩებს და მათთან მაქვს ასეთი შეკითხვა: ქართული დემოკრატიის საზომი, შენდობას ვითხოვ, მაგრამ ეს სიტყვა უნდა გამოვიყენო და ვთქვა, ადამიანის უკანალზე გადის ბატონებო?“⁶⁹.

ლევან ჩაჩუა, ქართული იდეა: „მინდა, პირდაპირ მოვუწოდო იმ საელჩოს წარმომადგენლებსა და უცხოურ მისიებს, ვინც აქეზებს ქართულ სახელმწიფოს იმისთვის, რომ დაუპირისპირდეს ქართულ საზოგადოებას, რომ მათი ეს ძალადობა ქართველ ერზე განაპირობებს ანტიდასავლური განწყობების შექმნას საზოგადოებაში“⁷⁰.

⁶⁴ საქართველო და მსოფლიო, 6 ნოემბერი. <https://bit.ly/32hi905>

⁶⁵ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 28 მაისი, 2019. <https://www.myvideo.ge/v/3797799>

⁶⁶ მარშალპრესი, 9 მაისი, 2019. <https://marshalpress.ge/archives/234661>

⁶⁷ ასაგალ-დასავალი, 17-23 ივნისი

⁶⁸ რუსთავი 2, კურიერი, 2 ივლისი. <https://www.myvideo.ge/v/3816581>

⁶⁹ ასაგალ-დასავალი, 18-24 ნოემბერი

⁷⁰ ინტერპრესნიუსი, 19 ივნისი. <https://bit.ly/37qm2Eq>

კახა კუკავა, თავისუფალი საქართველო: „თითოეული ასეთი პოლემიკის შემდეგ საქართველოში ცოტათი თუ ბევრით გაიზრდება ადამიანები, რომლებიც არიან ანტიდასავლურად განწყობილი... ქართველ ადამიანს როცა ეტყვი, რო ინგლისი ითხოვს გეიაღლუმის ჩატარებას და პუტინი არის წინააღმდეგი, აი, ეს პროცენტი დაგიკდება⁷¹.“

II. უიმობობა

21. დასავლეთი ვერ დაგვისავს

წინა წლების მსგავსად ხდებოდა სკეპტიციზმის დანერგვა, რომ დასავლეთს /ნატოს და საქართველოს სტრატეგიულ პარტნიორებს საქართველოს დაცვა არ ძალუდ, რომ საქართველოს გამო ისინი კონფრონტაციაში არ შევლენ რუსეთთან და რომ ამერიკა არასანდო პარტნიორია, რომელმაც ქურთების დაცვა ვერ შეძლო.

- 2008 წლის ოში დროს დასავლეთგა ვერ დაგვისავს

ბონდო მძინარაშვილი, ობიექტიგის წამყვანი: „ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა ხო აქ თავისი ინტერესები ვერ დაიცვა 2008 წელს?!⁷²“

რეზო ამაშუკელი, პოეტი: „მაინც და მაინც რომ გითხრა, რომ ესენი იქიდან პამპერსების გარდა რაღაცას გამოგვიგზავნიან, მითუმეტეს, რომ ტრამპმა თქვა, მე არ მგალია, მე უნდა მივხედო ჩემს ამერიკელებსო⁷³.“

- კუშ / დაურ საქართველოს გამო ჩასეთიან პოლიტიკური არ შევს

გულბაათ რცხილაძე, ევრაზიის ინსტიტუტი: „თუ ვინმეს აქვს მოლოდინი, რომ ამერიკა ჩვენს სასიკეთოდ რუსეთს შუბლით დაეჭახება, დაასუსტებს და მერე კარგად ვიქნებით, ასე არ მოხდება⁷⁴.“

დავით ქვლივიძე, დეკანოზი: „და თქვენ ფიქრობთ ნატო ჩვენი გულისთვის რუსეთს გაიყვანს ოკუპა..., აფხაზეთიდან და ამათ რამეს ეტყვის? არავინ არავის არაფერს არ ეტყვის... საქართველო ამათ ჭირდებათ ერთ დიდ პლატფარმად⁷⁵.“

- კერისამ მარტივი მასტოვს

ირმა ინაშვილი, პატრიოტთა ალიანსი: „ამერიკელებმა, ყველა ხედავს ამას, ქურთები ვერ დაიცვეს, რომლებიც მათთვის სტრატეგიული მოკავშირეები და პარტნიორები იყვნენ ისლამური სახელმწიფოს წინააღმდეგ ბძოლაში⁷⁶.“

⁷¹ იმედი, პირისპირ, 18 ივნისი. <https://www.imedi.ge/ge/video/39217/pirispire--18-ivnisi-2019-tseli#!?type=1&page=1> (1:18:10-1:20:35)

⁷² ობიექტივი, ღამის სტუდია, 15 აგვისტო, <https://www.myvideo.ge/v/3836663>

⁷³ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 16 მაისი, <https://www.myvideo.ge/v/3791653>

⁷⁴ საქართველო და მსოფლიო, 25 დეკემბერი. <https://bit.ly/2SxAYLp>

⁷⁵ მარშალპრესი, 24 ოქტომბერი, <https://marshalpress.ge/archives/261920>

⁷⁶ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 25 დეკომბერი. <https://www.myvideo.ge/v/3866579>

2.2. დემოკრატია, სუვერენიტეტი ფილია

წინა წლების მსგავსად, მკვიდრდებოდა მოსაზრება, რომ დასავლეთი ორმაგი სტანდარტებით და პოლიტიკური მიზანშეწონილობით მოქმედებს, საქართველო რეალურად არ არის სუვერენული სახელმწიფო და მის საქმეებში ამერიკა და სხვა ქვეყნები ისევე ერევიან, როგორც საბჭოთა კავშირი ერეოდა. ქვეყნის სუვერენულ საქმეებში ჩარევის გასაპროტესტებლად პატრიოტთა აღიანსმა ამერიკის საელჩოს წინ საპროტესტო აქცია ჯერ 2019 წლის სექტემბერში გამართა და აშშ-ს სახელმწიფო მდივნის ყოფილი თანაშემწის დევიდ კრამერის პერსონა ნონ-გრატად გამოცხადებას ითხოვდა⁷⁷; მეორედ 2020 წლის დასაწყისში NDI-ის და IRI-ის კვლევების წინააღმდეგ, რასაც წინ ამ ინსტიტუტების სანდოობის შესახებ ბიძინა ივანიშვილის კრიტიკული შეფასებები უსწრებდა.

● ეკონო / დასამუშაო ერევანის სამართველოს სუვერენიტეტი საჭმავეში

ვალერი კვარაცხელია, ტვ „ობიექტივის“ წამყვანი: „სამწუხაროდ, საქართველოს საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ არ ჰყოლია ხელისუფალი, რომელიც ამერიკიდან არ იმართებოდა⁷⁸“.

ვაჟა ოთარაშვილი, პატრიოტთა ალიანსი: „მოკლედ, მოსკოვის უღელი გადავაგდეთ და ვაშინგტონის უღელი დავიდგით. რუსეთი მართლმადიდებელი ქვეყანა მაინც იყო და საერთო ლირებულებები გვეონდა⁷⁹“.

გიორგი რაზმაძე, სასულიერო პირი: „უნდა ადგეს ჩვენი საზოგადოება, დიდი თუ პატარა, მივიდეს საელჩოებთან, პირველ რიგში, ცხადია, ამერიკის საელჩოსთან და მოსთხოვოს მათ, რომ ან წავიდნენ ამ ქვეყნიდან, ან ერთხელ და სამუდამოდ თავი დაანებონ ჩვენს საშინაო საქმეებში ხელების ფათურს⁸⁰“.

ირმა ინაშვილი, პატრიოტთა ალიანსი: „ჩვენ არ ვართ არც აშშ-ს კოლონია და არც რუსეთის გუბერნია... ჩვენ გამბობთ, რომ საქართველომ თავად უნდა განსაზღვროს მისი საგარეო თუ საშინაო პოლიტიკის ნაბიჯები⁸¹“.

ადა მარშანია, პატრიოტთა ალიანსი: „ძალიან სერიოზული და ღრმა კოლონიალური ქვეყანა ვართ ჩვენ, საქართველო. ამჟამად, ტერიტორია ჩვენი უფრო ამერიკის კოლონიის, ამერიკის პროტექტორატის ქვეშა⁸²“.

● NDI / IRI ერევანის სამსახური პროცესი. 2019 წლის ბოლოს ამერიკული ინსტიტუტების (ეროვნულ-დემოკრატიული და საერთაშორისო რესპუბლიკური) მიმართ კრიტიკა მათი კვლევების შედეგების გამო „ქართული ოცნების“ ლიდერმა ბიძინა ივანიშვილმა გამოთქვა, რაც მან სტრატეგიული პარტნიორის ინსტიტუტების დევალვა-

⁷⁷ 10 სექტემბერს მაკეინის ინსტიტუტისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევითი ცენტრის ერთობლივ კონფერენციაზე პატრიოტთა ალიანსის ლიდერის ირმა ინაშვილის რეგისტრაციის გარეშე გამოჩენას მასსა და დევიდ კრამერს შორის შელაპარაკება მოჰყვა. რადიო თავისუფლება, 11 სექტემბერი, 2019. “ირმა ინაშვილი „კრამერის სიის“ მიღების ინიციატივით გამოდის“. <https://www.radiotavisupleba.ge/a/30159225.html>

⁷⁸ ობიექტივი, ოქროს კვეთა, 6 ივლისი. https://www.myvideo.ge/?video_id=3820378

⁷⁹ საქართველო და მსოფლიო, 13 თებერვალი. <https://bit.ly/2S2OoeL>

⁸⁰ საქართველო და მსოფლიო, 7აგისტო. <https://bit.ly/20XRHHY>

⁸¹ მარშალპრესი, 11 სექტემბერი. <https://marshallpress.ge/archives/256447>

⁸² ობიექტივი, ღამის სტუდია, 26 ივნისი. <https://www.myvideo.ge/v/3813587>

ციად და აშშ-ს ინტერესებისთვის ზიანის მომტანად შეაფასა. NDI-ის წინააღმდეგ კამპანია წლის ბოლოს კრემლისტურმა პატრიოტთა ალიანსმაც წამოიწყო, რაც 2020 წლის დასაწყისში საელჩოს წინ საპროტესტო აქციასა და სახალხო შეკრებების გზით ალტერნატიული გამოკითხვის ჩატარებაში გამოიხატა:

ბიძინა ივანიშვილი, ქართული ოცნება: „მაგრამ ზოგადი განცდაა, რომ დაუინებით მიდის ამ კვლევებში აშკარა ტენდენციურობა და დევალვაციას განიცდიან ჩვენი სტრატეგიული პარტნიორის ინსტიტუტები ჩვენს ქვეყანაში... ის, რომ ასეთი პარტნიორი ინსტიტუტები განიცდიან დევალვაციას, რომელიც შეიძლება გადაიზარდოს საერთო უნდობლობაში და ამას შეიძლება წაუფინონ ის, რომ თუ ეს ცუდია, შეიძლება შენი სტრატეგიული პარტნიორიც რაღაც ისეთს არ აკეთებს, ეს არის ჩემთვის ყველაზე სამჭუხარო⁸³“.

გიგი მაღლაკელიძე, პატრიოტთა ალიანსი: „ეს არის პირდაპირი ჩარევა საქართველოს სახელმ-წიფოს ინტერესების წინააღმდეგ... როდესაც ასეთი ამბავი მიდის ამერიკაში, რო, აი, რუსეთი ჩაერია ამერიკის არჩევნებში... და თითქმის იმპირიმანტები მივიდა საქმე, რეალურად ასეთი ყალბი გამოკვლე-ვების (NDI/IRI) შედეგად პირდაპირ არი ჩარევა საქართველოს პოლიტიკურ საზოგადოებაზე ზეწოლის და მათ მიმართ პოლიტიკურ მანიპულირებას აქვს ადგილი⁸⁴“.

- **ქვესაყუაბინ აჯის კერივილი იმართება.** 20 ივნისის ანტისაოკუპაციო აქცია, რომელიც რუსი კომუნისტი დეპუ-ტატის სერგეი გავრილოვის მიერ საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ადგილის დაკავებას მოჰყვა, ამერიკის მართულად იყო წარმოჩენილი. უფრო მეტიც, ამ პროცესს, როგორც რუსეთის ხე-ლისუფლება, ასევე ადგილობრივი აქტორები აშშ-ის თავდაცვის მდივნის ყოფილ თანაშემწერს, მაიკლ კარპენტერს უკავშირებდნენ.

დაგით ისაკაძე, დეკანოზი: „ეს პროცესები იმართება აშშ-დან, ამერიკის საელჩოდან⁸⁵“.

დიმიტრი ლორთქიფანიძე, პრიმაკოვის სახელობის ქართულ-რუსული საზოგადოებრივი ცენტრი:
„ისევე, როგორც თავის დროზე ვიქტორია ნულანდის მიერ დარიგებულ „პრიანიკებს“ ელოდებოდნენ რეაქციული ძალები კიევის ცენტრში, აქაც ვიღაცები ელოდებიან სერიოზულ ჩარევას გარედან⁸⁶.
„...ამას ადასტურებს სახელმწიფო უსაფრთხოების თანამშრომლების უშუალო მონაწილეობა 20-21 ივნი-სის შტურმში... მერე ამ ყველაფერს მიება თბილისი პრაიდი, რომელიც უნდა ყოფილიყო დესტაბილი-ზაციის მთავარი მაპროვოცირებელი ქვეყანაში⁸⁷“.

სერგეი გავრილოვი, რუსეთის სახელმწიფო სათათბიროს დეპუტატი კომუნისტური პარტიიდან: „მარ-თლმადიდებლობის პარლამენტთაშორისი ასამბლეა რუსი დეპუტატების მონაწილეობით, უბრალოდ, საბაბი იყო სახელმწიფო გადატრიალებისა. ეს არ იყო სპონტანური პროცესტი. ყველა აქტივისტი წინასწარ ჰყავდა მომზადებული, მათ მართავდნენ კოორდინატორები, რომლებიც ამერიკული ინგ-ლისურით ლაპარაკობდნენ⁸⁸“.

⁸³ ნეტგაზეთი, 28 ნოემბერი. რაზე მიანიშნა ივანიშვილმა აშშ-ს? <https://netgazeti.ge/news/410102/>

⁸⁴ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 23 ნოემბერი. <https://www.myvideo.ge/v/3877191>

⁸⁵ ინტერპრესნიუსი, 15 ივნისი. <https://bit.ly/2XYXVK0>

⁸⁶ საქართველო და მსოფლიო, 20 ნოემბერი. <https://bit.ly/37lv84V>

⁸⁷ საქართველო და მსოფლიო, 31 ივნისი. <https://bit.ly/2LRdkqZ>

⁸⁸ საქართველო და მსოფლიო, 26 ივნისი. <https://bit.ly/2NgoxCZ>

ვალენტინა მატვიენკო, რუსი პოლიტიკოსი: „მასობრივი მღელგარება საქართველოში დაიწყო აშშ თავდაცვის მინისტრის ყოფილი მოადგილის, ამჟამად კი პენსილვანიის უნივერსიტეტის ბაიდენის ცენტრის უფროსი დირექტორის მაიკლ კარპენტერის ვიზიტიდან რამდენიმე დღეში. ამ უკანასკნელმა თავის „ტემპერაზე“ დაწერა: „სულ სამი დღე გავატარე საქართველოში. არ გარ დარწმუნებული, რომ (საქართველოს) მთავრობა მთლიანად აცნობიერებს რუსეთთან „ლია კარის“ პოლიტიკის შედეგებს“ და შემდეგაც ამ სულისკვეთებით აგრძელებს... ეს გავს გულდასმით მოფიქრებულ, ინსცენირებულ პროცესის როგორც რუსეთის, ასევე საქართველოს წინააღმდეგ⁸⁹.“

ვიაჩესლავ მოლოდინი, რუსეთის დუმის თავმჯდომარე: „ეს პროცესია ოკეანის მიღმა დაიწყო⁹⁰.“

2.3. ორი დეავლოეთი: ლიბერალური მაჩვს განსხვა

როგორც სახელისუფლებო, ასევე რუსეთის ინტერესების გამტარი აქტორები ახდენდნენ ორი დასავლეთის ერთმანეთისგან გამიჯვნას. ერთი მხრივ, სახელისუფლებო მედია მაკეინის ინსტიტუტის კონფერენციაზე საქართველოს ხელისუფლების მიმართ გამოთქმულ კრიტიკას ტრამპის ოპოზიციის და ქართული ოპოზიციის ტრამპის საწინააღმდეგო ქმედებად აფასებდა⁹¹; მეორე მხრივ, სხვადასხვა აქტორები კონსერვატიულ დასავლეთს ლიბერალურისგან მიუწვდომენ და ლიბერალიზმის მარცხე ამახვილებდნენ ყურადღებას.

გიორგი გიგაური, ურნალისტი: „მეორე ვადით არჩეული ტრამპი ასჭერ კონსერვატიული და დაუნ-დობელი იქნება სოროსიზმის, ლიბერალისტისა და ლგბტ იდეოლოგიისადმი!⁹²“

ვლადიმერ პუტინი, რუსეთის პრეზიდენტი: „ლიბერალურმა იდეამ“ თავისი მიზანი ამოწურა, როდესაც საზოგადოებრიობა იმიგრაციის, ლია საზღვრების და მულტიკულტურალიზმის წინააღმდეგ გამოვიდა⁹³.“

ირმა ინაშვილი, პატრიოტთა ალიანსი: „...და დღესაც, ტრამპი, ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტიც სწორედ ამ გზით მიდის და ევროპაშიც, სამწუხაროდ, რაზეც საქართველოში ლაპარაკი არაა, მთლიანად ამოყირავდა, იმ ფსევდო ლიბერალიზმის საზიანოდ ამოყირავდა ვითარება. ის ტალღა მიდის ნელ-ნელა და მოდის, ისევ კონსერვატიული ლირებულებების ძალები მოდიან, იგივე ევროპარლამენტში⁹⁴.“

III. ხსნა

3.1. მიუსახლისები

საფრთხეების კულტივირებისა და უიმედობის განცდის დათესვის პარალელურად ანტიდასავლური გზავნილები საგარეო პოლიტიკის გადახედვაზე და ნეიტრალიტეტის იდეის მხარდაჭერაზე ამახვილებდა ყურადღებას, რასაც საზოგადოების მობილიზების მიზნით პატრიოტთა ალიანსის კამპანია ერთვოდა თან.

⁸⁹ ინტერვერსნიუსი, 10 ივლისი. <https://bit.ly/3d5wS3U>

⁹⁰ რუსთავი 2, პოსტსკრიპტუმი, 21 ივლისი. <https://www.myvideo.ge/v/3825631>

⁹¹ იმედი, იმედის კვირა, 15 სექტემბერი. ურნალისტი: „რამდენად მართებულია ტრამპის ოპოზიციის მითითებით წყდებოდეს არამარტო ის, თუ რომელი პოლიტიკური ფიგურა უნდა ესწრებოდეს კონფერენციას, არამედ ის თუ ვინ უნდა იყოს აშშ-ის ელჩი საქართველოში?“ <https://www.imedi.ge/ge/video/41916/antitrampistebis-politika#!?type=2&page=1>

⁹² ასაგალ-დასაგალი, 13-19 მაისი

⁹³ საქინფორმი, 1 ივლისი. <https://bit.ly/3fs64N1>

⁹⁴ ობიექტივი, დღის ბოლოს, 30 მაისი. <https://www.myvideo.ge/v/3798326>

● საბაზო პოლიტიკური ვექტორი შესვლელია

ლევან ვასაძე, ბიზნესმენი: „აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს დაბრუნება შეუძლებელია რუსეთის ნების გარეშე, თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ეს შესაძლებელია დასავლეთის ნების გარეშე, ამიტომ შესაძლებელია ამ რეალობიდან გამომდინარე უნდა ვთქვათ უარი ნატოში შესვლაზე⁹⁵.“

● მიმართულობა რესერისტოს უსაფრთხოების გარეშენა

გიორგი ლომია, პატრიოტთა ალიანსი: „უბლოკო სტატუსი ნიშნავს იმას, რომ რუსეთი მუდმივად არ იქნება საფრთხის წინაშე, რომ ჩვენი ტერიტორიიდან მას რაღაც საფრთხე დაემუქრება, ბუნებრივია, რომ ჩვენც არ ვიქნებით ისეთი საფრთხის წინაშე, რომელსაც ყოველ დღე ველოდებით რუსეთის მხრიდან⁹⁶.“

დავით თარხან-მოურავი, პატრიოტთა ალიანსი: „ორი უდიდესი მოთამაშე, ორი იმპერია რუსეთი და ჩინეთი მუდმივად საუბრობენ, ბოლო პერიოდში, უსაფრთხოების ახალ კონცეფციაზე, რომელიც მათ-თვის დღეს აღბათ ერთ-ერთი საუკეთესოა, ისინი საუბრობენ სწორედ სამხედრო მიუმხრობლობაზე და კოლექტურ გარანტიებზე თავდაუსხმელობის⁹⁷.“

3.2. პრედიკტურული დასახური

რუსეთთან პირდაპირი დიალოგის გზით აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს პრობლემის მოგვარებას პატრიოტთა ალიანსი წლებია ადვოკატირებს, რაც უკრევის საერთაშორისო ფორმატზე უარის თქმას და რუსეთთან პირისპირ დარჩენას გულისხმობს, მისი, როგორც კონფლიქტის მხარის პასუხისმგებლობის უგულებელყოფის მიზნით. ეს ყოველივე კი რუსეთს არა ოკუპანტად, არამედ ქართულ და აფხაზურ-ოსურ მხარეებს შორის მომრიგებლად აქცევს.

დიტო ჩუბინიძე, ურნალისტი: „როგორც ქალსა და კაცს შორის ბლუთუსით ბავშვი არ გაკეთდება, ისე ეს საქმე პუტინთან ლაპარაკის გარეშე არ გამოვა!⁹⁸“

გიგი მაღლაკელიძე, პატრიოტთა ალიანსი: „ეს გასაღები არის მოსკოვში, ეს გასაღები არი სოხუმში, ეს გასაღები არი ცხინვალში⁹⁹.“

ვაჟა ოთარაშვილი, პატრიოტთა ალიანსი: „ჩვენ პირდაპირი კავშირი უნდა დავამყაროთ მოსკოვთან, სოხუმთან ცხინვალთან, უნდა გამოაცხადოს, პირველი ნაბიჯი უნდა იყოს სამხედრო მიუმხრობლობა¹⁰⁰.“

3.3. რეალური ეკონომიკური დამოკიდებულება = სტაბილურობა

ვითარდებოდა აზრი, რომ რუსეთთან ბოლო წლებში მიღწეული ეკონომიკური სტაბილურობა 20 ივნისის ანტისახელმწიფოებრივი ანტისაოკუპაციო აქციით საფრთხის ქვეშ დადგა და რომ საქართველო ისტორიულადაც და ეკონომიკურადაც რუსეთზეა დამოკიდებული.

⁹⁵ იმედი, იმედის კვირა, 23 ივნისი. <https://www.imedi.ge/ge/video/39399/vis-tamashss-tamashobs-levan-vasadze#!?type=2&page=2>

⁹⁶ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 21 სექტემბერი. <https://www.myvideo.ge/v/3853965>

⁹⁷ ობიექტივი, ღამის ბოლოს, 10 მაისი. <https://www.myvideo.ge/v/3788819>

⁹⁸ ასავალ-დასავალი, 14-20 ოქტომბერი

⁹⁹ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 26 ოქტომბერი, 2019. <https://www.myvideo.ge/v/3867097>

¹⁰⁰ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 6 ოქტომბერი. https://www.myvideo.ge/?video_id=3859335

ჭაბა ხუბუა, უურნალისტი: „მოსკოვთან ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობების დაღაგებამ გამოიწვია ის, რომ ქართული ეკონომიკის მთავარი სეგმენტი – ტურიზმი რუსი ტურისტების სიუხვით დიდ სარგებელს ნახულობდა. და აი, ეს ყველაფერი, ბოლო 7 წლის განმავლობაში მიღწეული ეს სტა-ბილურობა, სააკაშვილის ნაცმოძრაობამ და ბოკერიას ევრონაცმოძრაობამ ერთი ხელის დაკვრით, რუსთველის გამზირზე ერთი ანტისახელმწიფოებრივი გაფართხალებით, წყალს გაატანეს¹⁰¹“.

ალექსეი პუშკოვი, რუსეთის სენატორი: „თავისი ღვინო და წყლები შეუძლიათ უფასოდ გაუგზავნონ ნატოელ მოკავშირეებს – არა მგონია, მათ გადაუხადონ¹⁰²“.

სერგეი ლავროვი, რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი: „შავიზლვისპირეთი აერთიანებს სხვადასხვა სახელმწიფოს, რომლებიც ამავე დროს მჭიდროდ არიან ერთმანეთთან დაკავშირებული, ერთმანეთ-თან გადაჭავულები ისტორიულად და ეკონომიკურად¹⁰³“.

რამზან კადიროვი, ჩეჩენეთის რესპუბლიკის ხელმძღვანელი: „დროა, საქართველოს ხელისუფლებამ შეიგნოს, რომ მას არ ჰყავს უფრო ახლო მეზობელი, სხვა სახელმწიფო, რომელიც დახმარების ხელს უფრო სწრაფად გაუწვდის, ვიდრე რუსეთი¹⁰⁴“.

3.4. ერთობლების რესერტი მოსალური რეჟიმის დასაქმეები

მართლმადიდებელი რუსეთის მესიანისტურ იდეაზე ძირითადად კვლავ ცალკეული სასულიერო პირები და „საქართველო და მსოფლიო“ ამახვილებდნენ ყურადღებას.

დავით მხეიძე, ავტორი: „მსოფლიოში ბოროტსა და კეთილს შორის მიმდინარე მარადიულ ოში ფრონტის ერთ მხარეს მართლმადიდებელი რუსეთია, ხოლო მეორე მხარეს – აშშ-ის მეთაურობით მთელი დასავლეთი. ამის გამო ამ ომს მართლმადიდებლობასა და სატანისტებს შორის დაპირისპი-რებასაც უწოდებენ... 236 წლის წინათ რუსეთთან შეერთებამ გვისსნა ქართველები ფიზიკური განად-გურებისა და ისლამიზაციით მენტალური გადაგვარებისგან; სსრკ-ის შემადგენლობაში საქართველოს სსრ-მ არნახული აღორძინება-განვითარება განიცადა“¹⁰⁵.

დავით ქვლივიძე, დეკანოზი: „რუსეთში გაიხედე: მამათმავლობა აკრძალულია, იელოვას მოწმეებს პასუხს სთხოვენ, ვისაც უნდა... ვერ ქადაგებს, ამიტომ უნდა ხალხს, რუსები კი არ უნდა, ის მდგომარე-ობა უნდა, რაც იმ ქვეყანაშია¹⁰⁶“.

ნიკა კორინთელი, უურნალისტი: „იმისათვის, რომ შეძლონ მართლმადიდებელი ეკლესიის ლიბერა-ლიზაცია, მასში უნდა დაანგრიონ, უწინარესად, მოსკოვის საპატრიარქოს გავლენა, შემდეგ კი ცალ-ცალკე გარდაქმნან ადგილობრივი ეკლესიები¹⁰⁷“.

¹⁰¹ ასავალ-დასავალი, 1-7 ივლისი

¹⁰² საქართველო და მსოფლიო, 10 ივლისი. <https://bit.ly/2LM8pXA>

¹⁰³ საქინფორმი, 31 მაისი. <https://bit.ly/2YCXIeD>

¹⁰⁴ ალია, 24-30 ივნისი

¹⁰⁵ საქართველო და მსოფლიო, 27 ნოემბერი. <https://bit.ly/20mAaXt>

¹⁰⁶ მარშალპრესი, 24 ოქტომბერი. <https://marshalpress.ge/archives/261920>

¹⁰⁷ საქართველო და მსოფლიო, 19 ნოემბერი. <https://bit.ly/204s8m3>

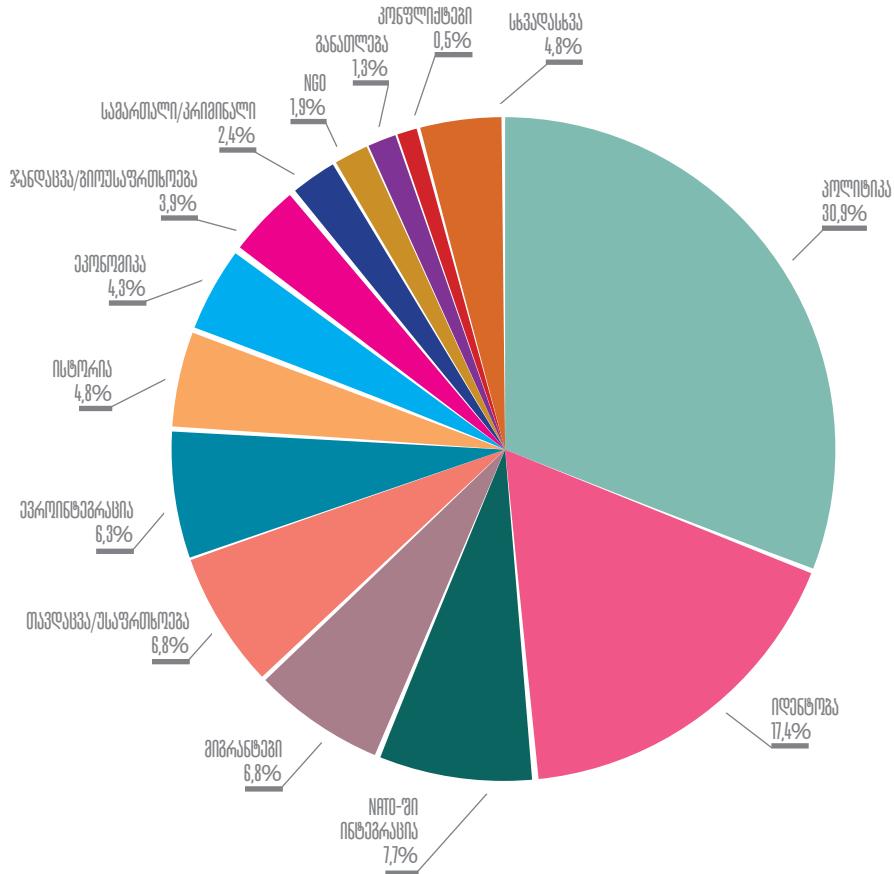
4. ყალბი ინფორმაცია და განვითარების შინაარსი

მედიის განვითარების ფონდმა პროექტ „მითების დეტექტორის“ ფარგლებში 2019 წელს 199 ინფორმაცია გადაამოწმა. გარდა ტრადიციული მედია საშუალებებისა, ყალბი და მანიპულაციური ინფორმაციის მოძიება დამატებით Crowdtangle-ის ანალიტიკური ხელსაწყოს მეშვეობით სოციალურ ქსელებში ხდებოდა. ამასთანავე, გადამოწმებულ მონაცემებში შესულია მკითხველის მიერ მოწოდებული მედია გაშუქების შემთხვევებიც. „მითების დეტექტორმა“ 2019 წელს შემდეგი ტიპის დარღვევები გამოავლინა:

ყალბი ინფორმაცია	109
სტატისტიკის გაყალბება	23
ინტერვიუს / კომენტარის გაყალბება	19
ფოტო / ვიდეო მანიპულაცია	18
კონსპირაცია	15
ისტორიის გაყალბება	9
სატირულ-იუმორისტული მასალების რეალურ ინფორმაციად გავრცელება	6

ყალბი ან მანიპულაციური ინფორმაციის ყველაზე დიდი წილი პოლიტიკასა (30.9%) და იდენტობის დაკარგვის საფრთხეს (17.4%) შეეხებოდა, რასაც მოსდევდა NATO-ში ინტეგრაციის (7.7%), მიგრანტების (6.8%), თავდაცვა/უსაფრთხოების (6.8%) და ევროპური კულტურული (6.3%) თემაზე გავრცელებული ყალბი ცნობები. თითქმის თანაბარი რაოდენობის ყალბი ინფორმაცია გავრცელდა ისტორიის (4.8%) და ეკონომიკის (4.3%) შესახებ. ყველაზე მცირე იყო სამართალთან (2.4%), არასამთავრობო ორგანიზაციებთან (1.9%), განათლებასთან (1.3%) და კონფლიქტებთან (0.5%) დაკავშირებული ყალბი ინფორმაცია.

ღიაგრძელა 20. ყალბი ინფორმაციის თვალშის

მედიებიდან ყველაზე მეტი ყალბი ინფორმაცია გამოცემა „საქართველო და მსოფლიომ“ (31), „სპუტნიკ საქართველომ“ (17) და „საქინფორმამ“ (16) გაავრცელეს; სოციალური მედიებან – ფეისბუკ გვერდებმა „სტალინი“ (10) და „ალტ-ინფო“ (9); პარტიებიდან – „პატრიოტთა ალიანსმა“ (24).

სტატისტიკის გაყალბება/განვითარება

სტატისტიკის გაყალბება/ციფრებით მანიპულირება ყველაზე ხშირად ეკონომიკისა და მიგრანტების საკითხს შეეხო.

- მიმღებელი:** მიგრანტებთან დაკავშირებით ვრცელდებოდა მანიპულაციური სტატისტიკური მონაცემები როგორც საქართველოში უცხო ქვეყნის მოქალაქეების მიერ უძრავი ქონების ფლობის და მათი რაოდენობის¹⁰⁸, ასევე ევროპის ქვეყნებში აზის და ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებიდან მიგრანტების რაოდენობის შესახებ¹⁰⁹.

¹⁰⁸ მითების დეტაქტორი, 19 ივნისი, 2019. „დეზინფორმაცია, თითქოს ბათუმის ცენტრში ფართების უმეტესობას თურქეთის მოქალაქეები ფლობენ“. <https://bit.ly/3bFu8KG>

მითების დეტაქტორი, 14 მაისი, 2019. „დეზინფორმაცია, თითქოს საქართველოში მობინადრე უცხოელების რაოდენობა შემაშფოთებელია“. <https://bit.ly/2VJZo5R>

მითების დეტაქტორი, 1 ოქტომბერი, 2019. „პატრიოტთა ალიანსის“ ტყუილი, თითქოს საქართველო 200 ათას სირიელ ლტოლვილს მიიღებს“ <https://bit.ly/35c5IWJ>

¹⁰⁹ მითების დეტაქტორი, 22 აპრილი, 2019. „დეზინფორმაცია, თითქოს შვედეთში მიგრანტების რაოდენობა იზრდება“. <https://bit.ly/3bN4bJ0>

მითების დეტაქტორი, 24 ივლისი, 2019. „საქართველოს და მსოფლიოს“ 4 ტყუილი ევროპაში მუსლიმების რაოდენობაზე“. <https://bit.ly/2Sdn6tU>

- **საქართველოს ეპინომიკა 20 ივნისის ამინის შეხვედა:** ეკონომიკის შესახებ მანიპულაციური სტატისტიკური მონაცემები 20 ივნისის ანტისაოკუპაციო აქციებისა და რუსეთის ხელისუფლების მხრიდან დაწესებული თანმდევი სანქციების კონტექსტში ვრცელდებოდა, რა დროსაც საქართველოს ეკონომიკის ჩამოშლაზე, კერძოდ კი ლარის კურსის ინფლაციაზე, საწვავის ფასის¹¹⁰ და ტურიზმის¹¹¹ ზარალზე მანიპულაციური შეფასებები კეთდებოდა.
- **სოჭის სელექტურა, DCFTA:** ხდებოდა ასოცირების ხელშეკრულებისა და DCFTA-ს მნიშვნელობის უგულებელყოფა და მტკიცება, თითქოს თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შეთანხმებით საქართველო სარგებელს ვერ იღებს¹¹².
- **პოზიციერებისა და დეკორსაზე:** ვრცელდებოდა ყალბი სტატისტიკა, თითქოს შენგენის ზონიდან საქართველოს მოქალაქეების მასობრივი დეპორტაცია ხდება¹¹³.
- **ვერამტანის მიზანის შეადგენა:** ხდებოდა საზოგადოებრივი აზრის კვლევის შედეგების მანიპულაციური გაშუქება იმის საილუსტრაციოდ, თითქოს საქართველოს მოსახლეობის უმეტესობა ევროატლანტიკურ ინტეგრაციას მხარს არ უჭერს¹¹⁴.
- **NATO:** ვრცელდებოდა ყალბი სტატისტიკური ინფორმაცია NATO-ს მიერ საქართველოში დაფინანსებული პროგრამების¹¹⁵ და ავღანეთის მისიაში აღიანსის წევრების მონაწილეობის შესახებ¹¹⁶.

ინტერვიუ / კომეტარის გაყიდვები

2018 წლის მონაცემებთან შედარებით 2019 წელს საგრძნობლად გაიზარდა ინტერვიუს/კომენტარის გაყალბების შემთხვევები, როდესაც ერთი მხრივ, ხდებოდა არსებული განცხადებების მანიპულაციურად, კონტექსტის დამახინჯებით გავრცელება, მეორე მხრივ კი ინტერვიუს/კომენტარის ფალსიფიცირება. ინტერვიუები მანიპულაციურად ყველაზე ხშირად NATO-ში ინტეგრაციის კონტექსტში გავრცელდა.

- **სესაზონის NATO-ს მიმართ:** ანტილიბერალური ჯგუფების ფეიბუკ გვერდებმა და კრემლისტურმა მედიებმა ცენტრალურ აზიასა და კავკასიაში ნატოს გენერალური მდივნის სპეციალური წარმომადგენლის ჯეიმს აპატურაის სატელევიზიო ინტერვიუ მანიპულაციურად გააშუქეს. აპატურაის სიტყვები, რომ NATO-ც და ასპირანტი ქვეყანაც გაწევრიანების შესახებ გადაწყვეტილებას მესამე მხარის ჩარევის გარეშე თავად მიიღებდნენ, სრულიად საპირისპირო ინტერპრეტაცით გაშუქდა: „არ შეგვიძლია ახალი წევრის მიღება თუ ეს დაძაბულობას გაზრდის“¹¹⁷.

¹¹⁰ მითების დეტექტორი, 29 ივლისი, 2019. „სპუტნიკის ავტორის 3 მანიპულაცია ლარზე, საწვავის ფასებზე და ტურიზმზე“. <https://bit.ly/3eX5Wpg>

¹¹¹ მითების დეტექტორი, 13 ივლისი, 2019. „სპუტნიკის“ კომენტატორის მანიპულაცია, თითქოს რუსი ტურისტების გარეშე საქართველოს ეკონომიკაზ ითარალა“. <https://bit.ly/2SbQewQ>

მითების დეტექტორი, 11 ოქტომბერი, 2019. „სპუტნიკ საქართველოს“ მანიპულაციური სათაური, თითქოს საქართველოს აეროპორტებში მგზავრთა ნაკადი შემცირდა“. <https://bit.ly/35b4SJ7>

¹¹² მითების დეტექტორი, 10 აპრილი, 2019. „რეზონანსის“ მანიპულაცია, თითქოს საქართველოსთვის DCFTA-ს სარგებლი არ მოაქვს. <https://bit.ly/2VJVi4>

¹¹³ მითების დეტექტორი, 25 ივლისი, 2019. „დეზინფორმაცია, თითქოს ევროკავშირიდან ქართველების მასობრივი დეპორტაცია ხდება“. <https://bit.ly/2xeIXGe>

¹¹⁴ მითების დეტექტორი, 24 მაისი, 2019. „საქინფორმის დეზინფორმაცია, თითქოს საქართველოს მოქალაქეების უმრავლესობა ევროატლანტიკურ კურსს ეწინააღმდეგება“. <https://bit.ly/359lq54>

¹¹⁵ მითების დეტექტორი, 1 მაისი, 2019. „პატრიოტთა აღიანსის“ დეზინფორმაცია, თითქოს ნატო და აშშ საქართველოში არც ერთ პროგრამას აფინანსებს. <https://bit.ly/2y7gh15>

¹¹⁶ მითების დეტექტორი, 23 აპრილი, 2019. „პატრიოტთა აღიანსის“ დეზინფორმაცია, თითქოს ავღანეთის მისიაში NATO-ს წევრი ქვეყნები არ მონაწილეობენ“. <https://bit.ly/2KH1zIK>

¹¹⁷ მითების დეტექტორი, 2 აგვისტო, 2019. „ვინ გაავრცელა აპატურაის ინტერვიუ შეცდომაში შემყვანი სათაური?“ <https://bit.ly/2zDfS7a>

- **NATO ვპრეზიდენტის მდგრადი მოვლენები:** იმის საილუსტრაციოდ, თითქოს საქართველოს NATO-ში გაწევრიანების წინაპირობა „მამათმავლობის დაკანონებაა“, სასულიერო პირმა ქადაგების დროს მაგალითად NATO-ს გენერალური მდივნის იქნა სტოლტენბერგის ყალბი კომენტარი მოიყვანა¹¹⁸.
- **NATO და ევროპული მოვლენები:** პატრიოტთა აღიანსის ერთ-ერთმა ლიდერმა გერმანიის კანცლერის ანგელა მერკელის გადაწყვეტილებაზე ისაუბრა, რომლის თანახმადაც, გერმანია NATO-ს დატოვებას განიხილავდა¹¹⁹. ასევე მანიპულაციურად გავრცელდა საფრანგეთის პრეზიდენტის, ემანუელ მაკრონის განცხადება, თითქოს ის ევროკავშირიდან წევრი სახელმწიფოების გარიცხვას გეგმავდა¹²⁰.
- **ეუ და ევროპული მოვლენების არ სამართლის:** მანიპულაციურად გავრცელდა ამერიკელი გენერალის, ბენ ჰოკესის განცხადება, თითქოს აშშ ბალტიის ქვეყნებს რუსეთის საფრთხისგან არ დაიცვდა¹²¹. ასევე ვირუსულად გავრცელდა ციტატა ჭორჭ სოროსის სახელით, თითქოს ის ამბობდა, რომ ევროპას უკრაინის არსებობა არ ადარდებდა, რაც რეალურად კრემლის მიმომხილველის განცხადება აღმოჩნდა¹²².
- **ეუ ვპრეზიდენტის მოვლენები:** 8 ბიგნევ ბჟეზინკის სახელით გავრცელდა ყალბი ციტატა მისი ცნობილი წიგნიდან „დიდი საჭადრაკო დაფა“, თითქოს კომუნიზმის დამხობის შემდეგ მართლმადიდებლობა აშშ-ის ნომერ პირველი სამიზნე იყო¹²³.

პრესკრიპტივი

ყველაზე მეტი კონსპირაცია კანდაცვისა და ბიოუსაფრთხოების თემაზე გავრცელდა და მისი სამიზნე საქართველოში მოქმედი ლუგარის ლაბორატორია იყო (დეტალურად იხ. დანართი 1). წინა წლების მსგავსად განმეორდა კონსპირაცია ყარსის ხელშეკრულების შესახებ, თითქოს მას ვადა 2021 წელს გასდის, რის შემდეგაც რუსეთი საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის გარანტორი არ იქნება და თურქეთი აჭარას დაისაკუთრებს¹²⁴.

კონსპირაცია, რომლის თანახმადაც სალვადორ დალის სიურეალისტურ ნამუშევარზე „გეოპოლიტიკური ყრმა ახალი ადამიანის დაბადებას უმზერს“ ანტიქრისტეს დაბადებაა გამოსახული, ხოლო მის თავზე არსებული ქოლგა ნატოს წარმოადგენს, სოციალურ ქსელში 2019 წელსაც გავრცელდა¹²⁵.

¹¹⁸ მითების დეტექტორი, 30 ოქტომბერი, „დავით ქვლივიძის დეზინფორმაცია, თითქოს NATO საქართველოს „მამათმავლობის დაკანონებას“ სთხოვს“. <https://bit.ly/3aGvbZH>

¹¹⁹ მითების დეტექტორი, 26 დეკემბერი, 2019. „თარხან-მოურავი, putin-news.ru და სხვები ამტკიცებენ, თითქოს მერკელი გერმანიის ნატო-დან გასვლას განიხილავს“. <https://bit.ly/2xkmkze>

¹²⁰ მითების დეტექტორი, 29 მაისი, 2019. „დეზინფორმაცია, თითქოს მაკრონს ევროკავშირიდან წევრი ქვეყნების გარიცხვასურს“. <https://bit.ly/2W44iJU>

¹²¹ მითების დეტექტორი, 18 თებერვალი, 2019. „ამერიკელი გენერალის გაყალბებული განცხადება, თითქოს აშშ ბალტიის ქვეყნებს რუსეთისაგან არ დაცავს“. <https://bit.ly/2xX96sz>

¹²² მითების დეტექტორი, 8 ოქტომბერი, 2019. „სოროსის გაყალბებული ციტატა სინამდვილეში კრემლისტური მედიის პოლიტიკურ მიმომხილველს ეკუთვნის“. <https://bit.ly/3aHNXj5>

¹²³ მითების დეტექტორი, 4 ნოემბერი, 2019. „Geworlde, სტალინი და ტვ ობიექტივი ბჟეზინსკის მორიგ ყალბ ციტატას ავრცელებენ“. <https://bit.ly/2YTsfx>

¹²⁴ მითების დეტექტორი, 18 აპრილი, 2019. „განმეორებითი კონსპირაციები ყარსის ხელშეკრულების შესახებ“. <https://bit.ly/2YgaR6Q>

¹²⁵ მითების დეტექტორი, 16 მაისი, 2019. „ანტი-დასავლური კონსპირაცია სალვადორ დალის ნახატზე „გეოპოლიტიკური ყრმა“. <https://bit.ly/2UQASPF>

სტრიქს გეგმა / განვითარება

ისტორიის ფაზრიკაციისას შემდეგი ტენდენციები გამოიკვეთა:

- **სტრიქი, რომელს დაიწყოს დამარცხევლი და ეპროექტის გამოსახულები:** 2019 წელს ისტორიის მანიპულაციურად გამუქების ცველაზე მეტი შემთხვევა მეორე მსაფლიო ომს და ნაციონალურად გამარცხებას ეხებოდა. მკვიდრდებოდა მოსაზრება, რომ ოპერაცია „ოვერლორდის“ მნიშვნელობა ნაციზმე გამარჯვებაში გადაჭარბებულია¹²⁶, ბალტიის ქვეყნები სტალინს არ დაუცყრია, არამედ ნაციონალური გაათავისუფლა¹²⁷, სტალინმა ბალტიის ქვეყნებს, პოლონეთსა და ჩეხეთს მიწები აჩუქა და ევროპა ნაციონალური გაათავისუფლა¹²⁸.
- **სკამი, რომელს მოირჩია ერების შეასრული და უარის:** ვრცელდებოდა მითი, რომ რუსეთი მცირე ერების ასიმილაციას კი არ ცდილობდა, არამედ მათ ადგილობრივ კულტურებს აძლიერებდა¹²⁹; სასულიერო პირი ამკვიდრებდა აბრს, რომ რუსები და უკრაინელები ერთი ხალხი იყო, მოსკოვის რუსეთი (დიდი რუსეთი) კი – თეთრი რუსების (ბელარუსები) და მცირე რუსების (მალაია რასია) მფარველი¹³⁰.
- **კვერსიანი ასაკის არაერთგვარის გამოვლენა:** ეროვნული საგანძურო პირველი რესპუბლიკის მთავრობამ გაიტაცა, სტალინმა კი დააბრუნა¹³¹; გაყოფილი გერმანია სსრკ-მა გააერთიანა¹³².
- **საჭიროს ავაზის მიმართ ნესტლინგის გარევა:** სსრკ-ს დანგრევამ და ნეოლიბერალურმა რეფორმებმა ეკონომიკა დააზარალა; სსრკ-მა მსოფლიო გლობალური კატასტროფებისგან იხსნა¹³³.
- **სტრიქის უარყოფა:** საქართველოს პირველი რესპუბლიკა არ არსებობდა, ეს იყო მენშევიკური რესპუბლიკა, რომელიც სსრკ-მა გადაარჩინა¹³⁴.

პირველი (ფოზი / ვიდეო) განვითარება

2019 წელს ვიზუალური მანიპულაციის შემდეგი მეთოდები იყო გამოყენებული:

1. ავთენტური ფოტო, რომელიც არ შეესაბამება მოვლენის აღწერას.
2. მხატვრული ფილმის კადრების რეალურ მოვლენად წარმოჩენა.
3. ყალბი ვიდეო, Deep Fake
4. ავთენტური ვიდეოს შეუსაბამობა აღწერილობასთან
5. ყალბი კონტექსტი.

1. **კვერსიანი ფოზი, რომლის არ უესაბამება მოვლენის აღწერა:** 2019 წელს გავრცელდა რამდენიმე დეზინფორმაცია ქართველი მუსლიმებისა და საქართველოს მოქალაქე ეთნიკური სომხების სეპარატისტული განაცხადის

¹²⁶ მითების დეტექტორი, 24 ივნისი, 2019. „მითი, თითქოს „ოვერლორდის“ მნიშვნელობა ნაციზმე გამარჯვებაში გადაჭარებებულია“. <https://bit.ly/2Yk3TFN>

¹²⁷ მითების დეტექტორი, 27 სექტემბერი, 2019. „რუსეთის 2 მითი ბალტიისპირეთის ქვეყნების შესახებ“. <https://bit.ly/2Sh5yZ2>

¹²⁸ მითების დეტექტორი, 22 აპრილი, 2019. „4 მითი სტალინის შესახებ“. <https://bit.ly/2za0lfqL>

¹²⁹ მითების დეტექტორი, 3 ივნისი, 2019. „3 მითი რუსეთის, როგორც მცირე ერების მფარველის შესახებ“. <https://bit.ly/3d0Z74m>

¹³⁰ მითების დეტექტორი, 19 სექტემბერი, 2019. „ეპისკოპოს სპირიდონის „უფროსი ძმის“ მითი „კიევის რუსეთზე“. <https://bit.ly/2KHfV3U>

¹³¹ მითების დეტექტორი, 1 მაისი, 2019. „განმეორებითი დეზინფორმაცია, თითქოს ეროვნული საგანძურო პირველი რესპუბლიკის მთავრობამ გაიტაცა, სტალინმა კი გადაარჩინა“. <https://bit.ly/3f2UPLy>

¹³² მითების დეტექტორი, 23 სექტემბერი, 2019. „მანიპულაცია, თითქოს გერმანიის გაერთიანება საბჭოთა კავშირის პოლიტიკის შედეგია“. <https://bit.ly/2WcUEEC>

¹³³ მითების დეტექტორი, 9 სექტემბერი, 2019. „3 მითი საბჭოთა კავშირის შესახებ“. <https://bit.ly/2YeUI9C>

¹³⁴ მითების დეტექტორი, 2 აპრილი, 2019. „გამქალი 5 საუკუნე: „ობიექტივის“ წამყვანი საბჭოთა ანექსიას ისტორიულ გამთლიანებას უწოდებს“. <https://bit.ly/3cSSvVi>

შესახებ, რომელიც რელიგიურ და ეთნიკურ ნიადაგზე შუღლის გაღვივებას ისახავდა მიზნად. ორივე მასალას თან ერთვოდა სრულიად სხვა მოვლენების „ფოტო მტკიცებულებები“.

1.1. **ჩელიაშვილი მოჰვიზი.** Tvalsazrisi.ge-მ რუსულ მეცნიერებულ გაცემაზე დაყრდნობით გაავრცელა ინფორმაცია, თითქოს ქართველი მუსლიმები, მათი რელიგიური უფლებების შეღახვის გამო, მთად იყვნენ იარაღით ხელში, თურქეთის ხელისუფლების მხარდაჭერით საქართველოს ხელისუფლებისგან დამოუკიდებლობა მოეპოვებინათ. ქართველი მუსლიმების პროტესტის საილუსტრაციოდ როგორც რუსულ პირველწყაროს, ასევე tvalsazrisi.ge-ის თანდართული პერიოდი იდენტური ფოტო, რომელიც 6 წლის წინანდელ მოვლენას ასახავდა. კერძოდ, სურათზე ასახული იყო არა დამოუკიდებლობის მოთხოვნით საპროტესტო გამოსვლა, არამედ 2013 წელს საბაჟო სამსახურის მიერ მინარეთის დემონტაჟის გამო ბათუმში გამართული მშვიდობიანი აქცია¹³⁵. ანტიშენული სტატია ანტილიბერალურ-მა ფეისბუქ გვერდებმა: „კარდჰუმ“, „სპეცრაზმა“ და „ქართულმა ძალამ“, „ჯაბა მუსელიანის ბლოგი“, ასევე კრემლისტურმა „სტალინი“ გააზიარეს.

1.2. **თიმინგური მოჰვიზი.** TVM.ge-მ, Timenews.ge-მ და ქართულმა იღეამ გაავრცელეს ინფორმაცია, თითქოს სამცხე-ჯავახეთის სომხები საქართველოს ნატოში გაწევრიანების შემთხვევაში „დამოუკიდებლობას“ მოითხოვდნენ. პროტესტის საილუსტრაციოდ მასალას თან ერთვოდა სომხეთის დროშით მსვლელობის ამსახველი ფოტო, რომელიც „რადიო თავისუფლებას“ ეკუთვნის და რეალურად თურქეთის რესპუბლიკისაგან ეთნიკურად სომები მოქალაქეების გენოციდის აღიარების მოთხოვნით 2019 წლის 23-24 აპრილს სამცხე-ჯავახეთში გამართულ მსვლელობას ასახავს¹³⁶. ანტილიბერალურმა ჯგუფებმა სოციალურ ქსელებში აღნიშნული მასალაც ორგანიზებულად გადააზიარეს.

¹³⁵ მითების დეტექტორი, 16 ივნისი, 2019. „დეზინფორმაცია, თითქოს თურქეთის ხელისუფლება აჭარელ მუსლიმებს დამოუკიდებლობის მოპოვებაში დაეხმარება“. <https://bit.ly/3bQFuLS> მითების დეტექტორი, 25 სექტემბერი, 2019. „სტალინი“ და „ჯაბა მუსელიანის ბლოგი“ დეზინფორმაციის საფუძველზე შუღლის გაღვივებას ცდილობენ“. <https://bit.ly/2W9zvez>

¹³⁶ მითების დეტექტორი, 18 სექტემბერი, 2019. „როგორ და ვინ იყენებს გენოციდთან დაკავშირებულ ფოტოს „ანტი-ნატო“ პროტესტის მტკიცებულებად“. <https://bit.ly/3cXfJtv>

2. **შესცვალი ზოლში კადრების ჩამოყალიბება.** ანტილიბერალურმა ფეისბუქ გვერდმა „ანტი-პარადოქსი“ გამოაქვეყნა ვიდეო, სათაურით „როგორ ხდება ისლამის პროპაგანდა ბავშვებში, გერმანია“. რეალურად ვიდეო, რომელიც ანტიმიგრანტული განწყობების გაღვივებას ისახავს მიზნად, წარმოადგენს ნაწყვეტს გერმანული საკულტო სერიალიდან Lindenstraße, რომელიც ტელეარხ Das Erste-ს ეთერში 1985 წლიდან გადის¹³⁷.

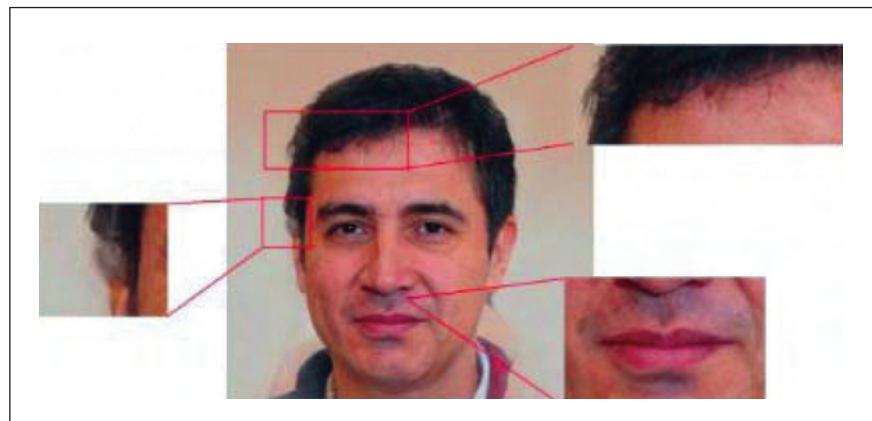

3. **ჰალი ვლეო, DEEP FAKE** ტვ „ობიექტივის“ ეთერში გავიდა ფრაგმენტი დოკუმენტური ფილმიდან, რომელიც ინტერნეტში „Большое Американское Шоу“-ს (დიადი ამერიკული შოუ) სახელით ვრცელდება და რედაქციის მტკიცებით, აშშ-შია მომზადებული. ვიდეოში ამერიკის ყოფილი პრეზიდენტის ფორმა ბუში უმცროსის კლონი ჩანს, რომელიც ვიდეოს გაყალბების შედეგადაა მიღებული და მაყურებელს ამერიკული იმპერიალიზმის შესახებ უამბობს¹³⁸. „მითების დეტექტორმა“ 2019 წელს ასევე გამოავლინა სახე-

¹³⁷ მითების დეტექტორი, 3 ოქტომბერი, 2010. „როგორ გააყალბა ანტი-პარადოქსმა სერიალი Lindenstraße რელიგიური გრძნობებით მანიპულაციის მიზნით?“ <https://bit.ly/2YnhXOG>

¹³⁸ მითების დეტექტორი, 30 ივლისი, 2019. „ფორმა ბუშის კლონი „ობიექტივის“ ეთერში“. <https://bit.ly/2KI626d>

ლისუფლებო ბლოგერი, რომლის ფოტო ხელოვნური ინტელექტუალი და რომელსაც სახელისუფლებო სარედაქციო პოლიტიკის ონლაინ მედია ანაკლიის განვითარების კონსორციუმის დამფუძნებლის მამუკა ხაჩარაძის, ასევე პოლიტიკური ოპოზიციისა და კრიტიკული მედიის წინააღმდეგ როგორც რეალურ წყაროს ისე ციტირებდა¹³⁹.

4. ეპონური ვიდეოს შესაგამოყა კლეიჩილოგისთვის. სპუტნიკ-საქართველომ გამოაქვეყნა ინფორმაცია, სათაურით „პროტესტის ტალღა ევროკავშირში – რითი არაან უკმაყოფილონი ევროპელი ფერმერები“, რომლის თანმხლებ ვიდეოზე, რედაქციის მტკიცებით, გერმანიასა და საფრანგეთში ფერმერთა საპროტესტო აქციები მიმდინარეობდა, რაც აუდიტორიას უქმნიდა შთაბეჭდილებას, თითქოს ევროპაში ფერმერთა აქციები უწყვეტ რეჟიმში გრძელდებოდა. რეალურად კადრები, რომლებიც სპუტნიკს პროტესტის აღსაწერად აქვს გამოყენებული, გადაღებულია ოთხ სხვადასხვა წელს (2019, 2017, 2016, 2015), ხუთ ქვეყანაში (ჰოლანდია, ესპანეთი, იტალია, საფრანგეთი, ბელგია) და სხვადასხვა მოვლენას ასახავს¹⁴⁰.

5. **ყალბი კონსირაცია.** ანტილიბერალურმა ფეისბუქ გვერდებში „ანტილიბერალური კლუბი“, „Unofficial Conspiracies“, „Geo Pepe“ და „კაბა მუსელიანის ბლოგი“ გამოაქვეყნეს ვიდეო, ტექსტით, თითქოს დანიის სკოლაში ბავშვებს ისლამურად ლოცვას აიძულებენ. რეალურად, ვიდეო ასახავს გაკვეთილს, რომელზეც მოსწავლეები ერთმანეთს განსხვავებულ კულტურასა და ცხოვრების წესს უჩიარებენ¹⁴¹.

აზირულ-იმპორტული გამოღვივის რეალურ ინფორმაცია გავრცელება

წინა წელთან შედარებით გაიზარდა სატირული მასალების რეალურ ინფორმაციად გავრცელების შემთხვევები. სხვადასხვა მედიები ამ დროს ან პირველწყაროს არ უთითებდნენ ან მკაფიოდ არ აღნიშნავდნენ, თუ რა სახის შინაარსს აგრცელებდნენ, რითაც აუდიტორია განზრას შეცდომაში შეჰქმდათ.

¹³⁹ მითების დეტექტორი, 22 ნოემბერი, 2019. სახელისუფლებო „ბლოგერი“ გიორგი აღაპიშვილი ხელოვნური ინტელექტის გენერირებული ფოტოა.<https://bit.ly/3ecnvRq>

¹⁴⁰ მითების დეტექტორი, 30 ოქტომბერი, 2019. „სპუტნიკის მანიპულაცია, თითქოს ევროპელი ფერმერები საყველთაო სილატავეს აპროტესტებენ“. <https://bit.ly/35jXiwv>

¹⁴¹ მითების დეტექტორი, 26 სექტემბერი, 2019. „მანიპულაცია, თითქოს დანიის სკოლაში ბავშვებს ისლამურ ლოცვას აიძულებენ“. <https://bit.ly/2yWnvp2>

საზოგადო-იურიდიკული პრეცედენციალი	გამოგონილი აგგენტი	განვითარების, როგორც რესურსი
PANORAMA.PUB	საბჭოთა კავშირის დანგრევა აშშ-ის უდიდესი დანაშაულია – ჰენრი კისინგერი კაპიტალიზმით იმედგაცრუებულია ¹⁴²	Progressnews.ge
NEWS THUMP	აშშ და დიდი ბრიტანეთი ყველაზე სულელი ნაციის რეიტინგში ერთმანეთის გვერდიგვერდ იმყოფებიან ¹⁴³	პოლიტიკანო
WORLD NEWS DAILY REPORT	საუდის არაბეთში ქალები შინაურ ცხოველებად ცნეს ¹⁴⁴	სპუტნიკ საქართველო
WORLD NEWS DAILY REPORT	ნოტრდამის აღსადგენად 91 წლის მონაზონი ქალიშვილობას ყიდის ¹⁴⁵	<ul style="list-style-type: none"> • Droni.ge • Primetime.ge • Itar.ge • News.coa.ge
WORLD NEWS DAILY REPORT	ნარკოტიკული საშუალების გემოქმედების ქვეშ მყოფმა ძიძამ სამი თვის ჩვილის შეჭმა გადაწყვეტა ¹⁴⁶	<ul style="list-style-type: none"> • worldnewss.ge • geonewss.com • Droni.ge
8 SATIRE	მამაკაცმა თევზი გააუპატიურა: თევზს უარი არ უთქვამს, თანაც სრულიად შიშველი იყო ¹⁴⁷	Primetime.ge

¹⁴² მითების დეტექტორი, 22 ოქტომბერი, 2019. „კისინგერის ინტერვიუ სსრკ-ზე ყალბია და პროგრესიუსმა რუსულ სატირულ გამოცემაზე დაყრდნობით გაავრცელა“: <https://bit.ly/3bUeEtm>

¹⁴³ მითების დეტექტორი, 17 მაისი, 2019. „Politcano სატირული NewsThump-ის გამოგონილ ინფორმაციას რეალურ პვლევად ავრცელებს“: <https://bit.ly/3f5mLyb>

¹⁴⁴ მითების დეტექტორი, 12 დეკემბერი, 2019. „როგორ იქცევა „სხვისი“ სატირა „სპუტნიკზე“, „ნიუსად“ – განმეორებითი გაყიდვების ქრონიკა“: <https://bit.ly/2KGde2R>

¹⁴⁵ მითების დეტექტორი, 8 მაისი, 2019. „გამოგონილი ამბავი, თითქოს ნოტრ-დამის აღსადგენად 91 წლის მონაზონი ქალიშვილობას ყიდის“: <https://bit.ly/3bPJJsEL>

¹⁴⁶ მითების დეტექტორი, 27 თებერვალი, 2019. „გამოგონილი ამბავი, თითქოს ძიძა 3 თვის ბავშვის შეჭმას ცდილობდა“: <https://bit.ly/2SiRYUY>

¹⁴⁷ მითების დეტექტორი, 15 იანვარი, 2019. „პრაიმტაიმი“ თევზის გაუპატიურების გამოგონილ ამბავს რეალურ ინფორმაციად აშუქებს“: <https://bit.ly/3bPsVAu>

რუსელი წყაროები

ქართულენოვანი მედია საშუალებები ხშირად პირველწყაროდ რუსულენოვან მედიას უთითებდნენ. თუმცა გარკვეულ შემთხვევებში პირველწყაროს მითითება არ ხდებოდა და ინფორმაციის დამატებით გადამოწმების შედეგად ვლინდებოდა ის პირველწყაროები, სადაც იდენტური ტიპის დეზინფორმაცია გაშუქდა. ქვემოთ მოცემული დიაგრამა იმ რუსულენოვან მედიებს ასახავს, რომლებიც მასალებში იდენტიფიცირებული იყო.

დიაგრამა 21. რუსელი წყაროები

დანართი 1.

გიორგისა და მარიამის მიერაცხვება: ლუგარის ლაგორაზორის – რუსეთის ხელისუფლების სამიზნე

თემატიკა	განვითარებული სახელმწიფო კონკრეტული მიერაცხვები	წყარო	გეოგრაფიული კონკრეტული მიერაცხვები
გიორგისა და მარიამის მიერაცხვები	<p>ლუგარის ლაბორატორიაში ც ჰქონდა ბრეპარატს Sovaldi-ს ცდიან</p>	<p>ვლადიმერ პუტინი, რუსეთის პრეზიდენტი¹⁴⁸</p> <p>იგორ გიორგაძე, უმიშროების ყოფილი მინისტრი¹⁴⁹</p> <p>იგორ კირილოვი, რუსეთის შეიარაღებული ძალების რადიაციული, ქიმიური და ბიოლოგიური თავდაცვის ჯარების მეთაური</p>	<p>ქალაქ სოჭში გამართულ ყოველწლიური კლუბ „ვალდაის“ დასკვნით სესიაზე გამოცვლისას, 18 ოქტომბერი, 2018</p> <p>1 კანალ, რუსია-24, РЕН ТВ, „Зvezda“ НТВ, სპუტნიკ-საქართველო, 11 სექტემბერი, 2018</p> <p>ტე „ობიექტივი“, 4 ოქტომბერი, 2018</p>
	<p>საიდუმლო სამხედრო პროგრამის ფარგლებში ამერიკელი დიპლომატები ადამიანის სისხლითა და პათოგენებით უკანონოდ ვაჭრობენ</p>	<p>დილიანა გაიტანვიერა, ბულგარელი ურნალისტი¹⁵⁰, http://dilyana.bg, 12 სექტემბერი, 2018</p> <p>TV „Звезда“, 14 სექტემბერი, 2018</p> <p>Al-Mayadeen TV, 21 სექტემბერი, 2018¹⁵¹</p>	<p>Zero Hedge, 16 სექტემბერი, 2018</p> <p>„საქართველო და მსოფლიო“, 10 იანვარი, 2018</p>

¹⁴⁸ მითების დეტექტორი, 22 ოქტომბერი, 2018. პუტინი ქართველებისთვის საშიშს უწოდებს პრეპარატს, რომელსაც რუსეთში 2016 წლიდან „სასიცოცხლოდ“ თვლიან

<http://mythdetector.ge/ka/myth/putini-kartvelebitvis-sashishis-ucodebs-preparats-romelsats-rusetschi-2016-clidan>

¹⁴⁹ მითების დეტექტორი, 20 სექტემბერი, 2018. „გიორგაძის მტკიცება, თითქოს ც ჰქონდა ბრეპარატის მკურნალობის პროგრამა ადამიანის გარდაცვალებას იწვევს, აბსურდულია“ <http://mythdetector.ge/ka/myth/giorgadzis-mtkitseba-titkos-c-hepatitis-mkurnalobis-programma-adamianis-gardatsvalebas-icvevs>

¹⁵⁰ მითების დეტექტორი, 27 სექტემბერი, 2018. „როგორ ცდილობს კრემლი სკრიპალების საქმეში რუსული კვალის ლუგარის ლაბორატორიით გადაფარვას“ <http://mythdetector.ge/ka/myth/rogor-tsdlilobs-kremlis-skripalebis-sakmashi-rusuli-kvalis-lugaris-laboratoriit-gadaparvas>

¹⁵¹ Al Mayadeen Documentaries 21 September, 2018. <https://www.youtube.com/watch?v=rWY09Xq-ByI>

თამაშისა	შეავრლი	წყარო	გეღა კლასიფირება
	რუსეთი საკუთარ საზღვრებთან ამერიკელების მიერ ბიოლოგიური ექსპერიმენტების ჩატარებას არ დაუშვებს	სერგეი ლავროვი, რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი გრიგორი კარასინი, რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე ვლადიმერ ერმაკოვი, რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს შეიარაღების გაუცრცელებლობისა და კონტროლის საკითხების დეპარტამენტის დირექტორი	საქინფორმი, 18 დეკემბერი, 2018 სააგენტო პირველი, 12 ოქტომბერი, 2018 ¹⁵² Tass.ru 25 სექტემბერი, 2018
	ლუგარის ლაბორატორიაში ე.წ. „ცივი ოთახები“ ფუნქციონირებს, რომელიც არცერთ სხვა ლაბორატორიაში არ გამოიყენება ¹⁵³	გენადი ონიშჩენკო, რუსეთის დუმის დეპუტატი	სპუტნიკ საქართველო, 5 დეკემბერი, 2018
	ლუგარის ლაბორატორიაში აღამიანებებები და ცხოველებები ცდებს ატარებენ	ჭეფრი სილვერმანი სპუტნიკ საქართველო, 11 ნოემბერი, 2018 მარია ზახაროვა, რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს სპეციალური წარმომადგენელი ¹⁵⁴ ჭეფრი სილვერმანი	„ასავალ-დასავალი“, 14-20 იანვარი, 25 თებერვალი-3 მარტი, 2019 ობიექტივი, ახალი ამბები, 14 სექტემბერი. ტე „ობიექტივი“, 25 სექტემბერი ¹⁵⁵ „საქართველო და მსოფლიო“, 23 ნოემბერი, 2017 ¹⁵⁶ პირველწყარო: პატრიოტი ტვ „საქართველო და მსოფლიო“, 18 ნოემბერი, 2015 ¹⁵⁷
	2 ფილიპინელის დაღუპვა ლეშმანიოზის გადამტან ბუზებს და ლუგარის ლაბორატორიას უკავშირდება ¹⁵⁸	დილიანა გაიტანჟიერა, ბულგარელი უურნალისტი „საქართველო და მსოფლიო“, 9 თებერვალი, 2018 ჭეფრი სილვერმანი	პატრიოტი ტვ, 5 აპრილი, 2018

¹⁵³ მითების დეტექტორი, 7 დეკემბერი, 2018. ონიშენკო ქართველებს ლუგარის „ცივი ოთახით“ აშინებს, რომელიც რუსეთის ლაბორატორიებშიც დანერგილია <http://mythdetector.ge/ka/myth/onishenko-kartvelebs-lugaris-tsivi-otakhit-ashinebs-romelits-rusetis-laboratoriebshits>

¹⁵⁴ <https://www.myvideo.ge/v/3876020>

¹⁵⁵ <https://www.myvideo.ge/v/3678530>

¹⁵⁶ საქართველო და მსოფლიო, 23 ნოემბერი, 2017. ამერიკელი უურნალისტის სკანდალური ინტერვიუ „ლუგარის“ ლაბორატორიასთან დაკავშირდებით. <https://bit.ly/3cGlyv5>

¹⁵⁷ საქართველო და მსოფლიო, 18 ნოემბერი, 2015. ჭეფრი სილვერმანი: ლუგარის ლაბორატორიაში ინფიცირებული პერსონალი საიდუმლოდ გადაიყვანეს „არამიანცის“ საავადმყოფოში სამკურნალოდ. <https://bit.ly/30jxv7c>

¹⁵⁸ მითების დეტექტორი, 26 თებერვალი, 2018. დეზინფორმაცია ფილიპინელი მუშების შესახებ და ბულგარელი უურნალისტის რუსული კავშირები <http://mythdetector.ge/ka/myth/dezinformatsia-pilipineli-mushebis-shesakheb-da-bulgareli-zhurnalistis-rusuli-kavshirebi>

თემატიკა	გზავნილი	წყარო	მედია კლასფირები
	ლუგარის ლაბორატორია საცდელი სოლიგონია	პატრიოტი TV, 5 აპრილი, 2018 ჭეფრი სილვერმანი	inews, 1 იანვარი, 2019 „საქართველო და მსოფლიო“ „საქართველო და მსოფლიო“, 4 სექტემბერი, 2013 ¹⁵⁹ „საქართველო და მსოფლიო“, 18 იანვარი, 2014 ¹⁶⁰
	ლუგარის ლაბორატორიის მსგავსი დაწესებულებები თვით აძერიკაში შეზღუდულია	გიორგი მაღლაკელიძე, პატრიოტთა ალიანსი	ობიექტივი, ლამის სტუდია, 19 ოქტომბერი ¹⁶¹
	ლუგარის ლაბორატორია უნდა დაიხუროს, არავითარი გრიპი არ არსებობს	ანა უღენტი, ადვოკატი	tvm.ge, intermedia.ge, akhalitaoba.ge, timenews.ge, 6 იანვარი, 2019 geonius.ge, euronews.ge, one.newsnow.ge, news.net.ge
	დიდ ბრიტანეთში ტყე-ს ყოფილი პოლკოვნიკის სერგეი სკრიპალის მოწამვლის საქმეში, შესაძლოა, „ქართული კვალი“ გამოჩნდეს ¹⁶²	მარია ზახაროვა, რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს სპეციალური წარმომადგენელი საქონფორმი, 16 აპრილი, 2018	პატრიოტი ტვ, 5 აპრილი, 2018
ვირუსების, ვაირემონტის წყარო	ეწ. „სამხრეთ ოსეთის“ ტერიტორიაზე აფრიკული შავი ჭირის, ნოდულარული დერმატიტისა და აბიური ფაროსანას გამოჩენა ლუგარის ლაბორატორიას უკავშირდება ¹⁶³ აფხაზეთში ღორის ჭირი გაჩერნა ლუგარის ლაბორატორიას უკავშირდება ¹⁶⁴	ალან მარგიევი, ეწ. „სამხრეთ ოსეთის“ ვებგვინარიისა და ფიტოსანიტარიის სამსახურის უფროსი მუჰამედ კილბა, აფხაზეთის დე ფაქტო რესპუბლიკის უშიშროების საბჭოს მდივანი	Sputnik Ossetia, 6 აგვისტო, 2019 ნეტგაზეთი, 10 მარტი, 2017

¹⁵⁹ საქართველო და მსოფლიო, 4 სექტემბერი, 2013. ჭეფრი სილვერმანი: საქართველოში არსებული ლაბორატორიების ქსელს, ფაქტობრივად, აშშ-ის თავდაცვის დეპარტამენტი მართავს და მას შეტევითი პოტენციალი აქვს. <https://bit.ly/2BK2D5P>

¹⁶⁰ საქართველო და მსოფლიო, 18 ივნისი, 2014. ამერიკელი შურნალისტი ჭეფრი სილვერმანი: აშშ საქართველოში შავი ჭირის საიდუმლო შტამს ინახავს <https://bit.ly/2UgNbEq>

¹⁶¹ <https://www.myvideo.ge/v/3698099>

¹⁶² მითების დეტექტორი, 20 აპრილი, 2018. საქონფორმი და ზახაროვა სკრიპალის მოწამვლის საქმეში „ქართული კვალს“ ექცევთ <http://mythdetector.ge/ka/myth/sakinporumi-da-zakharova-skripalis-mocamvlis-sakmehi-kartuli-kvals-edzeben>

¹⁶³ მითების დეტექტორი, 12 აგვისტო, 2019. ოკუპირებულ ტერიტორიებზე დაავადებების გავრცელებაში კვლავ ლუგარის ლაბორატორიას ადანაშაულებენ <http://mythdetector.ge/ka/myth/okupirebul-teritoriebz-deavadebebis-gavrtelebashi-kvlav-lugaris-laboratorias-adanashauleben>

¹⁶⁴ ნეტგაზეთი, 10 მარტი, 2017. აფხაზური მხარე გამშვები პუნქტების დახურვას ლუგარის ლაბორატორიის საქმიანობასაც უკავშირდეს <https://netgazeti.ge/news/178970/>

თამაშისა	გზავნილი	წყარო	გეღია კლასიფირება
	აფხაზეთსადა ე.წ. „სამხრეთ ოსეთში“ ფაროსანას ამერიკელები ავრცელებენ	დიმიტრი მედოვევი, სამხრეთ ოსეთის დე ფაქტო რესპუბლიკის საგარეო უწყებების ხელმძღვანელი	მარშალპრესი, 28 სექტემბერი, 2018 ¹⁶⁵
	აფხაზეთში გავრცელებული აზიური ფაროსანა შესაძლოა, „ბიოლოგიური დივერსის ფარგლებში“ ხელოვნურად იყოს გამოყვანილი	იულია მელანო, რუსეთის ფიტოსანიტარული ზედამხედველობის ფედერალური სამსახურის პრესმდივანი ¹⁶⁶	Российская газета, 30 მარტი, 2018
	აფხაზეთში ზიკას ვირუსის გამოწვევი კოლოები ლუგარის ლაბორატორიაშია გამოყვანილი	გენადი ონიშენკო, რუსეთის ფედერაციის დუმის დეპუტატი	eadaily.com, 16 თებერვალი, 2016
	სახიფათო დაავადებების კერების გაჩენა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში ამერიკული ბიოლაბორატორიების ამოქმედებას ემთხვევა	„საქართველო და მსოფლიო“, 17 ოქტომბერი ¹⁶⁷	
	ღორის გრიპი ლუგარის ლაბორატორიიდან ვრცელდება ¹⁶⁸	ჯეფრი სილვერმანი, Veterans Today-ს ქართული ბიუროს ხელმძღვანელი ასია ივანოვა, News-front-ის ბულგარეთის სამსახურის ხელმძღვანელი როსია 24, ვესტი, 4 ოქტომბერი, 2018 ლადო სადლობელაშვილის ფეისბუქ პოსტი regnum.ru, 22 იანვარი, 2016 ¹⁶⁹	TV Zvezda, Sputnik.ru, РИА Фан, Tsargrad tv, 360tv.ru, polit.info, 27 დეკემბერი, 2018, gazeta.ru, 6 იანვარი, 2019 sm-news.ru, 8 იანვარი, 2019 2020news.ge, www.infopostalioni.com, 5 იანვარი, 2019 ალია, www.worldnews.ge, onone.ge, metronome.ge, euronews.ge
	ვირუსული მენინგიტი ლუ- გარის ლაბორატორიიდან გავრცელდა	თენგიზ კიტვანი, თავდაცვის ყოფილი მინისტრი	„ასავალ-დასავალი“, 23-29 ივნისი, 2014

¹⁶⁵ მარშალპრესი, 28 სექტემბერი, 2018. კვლავ ძველ სიმღერას მღერიან... როდემდე აპირებენ სამხრეთ ოსეთის აზიური ფაროსანათი მოსპობას? – დიმიტრი მედოვევი <https://marshalpress.ge/archives/19730>

¹⁶⁶ მითების დეტექტორი, 5 აპრილი, 2018. რუსული კონსპირაციები ლუგარის ლაბორატორიაზე: აზიური ფაროსანა, ზიკას ვირუსი და ღორის აფრიკული ჭირი <http://mythdetector.ge/ka/myth/rusuli-konspiratsiebi-lugaris-laboratoriaze-aziuri-parosanazikas-virusi-da-ghoris-aprikuli>

¹⁶⁷ საქართველო და მსოფლიო, 17 ოქტომბერი, 2019. პენტაგონი კონტროლს აწესებს პათოგენებსა და ეპიდვითარებაზე საქართველოში, სომხეთში, აზერბაიჯანსა და უკრაინში <https://bit.ly/2BmKSWF>

¹⁶⁸ მითების დეტექტორი, 10 იანვარი, 2019. კრიმლის ვირუსი საქართველოში: 3 დეზინფორმაცია ღორის გრიპის შესახებ <http://mythdetector.ge/ka/myth/kremlis-virusi-sakartveloshi-3-dezinformatsia-ghoris-gripis-shesakheb>

¹⁶⁹ regnum.ru, 22 იანვარი 2016. სვინი გრიპი გვირჩევა? სტატი ვიკი ლაბორატორია ლუგარი <https://regnum.ru/news/society/2061312.html>

თემატიკა	გზავნილი	წყარო	მოწილე კლასფირები
	გახშირებული ვირუსული ეპიდემიები ლუგარის ლაბორატორიიდან ვრცელდება	საქართველო და მსოფლიო, 9 თებერვალი, 2018 ¹⁷⁰ ელიტბარ ჭაველიძე, სახალხო კრება ¹⁷¹	Geworld.ge, 28 მაისი, 15 ივნისი, 2014
	ვირუსის გაუნვა საფრთხეს უქმნის რეგიონს	არნო ხიდირბეგიშვილი, საქართველოს რედაქტორი, 5 მაისი, 2014 ¹⁷²	
	ამერიკა ლუგარში შავი ჭირის საიდუმლო შტამს ინახავს	ჰეფრი სილვერმანი	„საქართველო და მსოფლიო“, 18 იანვარი, 2014 ¹⁷³
სამოქანის წყარო	ღორის გრიპის და წითელას ვაქცინები არა ევროპაში, არამედ ლუგარის ლაბორატორიაში მზადდება და სიკვდილს იწვევს ¹⁷⁴ . მხოლოდ რუსული ვაქცინაა უსაფრთხო	ჰეფრი სილვერმანი, Veterans Today-ს ქართული ბიუროს ხელმძღვანელი	როსია 24, ვესტი, 11 სექტემბერი, 2019 როსია 24, ვესტი ნედელი, 16 სექტემბერი, 2019 გაზეთი „ასავალ-დასავალი“ 25 თებერვალი-3 მარტი, 2019
	ლუგარში სამხედრო დანიშნულების ვაქცინები მზადდება, რომლებიც დრონებით გადააქვთ	ვალერი კვარაცხელია, ტბი აბიექტივის წამყვანი, 15 სექტემბერი, 2018 ¹⁷⁵	
სახელმწიფო კაროები	პენტაგონი დასთ-ს ქვეყნებში საშიში ბიოლოგიური პათოგენების გაკონტროლებას ცდილობს ¹⁷⁶	„საქართველო და მსოფლიო“, 17 ოქტომბერი, 2019	
	ლუგარის ლაბორატორია სამხედრო ხასიათის საცდელი პოლიგონია	გლობალური კვლევების ცენტრი ¹⁷⁷	„ალია“, 1-7 აგვისტო, 2016, „საქართველოსა და მსოფლიო“, „საქართველომი“, „Sputnik საქართველო“, „ჩავალის სამსახური“, „ალიაში“, 28-29 ივნისი, 2016

¹⁷⁰ საქართველო და მსოფლიო, 9 თებერვალი, 2018. რა კავშირია ლეიშმანიოზის გადამტან ბუზებსა და ლუგარის ლაბორატორიაში მომუშავე ორი ფილიპინელი სპეციალისტის დალუცვას შორის, რომლის შესახებაც „საქართველო და მსოფლიო“ წლების წინათ წერდა <https://bit.ly/2Y0rUA1>

¹⁷¹ მითების დეტექტორი, 15 ივნისი, 2014. მითები ლუგარის ლაბორატორიის ირგვლივ მცდარია. <http://mythdetector.ge/ka/myth/mitebi-lugaris-laboratoriis-irgvliv-mtsdaria>

¹⁷² იქვე

¹⁷³ საქართველო და მსოფლიო, 18 ივნისი, 2014. ამერიკელი ურნალისტი ჰეფრი სილვერმანი: აშშ საქართველოში შავი ჭირის საიდუმლო შტამს ინახავს <https://bit.ly/2UgNbEq>

¹⁷⁴ მითების დეტექტორი, 28 თებერვალი, 2019. წითელას ვაქცინა არა ლუგარის ლაბორატორიაში, არამედ ბელგიასა და აშშ-შია წარმოებული და მას რუსეთშიც იყენებენ <http://mythdetector.ge/ka/myth/citelas-vaktsina-ara-lugaris-laboratoriashi-aramed-belgiasa-da-ashsh-shia-carmoebuli-da-mas>

¹⁷⁵ <https://www.myvideo.ge/v/3675867>

¹⁷⁶ საქართველო და მსოფლიო, 17 ოქტომბერი, 2019. წითელას ვაქცინა არა ლუგარის ლაბორატორიაში, არამედ ბელგიასა და აშშ-შია წარმოებული და მას რუსეთშიც იყენებენ <https://bit.ly/2BmKSWF>

¹⁷⁷ მითების დეტექტორი, 4 აგვისტო, 2016. „გლობალური კვლევების ცენტრის“ დეზინფორმაცია „ალიაში“ ლუგარის ლაბორატორიის შესახებ <http://mythdetector.ge/ka/myth/globaluri-kvlevebis-tsentrts-dezinformatsia-aliashi-lugaris-laboratoriis-shesakheb>

თამაშისა	გზავნილი	წყარო	გედია კლასფირაში
	ლაბორატორიაში ბიოლოგიურ იარაღს ქმნიან/ ინახავენ	ჭეფრი სილვერმანი საქინფორმი, 11 ოქტომბერი, 2019 ¹⁷⁸ საქინფორმი, 24 სექტემბერი, 2018 ¹⁷⁹	ობიექტივი, 15 სექტემბერი, 2018 ¹⁸⁰
	ამერიკა გვერდს უვლის კონვენციას ბიოლოგიური იარაღის აკრძალვის შესახებ	ჭეფრი სილვერმანი	ასავალ-დასავალი, 16-22 აპრილი, 2018
	სირიაში გამოყენებული ქიმიური იარაღი ლუგარის ლაბორატორიაში დაამზადეს	ობიექტივი, МИР, Россия 24, 31 КАНАЛ და RBK TV, 2015 ¹⁸¹	

¹⁷⁸ საქინფორმი, 11 სექტემბერი, 2019. პენტაგონის ბიობაქტერიოლოგიური საქმიანობა – საფრთხე მშვიდობისა და უსაფრთხოებისთვის ევრაზიაში <https://bit.ly/30icZnG>

¹⁷⁹ საქინფორმი, 24 სექტემბერი, 2018. არნო ხიდირბეგიშვილი: აგენტობიდან – პრეზიდენტამდე?! სააკაშვილის პარტიამ ხელისუფლებისთვის ბრძოლაში ჯაშუშურ მეთოდებს მიმართა! <https://bit.ly/30nHYyJ>

¹⁸⁰ <http://www.myvideo.ge/v/3675866>

¹⁸¹ მითების დეტექტორი, 11 დეკემბერი, 2015. მითი, თითქოს ლუგარის ლაბორატორია საქართველოს მოსახლეობაზე ბიოლოგიურ ცდებს ატარებს, საფუძველს მოკლებულია <http://mythdetector.ge/ka/myth/miti-titkos-lugaris-laboratoria-sakartvelos-mosakhleobaze-biologiur-tsdebs-atarebs-sapudzvels>

